BEGROTING 2027

Gemeente Renkum

Inhoudsopgave

Voorwoord college van Burgemeester & Wethouders 4

1 Samen leven 6

2 Meedoen 11

3 Zorg 15

4 Veiligheid, toezicht & handhaving 19

5 Levendigheid 22

6 Omgeving 25

7 Duurzame samenleving 30

8 Buiten gewoon goed 33

9 Samen werken 37

Paragrafen 41

1. Lokale heffingen 41
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 53
3. Onderhoud kapitaalgoederen 64
4. Financiering 72
5. Bedrijfsvoering 76
6. Verbonden partijen....83
7. Grondbeleid....103
8. Openbaarheidsparagraaf 108

Financiële doelen 110

Financiële positie 111

Uitkomst begroting....111

Ontwikkelingen....113

Dekkingsvoorstellen 115

Meerjarenbegroting 116

Baten en lasten 116

Grondslagen voor bepaling baten en lasten, incl. afwijkingen t.o.v. vorig jaar....117

Overzicht incidentele baten en lasten....119

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves....121

Totaaloverzicht bijstellingen en ombuigingen 122

Balanspositie....123

Meerjarenbalans 123

Meerjareninvesteringsplan....125

Reserves en voorzieningen 130
EMU-saldo.....135
Geraamde baten en lasten per taakveld 136
Geraamde baten en lasten per taakveld.....137
Verdelingsprincipe taakvelden aan programma's.....142
Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, Vennootschapsbelasting en Onvoorzien 149

Leeswijzer 156

Voorwoord college van Burgemeester & Wethouders

Beste leden van de gemeenteraad,

Het jaar 2027 staat in het teken van vooruitkijken. We gaan op zoek naar een nieuw gemeentehuis voor de toekomst. We brengen focus aan in de taken die we als gemeente (willen) uitvoeren, zodat we inwoners van Renkum goede dienstverlening blijven bieden. Tegelijkertijd werken raad en college samen aan een stabiel bestuur, straks onder leiding van een nieuwe burgemeester. Besturen is vooruitzien en dat doen we samen.

Elke dag aan de slag
De plannen uit de Perspectiefnota vindt u terug in deze begroting. Dit is geen samenvatting van al het beleid en alle activiteiten van de gemeente. We beschrijven alleen de onderwerpen waar financieel of inhoudelijk iets verandert. Mist u een taak of aandachtsveld in deze beleidsbegroting? Dan verloopt dat onderwerp zowel inhoudelijk als financieel volgens plan. Heeft u vragen over activiteiten of taken van de gemeente die niet apart besproken worden in deze begroting, dan kunt u die uiteraard stellen tijdens de tafeltjesmarkt. Want samen zijn we elke dag aan de slag voor de inwoners van Renkum.

U kunt van ons op aan
De gemeente is de overheid die het dichtst bij mensen staat. Hier begint vertrouwen in de overheid. Door betrouwbaar te zijn en ook vertrouwen te geven. We willen dat inwoners in onze dorpen fijn wonen, dat ondernemers en verenigingen kunnen floreren en bezoekers genieten van alles wat Renkum te bieden heeft. Mensen kunnen veel zelf en samen, als ze de vrijheid krijgen. Daarom willen niet onnodig controleren of ons bemoeien met zaken die mensen prima zelf kunnen regelen. Wel scheppen we de juiste voorwaarden, zorgen we dat niemand door de ondergrens zakt en zetten we ons ervoor in dat iedereen mee kan doen.

We zijn helder
De samenleving vraagt van ons dat we betrouwbaar en duidelijk zijn. Een helder antwoord is beter dan vaag blijven of vooruitschuiven, zelfs als dat antwoord ‘nee’ is. Daarbij nemen we altijd de tijd om te luisteren, besluiten goed toe te lichten en onze keuzes zorgvuldig te onderbouwen. Zo blijven besluiten eerlijk, transparant en te volgen voor inwoners. We handelen in het algemeen belang en raken niet door elk zuchtje tegenwind van koers.
Duidelijkheid betekent ook dat we deze begroting zo leesbaar mogelijk hebben gemaakt. Het begrijpelijk presenteren van complexe financiële processen blijft een leerproces. We staan open voor uw feedback, laat ons gerust weten hoe deze begroting u bevalt.

Het college is er klaar voor om met u als raad, onze organisatie en de inwoners van Renkum de schouders er onder te zetten in 2027. Met de blik op de toekomst en vertrouwen in elkaar.

Het college van burgemeester en wethouders

Deel 1
Beleidsbegroting

1 Samen leven

Wat willen we bereiken?

Wij willen een sterke Renkumse samenleving waarin inwoners prettig met elkaar samenleven, zich kunnen ontwikkelen, gezond kunnen leven en met hun eigen mogelijkheden en talenten kunnen deelnemen aan de samenleving. Daarbij zetten wij nadrukkelijk in op de beweging van zorg naar welzijn.

Welzijn, onderwijs, cultuur, verenigingen, inwonersinitiatieven, gezondheid, sport en bewegen spelen hierin een belangrijke rol. Zij dragen bij aan ontmoeting, onderlinge verbinding en een sterke sociale basis in onze dorpen en wijken.

Daarnaast willen wij problemen zoveel mogelijk voorkomen door ontmoeting, vroegsignalering en preventie te versterken. Wanneer ondersteuning nodig is, organiseren wij deze zo licht, collectief en dichtbij mogelijk.

Zo dragen wij bij aan een samenleving waarin inwoners zoveel mogelijk zelfstandig kunnen functioneren en ondersteuning beschikbaar is wanneer dat nodig is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wat doen we het hele jaar?

- 1A. Collectieve voorzieningen
- 1B. Onderwijs
- 1C. Sport en bewegen
- 1D. Gezondheid

Wat doen we speciaal in 2027?

Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA)
Vanaf 2027 treedt het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) in werking. Met dit akkoord zetten het Rijk, gemeenten en zorg-, welzijns- en gezondheidspartners de beweging van zorg naar welzijn voort. Het akkoord bouwt voort op het Integraal Zorgakkoord (IZA) en borgt een deel van de ontwikkelingen die de afgelopen jaren vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) zijn ingezet.

Binnen het AZWA ligt de nadruk op het versterken van de sociale basis, het voorkomen van zorgvragen en het verbeteren van de samenwerking tussen zorg- en welzijnspartners. Deze ontwikkeling sluit aan bij onze ambitie om inwoners zo vroeg mogelijk passende ondersteuning te bieden.

De komende periode worden de afspraken uit het akkoord verder uitgewerkt. Daarbij wordt ook duidelijk hoe de middelen regionaal en lokaal verdeeld worden en wat dit betekent voor de uitvoering.

De middelen die wij vanuit het AZWA ontvangen, vervangen de middelen die tot en met 2026 via de Brede SPUK beschikbaar waren. Er is daarom geen sprake van een afzonderlijk of aanvullend budget bovenop de huidige middelen.

Het AZWA is een breed akkoord, van waaruit verschillende (verplichte) activiteiten moeten worden uitgevoerd, zoals Kansrijke Start en Valpreventie. Daar komen ook nieuwe verplichte activiteiten bij, zoals hechte wijkverbanden. De AZWA is een ontschotte regeling, wat betekent dat we het budget zelf mogen verdelen. Daarbij moeten we in ieder geval voldoen aan de verplichte onderdelen.
Doordat er ook (nieuwe) verplichte activiteiten vanuit het budget betaald moeten worden, is er minder ruimte om al bestaande activiteiten die wij eerder vanuit de Brede SPUK bekostigden te betalen. Denk hierbij aan de inzet van welzijns- en ontmoetingspartners die wij eerder vanuit de Brede SPUK betaalden. Verwachting is dat er onvoldoende AZWA budget zal zijn om alle

activiteiten (die inmiddels structureel zijn), volledig te kunnen blijven dekken. Hier is in de Voorjaarsnota naar verwachting meer duidelijkheid over.

Nieuwe taken voeren wij alleen uit wanneer daar voldoende financiële middelen van het Rijk tegenover staan.

Impuls basisvaardigheden
We willen de basisvaardigheden van inwoners versterken, zodat zij zelfstandig kunnen meedoen in de samenleving. Het gaat om taal-, reken- en digitale vaardigheden die nodig zijn in het dagelijks leven.

Uit onderzoek blijkt dat 16% van de inwoners moeite heeft met lezen, schrijven en rekenen. Dit vergroot de kans op armoede, sociaal isolement en een lagere arbeidsparticipatie. Daarom richten we ons op drie doelgroepen (leeftijd 16 - 75 jaar) gezinnen met jonge kinderen, werkenden en bijstandsgerechtigden en ouderen.

Samen met onze partners in het Taalhuis Veluwezoom werken we aan een samenhangende aanpak om basisvaardigheden te versterken. Binnen de gemeente verbinden we deze aanpak met onder meer het Integraal Veiligheidsplan, communicatie en de Kadernota Sociaal Domein. De gemeente voert hierbij de regie. Zie voor een toelichting op het plan van aanpak de raadsbrief van 17 maart 2026 (2026-003845), waarin beschreven staat hoe de samenhangende aanpak vormgegeven wordt.

Voor de uitvoering van deze aanpak is een structureel bedrag van € 75.420 per jaar nodig.

Herinrichting Renkum voor Elkaar
Naast het voortzetten en borgen van het huidige welzijns- en ontmoetingsaanbod om de sociale basis te versterken, ontwikkelen we Renkum voor Elkaar door tot een netwerk van samenwerkende welzijns- en maatschappelijke organisaties. De doorontwikkeling richt zich op het uitbreiden van het netwerk Renkum voor Elkaar en het verder verbinden van organisaties, zodat inwoners sneller en eenvoudiger de weg vinden naar passende ondersteuning. Daarnaast worden ontmoetingsplekken in de dorpen verder doorontwikkeld, door deze herkenbaarder en beter vindbaar te maken voor inwoners en de kwaliteit en professionaliteit op de plekken door te ontwikkelen. Er komt een basis van professionele ondersteuning op alle locaties, zodat inwoners op iedere plek terecht kunnen met lichte ondersteuningsvragen en waar nodig gericht kunnen worden doorverwezen.

Door ondersteuning dichter bij inwoners te organiseren, versterken we de sociale basis en geven we verder invulling aan de beweging van zorg naar welzijn. Hiermee sluiten we ook aan bij landelijke ontwikkelingen, zoals de Hervormingsagenda Jeugd, waarin ondersteuning dichtbij inwoners een belangrijk uitgangspunt is.

De financiële consequenties van deze ontwikkeling worden in een later stadium uitgewerkt. Daarbij kijken we eerst of de ontwikkeling binnen de huidige inzet van de welzijnspartners past en of daar eventueel in geschoven kan worden. Wanneer dit onvoldoende mogelijkheden biedt, bekijken we of hiervoor middelen vanuit het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) kunnen worden ingezet. Omdat deze middelen ook nodig zijn voor andere bestaande en nieuwe opgaven, staat dit budget echter onder druk.
Eventuele aanvullende middelen worden overgeheveld vanuit Zorg naar welzijn. Op deze manier dragen investeringen in preventie, ontmoeting en de sociale basis bij aan het voorkomen van zwaardere zorgvragen.

Visie op speelruimte
Buitenspelen is belangrijk voor de ontwikkeling, gezondheid en ontmoeting van kinderen. Door eerdere bezuinigingen stond het onderhoud van speelvoorzieningen onder druk en was tijdige vervanging van speeltoestellen niet altijd mogelijk. Met incidentele middelen zijn de meest urgente knelpunten aangepakt, waardoor de basis op orde blijft.

Voor de langere termijn is een structurele aanpak nodig. Daarom stellen we een visie op speelruimte op. Hierin maken we keuzes over de rol van traditionele speelvoorzieningen en de manier waarop we de openbare ruimte speels, aantrekkelijk en uitnodigend kunnen inrichten.

In 2027 stellen we deze visie op. Hiervoor is € 20.000 beschikbaar. Dit bedrag maakt onderdeel uit van het eerder beschikbaar gestelde budget van € 125.000 voor de sport- en beweegvisie.

Borgen structurele inzet welzijns- en ontmoetingspartners
Een sterke sociale basis is essentieel voor de beweging van zorg naar welzijn. De afgelopen jaren is met middelen uit de Brede SPUK en het Integraal Zorgakkoord (IZA) geïnvesteerd in ontmoetingsactiviteiten, lichte ondersteuning en het versterken van de sociale basis. Deze activiteiten dragen bij aan preventie en helpen zwaardere hulp- en zorgvragen te voorkomen.

Nu de tijdelijke middelen aflopen, werken we toe naar een duurzame borging van deze activiteiten. Hiermee zetten we de beweging van zorg naar welzijn voort en blijven inwoners toegang houden tot laagdrempelige ondersteuning en ontmoeting in hun dorp of buurt.

Om de bestaande activiteiten binnen de sociale basis duurzaam voort te zetten, houden we vanaf 2027 rekening met een structurele financiële behoefte van € 228.000 per jaar.
We onderzoeken wel in hoeverre middelen uit het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) en de reserve Beschermd Wonen kunnen worden ingezet om bestaande activiteiten voort te zetten. De verwachting is echter dat deze middelen onvoldoende (structurele) dekking bieden. Zo is er vanuit het AZWA maar beperkt budget beschikbaar omdat er ook andere (verplichte) activiteiten uit gedekt moeten worden.
Voor het deel dat niet uit andere middelen kan worden gefinancierd, worden structureel middelen overgeheveld van Zorg naar Welzijn. Daarmee investeren we in preventie en een sterke sociale basis.

Voortzetting pilot 'Renkum Verbindt' in 2027
Tijdens de behandeling van de Perspectiefnota 2026-2030 heeft de raad een motie aangenomen om in 2027 de pilot 'Renkum Verbindt' voor een derde opeenvolgende jaar te verlengen, met een vereenvoudiging van de spelregels.
Tijdens deze pilot wordt onderzocht of er een doorontwikkeling mogelijk is van een voucherprogramma naar een direct inwoners- of dorpsbudget.
De raad stelt een incidenteel bedrag van maximaal € 150.000 beschikbaar uit de Vrije algemene reserve.

Vitaal Verenigingsleven
Een sterk en vitaal verenigingsleven draagt bij aan ontmoeting, welzijn en verbinding in onze gemeente. Daarom willen we verenigingen beter ondersteunen en de administratieve en procedurele lasten waar mogelijk verminderen.

Samen met verenigingen inventariseren we hoe we gemeentelijke processen, zoals vergunningaanvragen, binnen de wettelijke kaders kunnen vereenvoudigen. Ook werken we aan een meerjarenbeleid voor het verenigingsleven, waarin betere ondersteuning en samenwerking centraal staan.

Dit meerjarenbeleid verbinden we aan een samenhangende visie op maatschappelijk vastgoed, zodat accommodaties in 2030 passend, toekomstbestendig en ondersteunend zijn aan een sterk verenigingsleven.

Voor de inventarisatie en de verdere uitwerking stellen we een plan van aanpak op. Het uitgangspunt is dat verenigingen niet direct financieel worden ondersteund. Eventuele aanpassingen in de gemeentelijke dienstverlening en werkprocessen verwachten we binnen de bestaande middelen uit te kunnen voeren.

Hoe gaan we dit meten?

BBV-Indicatoren	Regio	2024	2025	2026	Doel
Absoluut verzuim. Aantal per 1.000 leerlingen	Renkum	2,2	4,5	nb	
	NL	6,7	7,4	nb	
Niet-sporters %	Renkum	40,5	nb	nb	
	NL	42,5	nb	nb	
Relatief verzuim. Aantal per 1.000 leerlingen	Renkum	37	36	nb	
	NL	28	28	nb	
Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers). % deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Renkum	2,1	2,4	nb	
	NL	2,3	2,3	nb	

Welke regels gelden? (wetgeving en gemeentelijk beleid)

Wetgeving
- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
- Uitvoeringsbesluit Wmo
- Jeugdwet
- Wet Primair op Onderwijs
- Wet Voorgezet Onderwijs
- Wet op de Expertise Centra
- Wet Educatie en beroepsonderwijs
- Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen
- Wet Ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie
- Wet Kinderopvang
- Wet op onderwijstoezicht
- Besluit basisvoorwaarden voorschoolse educatie
- Wet publieke gezondheid

Gemeentelijk beleid
- Kadernota Sociaal Domein gemeente Renkum
- Wmo verordening gemeente Renkum
- Besluit Wmo
- Verordening Jeugdhulp gemeente Renkum
- Besluit Jeugdhulp gemeente Renkum
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Renkum
- Integraal Huisvestingsplan
- Nadere regels peuteropvang en voorschoolse educatie gemeente Renkum 2020
- Regionaal Educatief plan WebGelden regio Arnhem
- Bibliotheekbeleidskader 2026
- Cultuur met Kwaliteit
- Meer Muziek in de klas
- Sport- en beweegvisie
- Nationaal en Lokaal Sportakkoord
- Omgevingsvisie
- Kadernota Sociaal Domein
- Regiovisie Publieke Gezondheidszorg Gelderland-Midden

Wat gaat dat kosten?

						Bedragen * € 1.000
	Rekening 2025	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
Lasten	10.657	11.553	12.151	11.104	11.096	10.567
Baten	2.300	2.204	2.261	1.673	3.532	933
Saldo van baten en lasten	-8.357	-9.350	-9.890	-9.430	-7.564	-9.634
Mutatie reserve	-356	-183	-93	-360	-2.215	-98
Geraamd/gerealiseerde resultaat	**-8.713**	**-9.532**	**-9.983**	**-9.790**	**-9.779**	**-9.732**

2 Meedoen

Wat willen we bereiken?

We willen dat inwoners voldoende bestaanszekerheid hebben om zelf richting te geven aan hun leven en deel te nemen aan de samenleving. Dat doen zij door (vrijwilligers)werk, onderwijs, sociale activiteiten of andere vormen van participatie die aansluiten bij hun mogelijkheden.

Armoede en schulden willen we voorkomen en terugdringen, zodat inwoners meer financiële rust en perspectief ervaren. Inwoners die ondersteuning nodig hebben, ontvangen passende hulp, waarbij vertrouwen, eigen regie en maatwerk voorop staan.

We vangen vluchtelingen op een zorgvuldige en duurzame manier op, met oog voor stabiliteit in de omgeving, perspectief voor bewoners en verbinding met de samenleving. Nieuwkomers doen vanaf dag één mee, onder meer door taalverwerving, participatie, werk of opleiding.

Zo dragen wij bij aan een samenleving waarin inwoners vooruit kunnen komen, hun mogelijkheden en talenten kunnen inzetten en ondersteuning beschikbaar is wanneer dat nodig is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wat doen we het hele jaar?

- 1I. Minima en schulddienstverlening
- 1J. Inkomensvoorziening
- 1F. Integratie, participatie en opvang ontheemden

Wat doen we speciaal in 2027?

Bestaanszekerheid
We starten met de voorbereidingen voor het invoeren van een vorm van het Maatschappelijk Meedoen Budget. Hiermee willen we de bestaanszekerheid van inwoners versterken. We werken een aantal belangrijke bouwstenen uit en brengen de financiële gevolgen, risico's en maatschappelijke effecten in beeld. Op basis hiervan bereiden we richtinggevende keuzes voor het college en de raad voor. Vervolgens werken we deze keuzes verder uit en zetten we de benodigde vervolgstappen. Tijdens dit proces betrekken we zowel de gemeentelijke organisatie als relevante stakeholders.

Beëindiging Richtlijn Tijdelijke Bescherming en nieuwe bekostiging via doelgroepflexibele regeling (DFR)
De Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) loopt tot 5 maart 2028. Daarna krijgen Oekraïense vluchtelingen een verblijfsvergunning voor drie jaar. Hierdoor zal naar verwachting het gebruik van voorzieningen toenemen, wat extra inzet van de gemeente vraagt. De gevolgen op langere termijn zijn nog niet duidelijk.

Via de doelgroepflexibele regeling (DFR) vergoedt het Rijk de kosten voor huisvesting en opvang van onder meer Oekraïners. De regeling vergoedt directe kosten van de opvang. Voor 2027 en 2028 ontvangt de gemeente, uitgaande van 260 opvangplekken, jaarlijks € 1.044.000 voor indirecte kosten. Hiermee kunnen de opvang en wettelijke taken zonder extra gemeentelijke kosten worden uitgevoerd.

Vanaf 2029 vervalt deze vergoeding, terwijl de taken blijven bestaan. Voor de uitvoering hiervan, inclusief beleidsontwikkeling, is daarom vanaf 2029 structureel € 61.000 nodig.

Structurele invulling Spreidingswet
De gemeente werkt aan het realiseren van duurzame asielopvang voor de lange termijn. Op dit moment voeren we een integraal locatie-onderzoek uit. We brengen verschillende locaties in beeld en beoordelen deze zorgvuldig op hun mogelijkheden voor opvang, zowel voor de lange termijn als voor tijdelijke opvang. Eind 2026 verwachten we de eerste resultaten van dit onderzoek. Op basis daarvan worden in 2027 de meest kansrijke locaties verder onderzocht op geschiktheid en

voorwaarden.

VluchtelingenWerk - juridische ondersteuning op asielopvanglocatie
Door rijksbezuinigingen heeft VluchtelingenWerk de juridische ondersteuning op asielopvanglocaties moeten beperken. Hoewel een deel van de bezuiniging is teruggedraaid, blijft de beschikbare financiering voor juridische ondersteuning onvoldoende.

Wij vinden het belangrijk dat bewoners van een (toekomstig) azc toegang houden tot juridische ondersteuning, zodat zij perspectief hebben en kunnen deelnemen aan de samenleving.

Daarom willen wij bij een nieuw azc in Renkum de ondersteuning op locatie voortzetten. De kosten bedragen € 30.900 per jaar (prijspeil 2026, 150 asielzoekers) en kunnen naar verwachting worden gedekt uit rijksmiddelen voor de opvang. Als het Rijk deze taak alsnog volledig financiert, vervalt deze gemeentelijke bijdrage.

Integratie vluchtelingen zonder status
Met de nieuwe asielwetgeving neemt het aantal ongedocumenteerde asielzoekers zonder opvang en huisvesting toe. De bed-bad-brood-regeling is beëindigd. Omdat niet iedereen na afwijzing van een asielaanvraag kan terugkeren, bestaat het risico dat mensen in een kwetsbare situatie terechtkomen. Hierdoor bestaat het risico dat zij uit beeld raken en in een kwetsbare positie terechtkomen. Ook in onze gemeente verblijft een aantal mensen zonder verblijfsvergunning.

Stichting Vluchteling Onder Dak ondersteunt deze vluchtelingen met perspectief op een nieuwe procedure of terugkeer, onder meer met juridische begeleiding, huisvesting, leefgeld en ondersteuning bij onderwijs, zorg en integratie. Daarnaast ondersteunt de stichting deze doelgroep bij de toegang tot zorg. Enkele cliënten van de stichting verblijven op particuliere adressen in de gemeente Renkum. Daarom willen wij bijdragen aan de begeleiding die Vluchteling Onder Dak biedt op het gebied van scholing, zorg en integratie.

Wij willen jaarlijks € 25.000 bijdragen aan de begeleiding op het gebied van scholing, zorg en integratie. Deze kosten worden gedekt uit de middelen voor huisvesting van statushouders. Het financiële risico bij onvoldoende rijksmiddelen is beperkt, omdat voor de huisvestingsopgave nog € 100.000 beschikbaar blijft, waarvan de helft wordt gefinancierd door Vivare.

Werkcentrum Foodvalley
In 2026 is het Regionaal Werkcentrum gestart. Het heeft als doel om werkzoekenden en werkgevers sneller en effectiever met elkaar in contact te brengen op een krappe snel veranderende arbeidsmarkt met kansen voor iedereen. Renkum is onderdeel van arbeidsmarktregio FoodValley samen met de gemeenten Wageningen, Veenendaal, Rhenen, Renswoude, Barneveld, Scherpenzeel en centrumgemeente Ede. Het Werkcentrum is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten in de arbeidsmarktregio, UWV, werkgeversorganisaties, vakbonden en onderwijsinstellingen. De oprichting van het Werkcentrum is onderdeel van de landelijke programma Hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur. In 2027 werken we aan de doorontwikkeling van Werkcentrum Foodvalley.

Participatiewet in Balans
Met de Participatiewet in Balans wil het Rijk de balans tussen rechten en plichten binnen de bijstand herstellen. Door de wet menselijker, eenvoudiger en rechtvaardiger te maken, wordt de bestaanszekerheid van uitkeringsgerechtigden versterkt en worden hun kansen op werk vergroot. De invoering van de Participatiewet in Balans is in 2026 gestart en loopt door in 2027. De wetswijzigingen vragen om aanpassingen van verordeningen en beleidsregels. Daarnaast vraagt het bieden van meer maatwerk aan inwoners om verdere deskundigheidsbevordering van het Sociaal Team en extra uitvoeringscapaciteit.

Hoe gaan we dit meten?

BBV-Indicatoren	Regio	2024	2025	2026	Doel
Banen. Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar.	Renkum	653,3	649,4	nb	
	NL	850,2	858,8	nb	
Kinderen in uitkeringsgezin. % kinderen tot 18 jaar	Renkum	5	nb	nb	
	NL	6	nb	nb	
Lopende re-integratievoorzieningen. Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	Renkum	369,7	281,2	nb	
	NL	203,1	217,8	nb	
Netto arbeidsparticipatie. % van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	Renkum	70,9	71,2	nb	
	NL	73,2	73,2	nb	
Personen met een bijstandsuitkering. Aantal per 10.000 inwoners	Renkum	281,4	235	nb	
	NL	343,6	281,2	nb	
Werkloze jongeren. % 16 t/m 22 jarigen	Renkum	2	nb	nb	
	NL	2	nb	nb	

Welke regels gelden? (wetgeving en gemeentelijk beleid)

Wetgeving

- Participatiewet (in balans)
- Maatregelenbesluit socialezekerheidswetten (per 1-1-2027)
- Wet handhaving sociale zekerheid (per 1-1-2027)
- Artikel 108 Gemeentewet
- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening
- Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening
- Wet Banenafspraak
- Wet sociale werkvoorziening
- Wet Suwi
- Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz)
- Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet)
- Rchtlijn opvang ontheemden Oekraïne (RooO)
- Wet Huisvesting (artikel 8: taakstelling huisvesting statushouders)
- Wet Inburgering 2021
- Regeling maatschappelijke begeleiding

Gemeentelijk beleid

- Verordening Gelrepas gemeente Renkum
- Notitie 'Kansen voor alle kinderen'
- Verordening beslistermijn vroegsignalering gemeente Renkum
- Beleidsregels schulddienstverlening
- Re-integratieverordening Participatiewet gemeente Renkum
- Verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Renkum
- Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ en Bbz 2004 gemeente Renkum
- Beleidsregels Studietoeslag gemeente Renkum
- Beleidsregels terugvordering en verhaal
- Beleidsregels bijzondere bijstand
- Beleidskader Samen leven in verbinding: opvang van asielzoekers, huisvesting statushouders en integratie
- Uitvoeringsnotitie woonbeleid
- Uitvoeringsnotitie vrijwilligers
- Plan van Aanpak huisvesting statushouders
- Projectbudget rijksbijdrage verhoogde instroom asielzoekers
- Rijksmiddelen Wet Inburgering

Wat gaat dat kosten?

					Bedragen * € 1.000	
	Rekening 2025	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
Lasten	24.045	24.367	24.447	24.341	18.763	18.666
Baten	17.189	17.545	18.292	18.417	11.931	11.931
Saldo van baten en lasten	-6.856	-6.823	-6.155	-5.924	-6.831	-6.735
Mutatie reserve	-113	-59	-802	-791	85	15
Geraamd/gerealiseerde resultaat	**-6.969**	**-6.881**	**-6.957**	**-6.715**	**-6.746**	**-6.720**

3 Zorg

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat inwoners gezond en veilig kunnen leven en met hun eigen mogelijkheden en talenten kunnen deelnemen aan de samenleving. Zij hebben zoveel mogelijk regie over hun eigen leven, voelen zich thuis in hun omgeving en ontvangen waar nodig passende ondersteuning. Kinderen en jongeren groeien gezond, veilig en kansrijk op en inwoners worden vitaal ouder.

Wij streven naar ondersteuning die aansluit bij de behoeften en mogelijkheden van inwoners. Daarbij spreken wij de eigen mogelijkheden van inwoners en hun omgeving aan en bieden wij ondersteuning wanneer dat nodig is. Zo blijft hulp toegankelijk voor inwoners die deze het meest nodig hebben.

Zo dragen wij bij aan een gemeente waarin inwoners hun mogelijkheden en talenten kunnen inzetten en zo veel mogelijk regie houden over hun eigen leven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wat doen we het hele jaar?

- 1G. Maatwerkvoorzieningen Jeugd
- 1H. Maatwerkvoorzieningen Wmo

Wat doen we speciaal in 2027?

"Daadkrachtig Renkum", datagedreven werken
Om beleid beter te kunnen monitoren en onderbouwde keuzes te maken, willen we datagedreven werken verder versterken. Daarbij zien we behoefte aan een data-analist. Deze opgave wordt meegenomen in de uitwerking van het traject Renkum zelfstandig georganiseerd.

Aanpak huiselijk geweld en Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming
De gemeente heeft vanuit onder meer de Wmo, Jeugdwet en de Wet verplichte meldcode verschillende taken op het gebied van huiselijk geweld. Deze lopen uiteen van preventie en vroegsignalering tot de aanpak van kindermishandeling, het toezicht op de naleving van de meldcode en het opdrachtgeverschap richting Veilig Thuis.

De maatschappelijke aandacht voor onder meer femicide, ouderenmishandeling en andere vormen van huiselijk geweld neemt toe. Hierdoor groeit het belang en het besef van een stevige en effectieve aanpak. Tegelijkertijd krijgt het Sociaal Team een steeds grotere rol bij casuïstiek waarin sprake is van onveiligheid, huiselijk geweld of ontwikkelingsbedreiging. In lijn met het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming zal deze rol de komende jaren verder worden versterkt. Dit gaat gepaard met wetswijzigingen, terwijl daar op dit moment geen extra middelen van het Rijk tegenover staan.

De toegenomen landelijke aandacht voor huiselijk geweld leidt daarnaast tot een grotere meldingsbereidheid. Daarom is het belangrijk dat we als gemeente adequaat kunnen handelen bij verschillende vormen van huiselijk geweld. Daarbij richten we ons op alle betrokkenen binnen het huishouden, inclusief passende ondersteuning en interventies gericht op plegers.

Een effectieve aanpak begint bij het doorbreken van taboes, preventie en vroegsignalering. De komende jaren werken wij aan een sluitende aanpak van verschillende vormen van huiselijk geweld. Dat vraagt om samenwerking met partners als politie, Openbaar Ministerie, scholen, het ouderennetwerk, Veilig Thuis, welzijnsorganisaties en andere organisaties met expertise op het gebied van huiselijk geweld.

De financiële consequenties van deze ontwikkeling zijn op dit moment nog onvoldoende duidelijk en worden op een later moment verder uitgewerkt. De noodzaak van een stevige aanpak wordt daarnaast onderstreept door de op 17 december 2025 aangenomen motie 'Aanpak huiselijk en gender gerelateerd geweld en femicide'.

MGR module Toezicht
Het coalitieakkoord geeft ruimte om werkzaamheden regionaal te organiseren wanneer dit bijdraagt aan een betere en efficiëntere uitvoering. In dat kader ontwikkelt de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) de Module Toezicht voor het rechtmatigheidstoezicht op Jeugd en Wmo, met uitzondering van Arnhem.

Renkum beschikt momenteel over één toezichthouder. Door deze taak regionaal te organiseren ontstaan naar verwachting schaalvoordelen en wordt de effectiviteit en kwaliteit van het toezicht versterkt.

Bij deelname aan de module wordt, onder voorbehoud van besluitvorming door de raad, vanaf 2027 een structurele bijdrage aan de MGR van € 60.763 geraamd. Daartegenover staat het vrijvallen van personeelsbudget van € 90.763, waarmee de bijdrage kan worden gedekt.

De implementatie van de module kent nog onzekerheden. Uitgegaan wordt van een beoogde start per maart 2027. De definitieve ingangsdatum beïnvloedt zowel de hoogte van de bijdrage aan de MGR als de periode waarin de toezichthouder nog in dienst blijft. Zodra hierover meer duidelijkheid bestaat, wordt dit verwerkt in de P&C-cyclus.

Extra formatie en taakuitbreiding Sociaal Team
Het Sociaal Team krijgt in toenemende mate zwaardere taken door de afspraken uit het Toekomstscenario Jeugd- en Gezinsbescherming en de Gelderse Verbeteragenda. Waar het Sociaal Team voorheen taken bij veiligheidscasuïstiek overdroeg aan partners zoals Veilig Thuis en de Jeugdbescherming, blijft het nu vaker betrokken of voert het zelf casusregie. Dit sluit aan bij de mogelijkheden voor een integrale aanpak en de verbinding met de sociale basis.

De druk op het Sociaal Team neemt sneller toe dan verwacht. Het aantal Veilig Thuis-meldingen steeg van 87 in 2024 naar 113 in 2025. Hiervoor is in de Voorjaarsnota 2026 tijdelijk extra capaciteit beschikbaar gesteld, maar de groei zet door. Veiligheidscasuïstiek krijgt prioriteit, waardoor de wachtlijsten voor jeugd oplopen. De wachttijd voor minder urgente casussen bedraagt momenteel ongeveer een half jaar. Tegelijkertijd ontstaat het risico dat ook urgente veiligheidscasussen niet altijd direct kunnen worden opgepakt.

Niet alleen team Jeugd, maar ook team Wmo krijgt in toenemende mate te maken met veiligheidscasuïstiek. Daarom wordt voor een deel van de medewerkers de functie aangepast, zodat zij deze werkzaamheden kunnen uitvoeren.

Om invulling te geven aan de ambitie uit het coalitieakkoord om inwoners die ondersteuning nodig hebben passende hulp te bieden, is extra structurele capaciteit nodig. Voor team Jeugd gaat het vanaf 2027 om 2 fte, waarvan 1 fte wordt omgezet van tijdelijke naar structurele financiering. Hiermee is een bedrag van € 182.000 gemoeid. Daarnaast is voor een deel van team Wmo € 60.000 nodig voor de uitbreiding van taken.

De kosten worden grotendeels gedekt door het budget voor jeugdbescherming af te ramen, passend bij de verschuiving van taken. Daarnaast wordt een kleinere buffer aangehouden voor de afwikkeling van zorgkosten uit voorgaande jaren en wordt een deel gedekt uit de inkomsten van de eigen bijdrage Wmo. In totaal is hiervoor € 166.000 aan dekking beschikbaar.

Coördinator team Zorg
De coördinator vervult een belangrijke rol binnen team Jeugd en Wmo. Deze functie helpt bij het inwerken van nieuwe medewerkers, inhoudelijke en procesmatige begeleiding en het beheer van de wachtlijst, waaronder de verdeling van zaken.

Binnen team jeugd is de coördinator sinds februari 2025 actief op basis van incidentele middelen. De inzet van de coördinator stabiliseert het team. Deze helpt om de uitstroom van medewerkers en het ziekteverzuim te beperken, de werkwijze meer uniform te maken en de wachtlijsten beter te beheren. Daarnaast draagt deze functie bij aan het verkorten van wachttijden en het terugdringen van de hoogte van indicaties, in lijn met de doelstellingen van de Taskforce. Structurele inbedding van deze functie is daarom noodzakelijk.

Voor team Jeugd is structurele financiering van deze functie nodig. Hiermee is een bedrag van € 89.000 gemoeid. Voor team Wmo wordt geen extra formatie toegevoegd, maar wordt een bestaande consulentenfunctie uitgebreid om deze taken op te pakken. Hiervoor is € 10.000 nodig. De totale kosten van € 99.000 kunnen binnen het product worden gedekt. Dit is mogelijk doordat

ruimte is ontstaan binnen het budget voor pgb-begeleiding als gevolg van maatregelen van de Taskforce. Daarnaast kan het budget voor woonvoorzieningen worden verlaagd, omdat deze voorzieningen minder vaak nodig zijn door de inzet van de passend-wonen-coach.

Hoe gaan we dit meten?

BBV-Indicatoren	Regio	2024	2025	2026	Doel
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO. Aantal per 10.000 inwoners	Renkum	890	890	nb	
	NL	720	720	nb	
Jongeren met een delict voor de rechter. % 12 t/m 21 jarigen	Renkum	nb	nb	nb	
	NL	nb	nb	nb	
Jongeren met jeugdbescherming. % van alle jongeren tot 18 jaar	Renkum	1	1,2	nb	
	NL	1	1	nb	
Jongeren met jeugdhulp. % van alle jongeren tot 18 jaar	Renkum	16,9	16,8	nb	
	NL	14,0	13,7	nb	
Jongeren met jeugdreclassering. % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	Renkum	0,3	0,5	nb	
	NL	0,4	0,4	nb	

Welke regels gelden? (wetgeving en gemeentelijk beleid)

Wetgeving
- Jeugdwet
- Onderwijswetten
- Wmo
- Uitvoeringsbesluit

Gemeentelijk beleid
- Kadernota Sociaal Domein
- Verordening Jeugdhulp
- Besluit Jeugdhulp
- Regeling Voorziening Gezinsondersteuning Kinderopvang
- Verordening leerlingenvervoer
- Kadernota Sociaal Domein gemeente Renkum
- Verordening maatschappelijke ondersteuning – gemeente Renkum
- Verordening Jeugd
- Besluit Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning)

Wat gaat dat kosten?

					Bedragen * € 1.000	
	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	29.222	29.707	28.669	27.419	27.619	27.770
Baten	1.694	962	903	452	460	460
Saldo van baten en lasten	-27.528	-28.745	-27.766	-26.967	-27.159	-27.310
Mutatie reserve	-207	-69				
Geraamd/gerealiseerde resultaat	**-27.735**	**-28.814**	**-27.766**	**-26.967**	**-27.159**	**-27.310**

In deze cijfers is, vooral door de hervormingsagenda vanuit het Rijk, een daling van de beschikbare middelen opgenomen oplopend van 2027 met € 52.000 tot € 1.388.000 vanaf 2028. In de werkelijkheid dalen de inkomsten vanuit het Rijk vanaf 2028 met een nog groter bedrag. Bij de verwerking van de meicirculaire 2025 heeft de raad besloten dat een aanvullende opdracht van nog eens € 400.000 niet realistisch was. Dit nadeel is verwerkt ten laste van het begrotingssaldo. Daarmee volgen we de aanbeveling van de VNG om kortingen op de rijksmiddelen voor jeugd neutraal op te nemen slechts gedeeltelijk op. Of we de nu begrote daling van de Jeugdbudgetten kunnen realiseren is, naast de inzet vanuit de taskforce sociaal domein, mede afhankelijk van maatregelen vanuit het Rijk en daarmee deels onzeker.

4 Veiligheid, toezicht & handhaving

Wat willen we bereiken?

We willen een veilige en sterke samenleving waarin inwoners zich prettig en beschermd voelen. Er is geen ruimte voor activiteiten die de samenleving ondermijnen. We werken samen met inwoners en ketenpartners aan veiligheid en leefbaarheid, en maken daarbij ook de verbinding met zorg. De gemeente neemt hierin de regie.

Wij willen een weerbare gemeente zijn, waarin we onze verantwoordelijkheid nemen om voorbereid te zijn op crises en rampen. We zorgen ervoor dat de gemeente kan blijven functioneren en inwoners worden ondersteund wanneer zich noodsituaties voordoen.

Daarnaast willen we dat inwoners zich veilig voelen en vertrouwen hebben in de overheid en in elkaar. Veiligheid gaat daarbij verder dan de openbare orde alleen en raakt ook de sociale veiligheid, de weerbaarheid van onze samenleving en de verbinding tussen veiligheid en zorg.

Zo dragen wij bij aan een veilige en sterke samenleving waarin inwoners prettig kunnen wonen, werken en leven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wat doen we het hele jaar?

- 1E. Veiligheid

Wat doen we speciaal in 2027?

Aanpak jeugdoverlast
Overlast door jeugd is een steeds terugkerend en groeiend probleem in de gemeente Renkum. Ook de afgelopen tijd zien we een sterke toename in het aantal politieregistraties overlast jeugd. Hiermee schatten we in dat onze huidige aanpak van jeugdoverlast te kort schiet en niet meer is toegespitst op deze problematiek in de samenleving. In 2027 gaan we onderzoeken waar onze aanpak op jeugdoverlast te kort schiet en hoe we onze aanpak kunnen verbeteren.

We doen dit door intern en met directe partners onze aanpak te evalueren. Daarnaast onderzoeken we welke bewezen effectieve aanpakken in andere gemeenten worden gebruikt om jeugdoverlast aan te pakken en op welke manier we deze aanpak hier kunnen implementeren. Hiermee willen we uiteindelijk een effectieve en toekomstbestendige aanpak tegen jeugdoverlast in onze gemeente neerzetten.

Het betreft hier in eerste instantie een intern onderzoek dat binnen de reguliere werkzaamheden vallen. Mochten uit dit onderzoek aanbevelingen naar voren komen welke om financiële middelen vragen zullen we eerst binnen dit programma kijken alvorens we hiervoor voorstellen middelen beschikbaar te stellen. Het is dus vooralsnog niet duidelijk om hoeveel middelen dit gaat.

Weerbaar Renkum
Op basis van de VNG-handreiking Weerbaarheid en veerkracht op lokaal niveau werken we aan een weerbare gemeente langs vier speerpunten: eigen continuïteit, noodsteunpunten, samenredzaamheid en het stimuleren, ondersteunen van en aansluiten bij burgerinitiatieven. Hiervoor stellen we een plan van aanpak op waarin we vastleggen hoe de gemeente en haar inwoners voorbereid willen zijn op een meerdaagse noodsituatie en wat inwoners daarbij van de gemeente mogen verwachten.

Het versterken van de eigen continuïteit draagt bij aan een weerbare organisatie. We pakken de benodigde verbeteringen binnen de bestaande processen en teams op. Daarnaast richten we in 2027 en 2028 noodsteunpunten in op basis van de landelijke richtlijnen die hiervoor beschikbaar komen.

We versterken de samenredzaamheid door inwoners te stimuleren zich voor te bereiden op noodsituaties, netwerken te ondersteunen die kwetsbare doelgroepen kunnen bereiken en

regelmatig te oefenen. Ook stellen we een kader op waarin duidelijk wordt wat inwoners en ondernemers van de gemeente mogen verwachten bij een meerdaagse crisis.

In lijn met de uitgangspunten gaan we uit van het budget dat het Rijk beschikbaar stelt. Komen die middelen niet, dan zullen wij voorstellen deze middelen incidenteel te dekken.

Inzet zorgverbinder jongvolwassenen continueren
In 2025 is de pilot zorgverbinder jongvolwassenen gestart. De zorgverbinder richt zich op jongvolwassenen die zorg mijden, maar waar de situatie wel stagneert of escaleert. Door vroegtijdig contact te leggen, uit te gaan van de mogelijkheden van de jongere, snel passende ondersteuning te organiseren en te zorgen voor een warme overdracht naar een sociaal consulent of het vrijwillige netwerk, krijgen jongvolwassenen eerder de hulp die bij hen past. Hierdoor kan vaker lichtere en beter passende ondersteuning worden ingezet.

De zorgverbinder is een investering in preventie. Door jongeren eerder te bereiken en ondersteuning tijdig te organiseren, komen problemen eerder in beeld waardoor minder zware zorg nodig is. Bovendien is het effect groter, omdat jongvolwassenen sneller de juiste ondersteuning krijgt en wordt de samenwerking binnen het lokale netwerk versterkt.

Hoewel de effecten zich niet altijd direct laten vertalen naar de begroting, kan het voorkomen van enkele complexe situaties per jaar de kosten van de functie al compenseren. De Christelijke Hogeschool Ede heeft onderzoek gedaan naar de functie van de zorgverbinder en de meerwaarde hiervan blijkt vooral uit de positieve beoordeling vanuit de doelgroep, hun naasten en de ketenpartners.

Hoe gaan we dit meten?

BBV-Indicatoren	Regio	2024	2025	2026	Doel
Diefstallen uit woning. Aantal per 1.000 inwoners	Renkum	2,5	1,6	nb	
	NL	1,2	1,2	nb	
Geweldsmisdrijven. Aantal per 1.000 inwoners	Renkum	4,0	3,8	nb	
	NL	4,3	4,6	nb	
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte). Aantal per 1.000 inwoners	Renkum	5,4	4,3	nb	
	NL	5,7	5,7	nb	
Verwijzingen Halt. Aantal per 10.000 jongeren	Renkum	13	8	nb	
	NL	9	10	nb	
Winkeldiefstallen. Aantal per 1.000 inwoners	Renkum	0,6	0,9	nb	
	NL	2,2	2,1	nb	

Welke regels gelden? (wetgeving en gemeentelijk beleid)

Wetgeving
- Gemeentewet
- Politiewet
- Wet Veiligheidsregio's
- Opiumwet
- Wet Bibob
- Wet Publieke Gezondheid
- Algemene wet bestuursrecht
- Havenbeveiligingswet
- Omgevingswet
- Alcoholwet
- Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (WGS)
- Wet Veilige Jaarwisseling

Diverse bevoegdheden van de burgemeester komen voort uit de Gemeentewet of andere wetgeving.

- Jeugdwet
- Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen (WGA)
- Wet verplichte GGZ
- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
- Wet Verplichte Meldcode
- Wet Tijdelijk Huisverbod
- Wet straffen en beschermen

Gemeentelijk beleid
- Integraal Veiligheidsplan gemeente Renkum 2023-2026
- Algemeen Plaatselijke Verordening gemeente Renkum 2020 (APV)
- Damoclesbeleid gemeente Renkum
- Beleidsregels wet Bibob 2022
- Beleidsregels bijtincidenten gemeente Renkum 2023
- Beleidsregels Evenementen Renkum 2021-2025
- Aanpak gemeente Renkum tegen mensenhandel
- Kadernota transformatie sociaal domein
- Beleidsregels Wet aanpak woonoverlast

Wat gaat dat kosten?

						Bedragen * € 1.000
	Rekening 2025	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
Lasten	4.822	5.042	5.666	5.552	5.431	5.428
Baten	409	213	233	130	22	22
Saldo van baten en lasten	-4.413	-4.828	-5.432	-5.422	-5.408	-5.406
Mutatie reserve	-38	-72	-74	-74	-74	-74
Geraamd/gerealiseerde resultaat	**-4.451**	**-4.901**	**-5.506**	**-5.496**	**-5.482**	**-5.480**

5 Levendigheid

Wat willen we bereiken?

Wij willen een levendige gemeente waarin inwoners, ondernemers en bezoekers zich thuis voelen en waarin voorzieningen, bedrijvigheid, recreatie, toerisme, kunst, cultuur en erfgoed bijdragen aan aantrekkelijke en vitale dorpen.

Wij streven naar een sterk ondernemersklimaat, een aantrekkelijk recreatief en cultureel aanbod en een omgeving waarin economische en maatschappelijke activiteiten elkaar versterken. Daarbij bouwen we voort op de identiteit, kwaliteiten en geschiedenis van onze gemeente en dragen we zorg voor een aantrekkelijk woon-, werk- en verblijfsklimaat.

Daarnaast willen wij dat kunst, cultuur, erfgoed, recreatie en ondernemerschap zichtbaar en toegankelijk zijn voor inwoners en bezoekers en bijdragen aan ontmoeting, ontwikkeling en beleving.

Zo versterken wij de leefbaarheid van onze dorpen, ondersteunen wij werkgelegenheid en voorzieningen en vergroten wij de aantrekkelijkheid van Renkum voor inwoners, ondernemers en bezoekers.

Inzet toeristenbelasting
Sinds 2025 wordt een deel van de toeristenbelasting ingezet als doelbelasting voor het programma Levendigheid.
De opbrengsten toeristenbelasting boven het begrote bedrag van € 592.000 worden verdeeld over: economie en bedrijvigheid, recreatie en toerisme en kunst, cultuur en cultuurhistorie.
Elk jaar wordt op basis van de inkomsten van voorgaande jaren- een inschatting gemaakt van de verwachte inkomsten toeristenbelasting. Dit is nodig omdat de daadwerkelijke opbrengsten aan toeristenbelasting in datzelfde jaar pas later bekend zijn.

Om financiële tegenvallers t.o.v. de daadwerkelijke inkomsten op te vangen wordt een reserve opgebouwd van maximaal €100.000.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wat doen we het hele jaar?

- 2J. Economie en bedrijvigheid
- 2K. Recreatie en toerisme
- 2L. Kunst, cultuur en cultuurhistorie

Wat doen we speciaal in 2027?

Versterken van het economische klimaat, werkgelegenheid en voorzieningen
We willen een aantrekkelijke gemeente zijn voor ondernemers, met een goed ondernemersklimaat en kwalitatieve werklocaties. Daarbij stimuleren we de samenwerking met en tussen ondernemers.

We zetten in op het behoud van voorzieningen, werkgelegenheid en welzijn. Daarbij hechten we waarde aan een sterke verbondenheid met de lokale gemeenschap. Dit komt tot uiting in het versterken van de leefbaarheid, de verbinding met inwoners en bewonersgroepen, duurzame investeringen en ondersteuning van lokale initiatieven en verenigingen.

We verbeteren en versterken de winkelgebieden, voeren centrumregie in en behouden bestaande werklocaties. Daarnaast vervullen we een loketfunctie voor ondernemers, stimuleren we samenwerkingsverbanden tussen ondernemers en werken we aan een lokaal ondernemersfonds. Vanuit de vrijetijdseconomie zoeken we nadrukkelijk de verbinding met recreatie en toerisme, kunst en cultuur.

De gemeente vervult hierbij vooral een faciliterende en verbindende rol en ondersteunt initiatieven die organisatorisch en financieel zelfstandig en duurzaam kunnen functioneren.

Het versterken van het economische klimaat voeren we uit binnen de beschikbare middelen. Voor de opbrengsten uit de doelbelasting wordt een integraal uitvoeringsprogramma voor economie en bedrijvigheid, recreatie en toerisme, en kunst, cultuur en cultuurhistorie opgesteld. Hiermee kunnen plannen en initiatieven binnen de drie taakvelden gezamenlijk worden uitgevoerd en versterken de investeringen elkaar. Waar mogelijk zetten we deze middelen in als cofinanciering om aanvullende subsidies aan te trekken. Voor het centrum van Renkum werken we toe naar een uitvoeringsplan, waarover de gemeenteraad in het najaar van 2026 besluit.

Versterken recreatieve infrastructuur en beleving
Een goede recreatieve infrastructuur draagt bij aan de lokale economie en maakt het erfgoed en de cultuur van Renkum zichtbaar en beleefbaar. Zo brengen we onze identiteit als kunstenaarsgemeente, de Airborne-geschiedenis en ons erfgoed onder de aandacht van inwoners en bezoekers. Tegelijkertijd biedt deze infrastructuur kansen om ook eigen inwoners, waaronder jongeren, kennis te laten maken met de geschiedenis, het landschap en de culturele identiteit van de gemeente.

Het wandelnetwerk is bijna gereed en we breiden de toeristische informatiepunten verder uit. Daarnaast zetten we in op de doorontwikkeling van het ruiter- en MTB-netwerk en op een betere verbinding tussen fysieke en digitale informatievoorziening. Met thematische wandel- en fietsroutes, magazines en digitale toepassingen maken we het aanbod beter vindbaar en beleefbaar.

Versterken Culturele en economische klimaat
Kunst en cultuur zijn onlosmakelijk verbonden met de identiteit en geschiedenis van Renkum. Het fundament hiervoor ligt in onze kunstenaarskolonie, de Airborne-geschiedenis en een levendige gemeenschap van makers en culturele initiatieven.

We willen kunst en cultuur zichtbaarder en beter beleefbaar maken voor inwoners en bezoekers. Een bloeiende cultuursector draagt bij aan de leefbaarheid van onze dorpen en versterkt de lokale economie. Een aantrekkelijk cultureel aanbod trekt bezoekers en stimuleert lokale bestedingen.

De gemeente vervult hierbij een faciliterende en verbindende rol. We versterken de culturele basisinfrastructuur en dragen bij aan de continuïteit van belangrijke culturele voorzieningen. Nieuwe initiatieven uit de samenleving ondersteunen we en begeleiden we waar mogelijk naar organisatorische en financiële zelfstandigheid. Ook zetten we de gemeentelijke kunstcollecties en de museale functie in als toeristische trekpleister. De organisatie, exploitatie en uitvoering laten we daarbij over aan de samenleving en marktpartijen.

Hoe gaan we dit meten?

Er zijn geen specifieke BBV-Indicatoren.

Welke regels gelden? (wetgeving en gemeentelijk beleid)

Wetgeving
- Erfgoedwet
- Omgevingswet
- Verdrag van FARO (kaderverdrag)

Gemeentelijk beleid
- Monumentenverordening
- Welstandsnota
- Cultuurvisie 2023 ev
- Basisvisie Landgoederen en Buitenplaatsen
- Visie Landgoederen en Buitenplaatsen/ Gelders Arcadië
- LandschapsBasisPlan (Verbindend Landschap)
- Erfgoedbeleid en –verordening
- Beleidsnotitie Archeologie
- Verwachtingenkaart archeologie
- Groenstructuurplan
- Bosbeleidsplan
- Nota economie 'Groei bereik je samen'

- Raad dec. 2021: Visie recreatie & toerisme
- Raad mrt. 2023: Visie Kunst, Cultuur en Erfgoedvisie “Verhalen Verbinden”
- Kadernota economie: 'Groei bereik je samen'
- Ambitiedocument Centrum Oosterbeek
- Retailvisie Centrum Oosterbeek
- Visie en uitvoeringsplan Centrum Renkum
- Verordening winkeltijden gemeente Renkum

Wat gaat dat kosten?

						Bedragen * € 1.000
	Rekening 2025	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
Lasten	1.256	1.874	1.852	1.296	1.194	1.181
Baten	100	57	62	62	62	62
Saldo van baten en lasten	-1.156	-1.817	-1.790	-1.233	-1.132	-1.119
Mutatie reserve	-86	-134	86	59	-41	-41
Geraamd/gerealiseerde resultaat	**-1.242**	**-1.951**	**-1.704**	**-1.174**	**-1.173**	**-1.160**

6 Omgeving

Wat willen we bereiken?

Wij willen een aantrekkelijke, gezonde en toekomstbestendige fysieke leefomgeving waarin inwoners prettig kunnen wonen, werken en leven. De kwaliteiten van onze dorpen, natuur en landschap blijven daarbij behouden en worden waar mogelijk versterkt.

Wij nemen actief regie op de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving en de woningbouwopgave, zodat voldoende passende woningen beschikbaar komen en ontwikkelingen bijdragen aan de kwaliteit van onze gemeente. Daarbij streven wij naar een evenwichtige ontwikkeling van wonen, werken, recreëren, natuur, mobiliteit en maatschappelijke voorzieningen.

Daarnaast willen wij dat ontwikkelingen zorgvuldig worden ingepast en bijdragen aan de leefbaarheid, veiligheid en duurzaamheid van onze gemeente.

Zo blijft Renkum een aantrekkelijke gemeente om te wonen, werken en verblijven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wat doen we het hele jaar?

- 2A. Ruimtelijke ontwikkeling/ Omgevingswet
- 2B. Wonen
- 2C. Bestemmingsplannen/ omgevingsplannen
- 2D. Omgevingsvergunning

Wat doen we speciaal in 2027?

Talsmalaan
Het college onderzoekt momenteel de gevolgen van de ontwikkelingen rondom het Museum Veluwezoom voor de invulling van de Talsmalaan. Naar verwachting bestaat in de loop van november meer duidelijkheid, waarna het voorstel aan de raad en de tender kunnen worden vervolgd.

Samenhang bij de aanpak van lokale vergunningverlening
Met de vaststelling van het Uitvoeringsprogramma Interbestuurlijk Toezicht 2025-2028 (IBT) heeft de provincie Gelderland duidelijker vastgelegd welke eisen gelden voor de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) binnen het omgevingsrecht. Net als veel andere gemeenten voldoet Renkum op dit moment nog niet volledig aan deze eisen.

Daarom brengen we de beleidscyclus voor Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving verder op orde. In 2026 en 2027 werken we samen met de Omgevingsdienst en andere gemeenten aan een vernieuwde Uitvoerings- en Handhavingsstrategie. Op basis hiervan stellen we jaarlijks een uitvoeringsprogramma en jaarverslag op en rapporteren we over de voortgang aan het IBT. Hiermee kunnen we beter onderbouwde keuzes maken, efficiënter werken en toegroeien naar volledige naleving van de wettelijke eisen.

Daarnaast willen we toezicht en handhaving meer projectmatig organiseren. Door te werken vanuit duidelijke prioriteiten en een gezamenlijke uitvoeringsaanpak kunnen de gemeente en de Omgevingsdienst hun rollen beter invullen en sturen op een effectieve inzet van capaciteit.

Om deze ontwikkeling vorm te geven, stellen we een coördinator Handhaving aan. Deze coördinator voert de verbeteringen door, coördineert de dagelijkse praktijk van toezicht en handhaving en maakt het mogelijk dat de huidige regisseur Omgevingsdienst zich meer kan richten op de opdrachtgeversrol richting de Omgevingsdienst.

Door het anders organiseren van bestaande functies binnen team Ruimtelijk Beleid komt structureel € 59.000 beschikbaar. De kosten van een fulltime coördinator Handhaving bedragen

€ 112.000 per jaar. Daarmee resteert een structureel tekort van € 53.000.

Herontwikkeling Generaal Urquhartlaan 4 (gebied)
Voor herontwikkeling van het pand aan de Generaal Urquhartlaan 4 loopt momenteel een partnerselectie. Rond 1 november moet duidelijk zijn welke partij we selecteren om een plan mee uit te werken om te komen tot een "open dorpshuis" in het voormalige gemeentehuis. Als de partij geselecteerd is gaan we 9 tot maximaal 12 maanden aan de slag om het plan samen met hen uit te werken. Vanaf 1 november zal de Renkumse Atelierstichting (RAS) haar intrek nemen in het voormalige gemeentehuis. Zij zullen het pand tijdelijk programmeren met ateliers voor kunstenaars, broedplaatsen en kleinschalige horeca. Het doel is om leegstand en verpaupering van het gebouw te voorkomen. De RAS streeft er daarnaast naar in deze periode al een begin te maken met de een invulling als "open dorpshuis", vooruitlopend op de definitieve ontwikkeling.

Herontwikkeling Wilhelminasportpark
De herinrichting van het Wilhelminasportpark is afhankelijk van de verplaatsing van het clubgebouw. SCW'23 bereidt hiervoor een aanvraag voor een natuurvergunning voor. De uitkomst hiervan is bepalend voor de verdere planvorming en inrichting van het sportpark.
Parallel hieraan streven we ernaar om de investeringsraming uit het raadsbesluit van 29 maart 2023 te actualiseren, inclusief de kosten voor dagelijks en meerjarig beheer en onderhoud. Hiermee worden prijsontwikkelingen, gewijzigde omstandigheden en de verdere uitwerking van de plannen verwerkt. Zodra er duidelijkheid is over de natuurvergunning wordt onderzocht onder welke voorwaarden invulling kan worden gegeven aan de eerder toegezegde gemeentelijke garantstelling voor 50% van de financiering van het nieuwe clubgebouw.

Het instrument aankoop als onderdeel van de ontwikkelstrategie
In het coalitieakkoord staat dat de gemeente actief regie neemt op de woningbouwopgave. Een belangrijk onderdeel daarvan is het strategisch kunnen inzetten van gronden en panden om de gewenste woningbouwontwikkeling mogelijk te maken.

Om deze rol goed te kunnen vervullen, is het soms nodig dat de gemeente gronden of panden verwerft. In sommige situaties vraagt dit om snel handelen. Daarom willen we onderzoeken hoe het college binnen duidelijke kaders meer ruimte kan krijgen om strategische verwervingen te doen, terwijl de gemeenteraad zijn kaderstellende rol en budgetrecht behoudt.

Het college wil hiervoor een voorstel aan de gemeenteraad voorleggen. Daarbij werken we financiële en beleidsmatige kaders uit waaraan we strategische aankopen kunnen toetsen. Dit kan leiden tot aanpassing van de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Renkum 2025 of van de Nota Grondbeleid 2026. Indien nodig kan de raad bij de vaststelling van de Programmabegroting het college mandateren om binnen deze kaders te handelen.

De huidige werkwijze gaat ervan uit dat de gemeenteraad vooraf richting geeft aan mogelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld via een visie, beleidsvoornemen of programma. Tegelijkertijd kunnen zich situaties voordoen waarin zich kansen voor strategische verwerving aandienen zonder dat daar al een expliciet kader voor bestaat. Juist voor die situaties willen we duidelijke financiële en beleidsmatige kaders vaststellen, zodat zorgvuldig en slagvaardig kan worden gehandeld.

Actief regie nemen op wonen
In het coalitieakkoord staat dat de gemeente regie neemt op de woningbouwopgave in Renkum. We kiezen daarbij voor een doelmatige aanpak. Dat wil zeggen dat we met onze ambtelijke organisatie focussen op de plannen die hoogstwaarschijnlijk het grootste rendement opleveren. Daarmee bedoelen we plannen die aansluiten bij onze volkshuisvestelijke opgave. Dit betekent keuzes maken. Kansrijke plannen actief oppakken en ook gelijktijdig, geen actie bij kansarme initiatieven. En plannen in samenhang beschouwen; niet alle doelstellingen hoeven op alle locaties te landen. Locatie specifieke kwaliteiten worden benut.
Om de kansrijkheid vast te stellen is aanscherping van de (ruimtelijke) kaders nodig; naast landelijke en regionale regelgeving, zoals stikstof en netcongestie spelen de lokale kaders in onder meer de Omgevingsvisie een rol. (Her)ontwikkellocaties binnen de kom zijn bijvoorbeeld kansrijker dan locaties buiten de bebouwde kom. Initiatieven met meer woningen en een grotere bijdrage aan de volkshuisvesting (door bijvoorbeeld het sociale of betaalbare programma) prevaleren boven plannen met een beperkte toename van woningen.
Deze kaders gaan ook vertaald worden in heldere geografische kaarten, zodat iedereen aan de voorkant meer helderheid heeft over de (her)ontwikkelkansen.
Het een en ander krijgt onder meer een plek in de Omgevingsvisie die in 2027 zal worden herijkt.

Passend wonen coach
In het coalitieakkoord is opgenomen dat het beter benutten van de bestaande woningvoorraad een belangrijk onderdeel is van de woningbouwopgave. Daarbij gaat het niet alleen om nieuwbouw, maar ook om het creëren van meer passende woonruimte binnen de bestaande voorraad en het bevorderen van de doorstroming op de woningmarkt.

De passend-wonen-coach is een belangrijk instrument om hieraan bij te dragen. Door met senioren in gesprek te gaan over hun woonsituatie, ontstaan meer mogelijkheden voor doorstroming op de woningmarkt. Daarnaast draagt de passend-wonen-coach eraan bij dat de bestaande woningvoorraad beter wordt benut, bijvoorbeeld door woningdelen, woningsplitsing of andere passende woonoplossingen onder de aandacht te brengen.

De inzet van de passend-wonen-coach draagt ook bij aan het beperken van toekomstige Wmo-kosten. Door inwoners eerder na te laten denken over passend wonen, kunnen zij hun woning tijdig aanpassen of kiezen voor een woning die beter aansluit bij hun toekomstige zorgbehoefte.

We zien de resultaten van de passend-wonen-coach en willen deze inzet voortzetten. Daarbij zien we de coach vooral als aanjager en verbinder. In 2026 gebruiken we de samenwerking met de provincie om een netwerk op te bouwen waarin het bewustzijn rondom passend wonen verder wordt vergroot. Daarbij spelen onder meer makelaars en welzijnsorganisaties een belangrijke rol.

Vanaf 2027 willen we de passend-wonen-coach onderbrengen bij Renkum voor Elkaar. Daarmee versterken we de doorstroming op de woningmarkt, benutten we de bestaande woningvoorraad beter en dragen we bij aan het beperken van toekomstige Wmo-kosten.

De gemeente is in 2025 samen met Vivare en de provincie gestart met de passend-wonen-coach. Na een succesvol eerste jaar is de samenwerking verlengd in 2026. Vivare organiseert inmiddels een eigen aanpak voor haar huurders, in afstemming met onze passend-wonen-coach, die zich richt op 55-plussers in de particuliere huur- en koopsector. Wanneer we nu zouden stoppen, gaat de opgebouwde ervaring en samenwerking verloren. Daarom zetten we deze ontwikkeling ook na 2026 voort.

De kosten van de passend-wonen-coach bedragen in 2025 en 2026 circa € 110.000 per jaar, waarvan de gemeente en provincie ieder de helft bijdragen. De provincie stopt per 1 januari 2027 met deze bijdrage. Door de werkzaamheden anders te organiseren, gaan we ervan uit dat een passend-wonen-coach voor drie dagen per week voldoende is en dat een deel van de advisering wordt overgenomen door het opgebouwde netwerk en betrokken marktpartijen.

Voor 2027 is hiervoor een eenmalig budget van € 60.000 nodig. Hiermee kunnen we de werkzaamheden continueren. Voor de jaren daarna wordt dit onderwerp betrokken bij de afwegingen binnen het traject Renkum zelfstandig georganiseerd. Afhankelijk van de uitkomsten daarvan wordt structurele financiering meegenomen in de begrotingscyclus.

Aanpak leegstand
In het coalitieakkoord staat dat het beter benutten van de bestaande woningvoorraad een belangrijk onderdeel is van de aanpak van de woningbouwopgave. Daarom bieden we ruimte voor woningdelen, woningsplitsing en de transformatie van bestaande gebouwen. Daarmee creëren we meer passende woonruimte en bevorderen we de doorstroming op de woningmarkt.

Ook een betere benutting van leegstaand vastgoed kan hieraan bijdragen. De gemeenteraad heeft in een amendement van november 2025 uitgesproken dat leegstand langer dan een jaar niet wenselijk is en heeft het college gevraagd te komen met een aanpak voor leegstand.

Naar verwachting treedt in 2027 de nieuwe Wet Aanpak Leegstand in werking. Deze wet geeft gemeenten meer mogelijkheden om leegstand aan te pakken en beter gebruik te maken van bestaande gebouwen. De VNG ontwikkelt hiervoor modelverordeningen, zodat gemeenten snel en efficiënt gebruik kunnen maken van de nieuwe mogelijkheden.

Het college bereidt zich hierop voor, zodat de gemeente direct gebruik kan maken van de instrumenten die de nieuwe wet biedt. Daarbij maken we gebruik van de modelverordeningen van de VNG, zetten we de nieuwe mogelijkheden voor toezicht en handhaving in en kiezen we voor een aanpak die niet alleen toepasbaar is op woningen, maar ook op panden met andere functies. Daarnaast ontstaan meer mogelijkheden om leegstand op te sporen en kunnen we eenvoudiger sturen op hergebruik van panden.

In een raadsbrief van 24 februari 2026 is meegedeeld dat 145 woningen in de gemeente langer dan één jaar leegstaan. Van deze woningen zijn er 40 in onderzoek door Burgerzaken en zouden zij binnen de huidige aanpak in aanmerking kunnen komen voor maatregelen. Met de nieuwe wet ontstaat de mogelijkheid om leegstand op een grotere groep panden en locaties aan te pakken. Daarmee kunnen we meer effect bereiken en beschikbare capaciteit doelgerichter inzetten.

Het college kiest er daarom voor om de verordening op te stellen op basis van de nieuwe wetgeving, "Wet Aanpak Leegstand". Hierdoor voorkomen we dat er later aanpassingen moeten plaatsvinden op basis van deze nieuwe wetgeving. Tevens biedt het meeliften met de nieuwe wetgeving eenmalig efficiëntie-voordelen omdat we de info uit de nieuwe wetgeving kunnen toepassen. Hierdoor zullen de eenmalige kosten lager worden en kunnen we deze capaciteit gebruiken om de leegstand daadwerkelijk aan te pakken.

Klooster Renkum
Voor het Klooster, samen met andere locaties in Renkum, wordt er hard gewerkt aan een nieuwe integrale gebiedsontwikkeling. Snelheid is hierbij belangrijk, maar ook het behalen van de beleidsdoelen en ambities van de gemeente. We verwachten in het eerste kwartaal van 2027 hier grote stappen in te zetten.

Hoe gaan we dit meten?

BBV-Indicatoren	Regio	2024	2025	2026	Doel
Demografische druk	Renkum	91,5	91,9	93,7	
	NL	70,4	70,7	71,3	
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishoudens	Renkum	1.056	1.231	1.302	
	NL	nb	957	993	
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens	Renkum	1.307	1.454	1.512	
	NL	nb	1.050	1.089	
Gemiddelde WOZ waarde. Duizend euro	Renkum	413	440	491	
	NL	378	398	439	
Nieuw gebouwde woningen. Aantal per 1.000 woningen	Renkum	4,4	nb	nb	
	NL	8,4	nb	nb	

Welke regels gelden? (wetgeving en gemeentelijk beleid)

Wetgeving
- Omgevingswet
- Besluit Activiteiten Leefomgeving (Bal), Besluit Bouwwerken Leefomgeving (Bbl), Besluit Kwaliteit Leefomgeving (Bkl)
- Woningwet
- Huisvestingswet
- Wet goed verhuurderschap
- Wet Versterking Regie Volkshuisvesting
- Wet betaalbare huur
- Wet kwaliteitsborging voor het bouwen
- APV als onderdeel Gemeentewet
- Leegstandswet

Gemeentelijk beleid
- Omgevingsvisie Renkum 2040
- Visie Landgoederen en Buitenplaatsen
- Visie op Implementatie Omgevingswet
- Regels en verordeningen fysieke leefomgeving
- Programma Wonen 2023
- Vigerend bestemmingsplanbeleid
- Nota economie
- Nota Grondbeleid 2026
- Welstandsnota 2023

Regionaal en gemeentelijk beleid
- Woondeal 2.0
- Programma Wonen 2023
- Regionale huisvestingsverordening
- Beleidskader opvang van asielzoekers, huisvesting statushouders en integratie, gemeente Renkum
- Prestatieafspraken toegelaten instellingen
- Beleidsnota's fysieke leefomgeving
- Visie op Implementatie Omgevingswet
- Regels en verordeningen fysieke leefomgeving
- Regionaal Programma Werklocaties

Omgevingsdienst (ODGM):
- Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Groene Metropool (vanaf 1 januari 2026)
- Dienstverleningsovereenkomst

Wat gaat dat kosten?

						Bedragen * € 1.000
	Rekening 2025	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
Lasten	5.073	5.845	8.210	7.977	7.922	3.711
Baten	2.996	2.751	5.559	5.525	5.518	1.330
Saldo van baten en lasten	-2.077	-3.094	-2.651	-2.452	-2.405	-2.381
Mutatie reserve	-834	72	384	688	987	90
Geraamd/gerealiseerde resultaat	**-2.910**	**-3.022**	**-2.267**	**-1.764**	**-1.418**	**-2.291**

7 Duurzame samenleving

Wat willen we bereiken?

Wij willen een duurzame, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving voor huidige en toekomstige generaties. Daarbij beschermen en versterken wij de groene identiteit van Renkum en dragen wij zorg voor een omgeving waarin natuur, landschap, water en leefbaarheid met elkaar in balans zijn.

Wij streven naar een gemeente die goed is voorbereid op de gevolgen van klimaatverandering en waarin biodiversiteit, klimaatadaptatie en een zorgvuldige omgang met natuurlijke hulpbronnen bijdragen aan een veerkrachtige leefomgeving. Tegelijkertijd werken wij aan een betrouwbare, betaalbare en toekomstgerichte energievoorziening en ondersteunen wij inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij het verduurzamen van hun omgeving.

Zo dragen wij bij aan een gemeente die ook in de toekomst gezond, groen en leefbaar blijft.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wat doen we het hele jaar?

- 2G. Milieu en duurzaamheid
- 2H. Energie en klimaat

Wat doen we speciaal in 2027?

Uitvoeringsplan klimaatadaptatie
Klimaatverandering heeft steeds meer invloed op onze leefomgeving. Daarom wordt het steeds belangrijker om onze gemeente hierop aan te passen. Vanuit de Omgevingswet heeft de gemeente een zorgplicht voor het in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving.

De gemeenteraad heeft in december 2025 de Beleidsnota Klimaatadaptatie vastgesteld. Daarbij zijn ook toezeggingen gedaan over het monitoren van de voortgang en het opnemen van KPI's in een uitvoeringsplan.

Voor de uitvoering van deze beleidsnota komen we eind 2026 met een Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie. Op basis van de ambities en de gewenste resultaten bepalen we welke inzet van mensen en middelen nodig is. Ook onderzoeken we welke financieringsbronnen hiervoor beschikbaar zijn. Watergerelateerde activiteiten kunnen mogelijk worden bekostigd uit de rioolheffing. Voor activiteiten die niet watergerelateerd zijn, onderzoeken we of beschikbare CDOKE-middelen (Capaciteiten Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid) kunnen worden ingezet.

Conform Beleidsnota zetten we in op de 3-30-300-regel (vanuit ieder huis kijk je uit op 3 volwassen bomen, het bladerdek (boomkroonbedekking) is tenminste 30%, het is maximaal 300 meter naar een groene buitenruimte van tenminste een hectare).
Deze uitgangspunten worden toegepast bij projecten in de openbare ruimte en bij ruimtelijke ontwikkelingen. De verdere uitwerking hiervan wordt opgenomen in het nog vast te stellen Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie.

Naast de 3-30-300-regel wordt ook ingezet op ontstenen van de openbare ruimte door bijvoorbeeld het versmallen van wegen daar waar dat kan.

Ook in het buitengebied willen we zorgen dat er voldoende koele (groene) plekken zijn.

Ook het versterken van de veerkracht van het grondwatersysteem maakt onderdeel uit van de Beleidsnota Klimaatadaptatie. In het Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie nemen we hiervoor concrete acties op.

De financiële gevolgen zijn op dit moment nog niet duidelijk en hangen af van de keuzes die we

maken bij de vaststelling van het uitvoeringsplan.

Uitvoeringsplan Luchtkwaliteit
De gemeenteraad heeft in november 2025 de Beleidsnotitie Luchtkwaliteit Renkum vastgesteld, waarmee Renkum zich heeft verbonden aan de ambities uit het Schone Lucht Akkoord.

Als volgende stap werken we aan een uitvoeringsplan voor luchtkwaliteit. We werken momenteel met incidentele middelen aan een eerste uitwerking, inclusief verschillende scenario's. De benodigde inzet en financiële middelen zijn afhankelijk van het ambitieniveau dat bij de vaststelling van het uitvoeringsplan wordt gekozen. Naar verwachting leggen we het uitvoeringsplan in het najaar van 2026 voor ter besluitvorming.

Hoewel er geen wettelijke verplichting bestaat om verdergaande maatregelen te nemen, is in de Omgevingsvisie opgenomen dat we willen voldoen aan de meest recente normen van de World Health Organization (WHO). Een alternatief is om deze ambitie uit de Omgevingsvisie los te laten.

De financiële gevolgen zijn op dit moment nog niet bekend en hangen af van het scenario dat bij de vaststelling van het uitvoeringsplan wordt gekozen. Parallel hieraan loopt het traject Renkum zelfstandig georganiseerd. Daarbij wegen we de gekozen ambitie en de financiële consequenties af tegen andere opgaven. Daarom is voor deze ontwikkeling een PM-post opgenomen.

Hoe gaan we dit meten?

BBV-Indicatoren	Regio	2024	2025	2026	Doel
Hernieuwbare elektriciteit %	Renkum	6,9	nb	nb	
	NL	42,8	nb	nb	

Welke regels gelden? (wetgeving en gemeentelijk beleid)

Wetgeving
- Klimaatwet
- Nationaal Klimaatakkoord
- Wet Gemeentelijke Instrumenten Warmtetransitie
- Wet Collectieve Warmte
- Besluit bouwwerken leefomgeving
- Wet milieubeheer
- Omgevingswet

Gemeentelijk beleid
- Deelname Regionale Energie Strategie (RES)
- Transitievisie Warmte
- Visie grootschalige opwek
- Omgevingsvisie
- Prestatieafspraken met de Stichting Renkums Beekdal ten aanzien van de Natuur- en Milieueducatie
- Prestatieafspraken met Vivare in het kader van duurzaamheid

Wat gaat dat kosten?

					Bedragen * € 1.000	
	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	1.330	2.072	2.026	1.814	1.694	1.762
Baten	783	1.645	239			
Saldo van baten en lasten	-547	-426	-1.787	-1.814	-1.694	-1.762
Mutatie reserve	27	-1.186	151	159	38	107
Geraamd/gerealiseerde resultaat	**-520**	**-1.612**	**-1.636**	**-1.656**	**-1.656**	**-1.656**

De ontvangen CDOKE gelden (basisfinanciering) worden gestort in de reserve energie en klimaat. Op basis van de ingeschatte uitgaven door de vakafdeling wordt er een bedrag in de (meerjaren) begroting opgenomen. De gerealiseerde uitgaven worden jaarlijks uit de reserve onttrokken.

8 Buiten gewoon goed

Wat willen we bereiken?

Wij willen een fijne, groene, schone en klimaatbestendige leefomgeving waarin inwoners, ondernemers en bezoekers prettig kunnen wonen, werken, recreëren en zich verplaatsen. De leefomgeving delen we met flora en fauna en voor hen dragen wij ook verantwoordelijkheid. We beschermen en versterken de kwaliteiten van natuur en landschap, zoals bossen, beken, uiterwaarden, heide, landgoederen en de kwaliteit van de openbare ruimte.

Wij streven naar een leefomgeving waarin veiligheid, gezondheid, bereikbaarheid, biodiversiteit en duurzaamheid met elkaar in balans zijn. Het beheer en gebruik van de openbare ruimte draagt bij aan een aantrekkelijke gemeente en aan het behoud en de versterking van onze groene identiteit.

Daarnaast willen wij dat de openbare ruimte, infrastructuur, water-, groen- en natuurgebieden toekomstbestendig worden beheerd, zodat zij bijdragen aan de leefbaarheid, klimaatbestendigheid en het welzijn van mens en dier.

Zo dragen wij bij aan een gemeente die schoon, bereikbaar, groen en aantrekkelijk blijft voor huidige en toekomstige generaties.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wat doen we het hele jaar?

- 2E. Verkeer
- 2F. Landschap, natuur en landgoederen
- 2M. Water en riolering
- 2N. Afvalverwijdering en -verwerking
- 2O. Groenonderhoud
- 2P. Wegen, straten en pleinen
- 2Q. Bos en natuurbeheer

Wat doen we speciaal in 2027?

Kaderrichtlijn Water, Indirecte lozingen
Om te voldoen aan de kwaliteitseisen van de Kaderrichtlijn Water wordt ook de kwaliteit van het afvalwater bekeken dat via de riolering bij de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) van het waterschap terechtkomt. Het grootste deel daarvan bestaat uit huishoudelijk afvalwater, waarvan de samenstelling bekend is. Bedrijven kunnen echter ook afvalwater lozen met stoffen die niet volledig door de RWZI kunnen worden verwerkt.

Gemeenten zijn het bevoegd gezag voor de vergunningen die deze bedrijven nodig hebben en hebben daarmee een wettelijke taak bij het toezicht op deze lozingen. Deze taak voeren gemeenten sinds 2010 nauwelijks uit. Daardoor hebben we beperkt inzicht in het bedrijfsafvalwater dat via de riolering wordt afgevoerd. Ook weten we daardoor onvoldoende welke invloed dit heeft op het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water.

De provincie is in 2025 een project gestart om deze achterstand in te lopen en Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) structureel onder te brengen bij de Omgevingsdienst Groene Metropool. (ODGM). Naar verwachting rondt de provincie dit project in 2026 af.

Op dit moment gaan we uit van structurele kosten van circa € 20.000 per jaar. Dit betreft een eerste inschatting. We kunnen de bijdrage aan de omgevingsdienst dekken uit de voorziening rioolheffing.

Europese Natuurherstelverordening
Sinds 18 augustus 2024 is de Europese Natuurherstelverordening (NHV) van kracht. Deze verordening heeft als doel om natuur en ecosystemen te beschermen, te herstellen en beter met elkaar te verbinden. De doorvertaling naar nationale wetgeving moet uiterlijk op 1 september 2027 zijn afgerond. Daarom bereiden we ons nu al voor op de gevolgen voor beleid en uitvoering.

De NHV richt zich onder meer op het behoud en herstel van stedelijk groen, boomkroonbedekking en biodiversiteit. Tot en met 2030 mag geen nettoverlies optreden ten opzichte van de situatie in augustus 2024. Vanaf 2031 moet een positieve ontwikkeling zichtbaar zijn in zowel de oppervlakte stedelijk groen als de boomkroonbedekking.

Deze doelen sluiten aan bij bestaand gemeentelijk beleid, zoals het bevorderen van biodiversiteit, de 3-30-300-regel en de bescherming van bomen. Om verdere achteruitgang van boomkroonbedekking te voorkomen, actualiseren we het Groenstructuurplan. Daarnaast werken we samen met de regio Foodvalley aan een plan voor Basiskwaliteit Natuur (BKN), waarmee we de biodiversiteit verder versterken. We zetten daarbij in op herstel en versterken van ecologische verbindingen en herstel en aanleg van nieuwe landschapselementen in het buitengebied.

Ook verwerken we de doelen van de NHV in de Omgevingsvisie, het omgevingsplan en andere ruimtelijke plannen. Daarbij wegen we de gevolgen voor groen en natuur nadrukkelijk mee bij woningbouw, energietransitie en andere ruimtelijke ontwikkelingen.

Voor de verdere uitwerking van het beleid en de benodigde monitoring is extra capaciteit nodig. Daarom vragen we voor 2027 een incidenteel budget van € 50.000 voor externe expertise. Het is nog niet bekend welke middelen het Rijk hiervoor beschikbaar stelt.

Tariefstijging afvalverbranding
De Rijksoverheid heeft besloten de lasten in de afvalsector met € 567 miljoen te verhogen. Hierdoor krijgen gemeenten vanaf 2028 naar verwachting te maken met hogere belastingtarieven voor het verbranden van restafval. Het tarief stijgt naar verwachting van € 40,85 per ton naar € 90,21 per ton in 2028 en loopt daarna verder op tot € 113,81 per ton na 2035.

Op basis van de huidige inzichten leidt deze lastenverzwaring vanaf 2028 tot ongeveer € 148.000 aan extra kosten. De definitieve uitwerking van de landelijke maatregelen is nog niet vastgesteld. Ook is nog niet duidelijk welke maatregelen op lokaal niveau worden ingezet om deze kostenstijging op te vangen.

Om de financiële gevolgen te beperken, wordt onderzocht op welke manier de hoeveelheid restafval verder terug is te dringen. Daarnaast kan, vanuit het Rijk, een groter deel van de kosten bij producenten worden neergelegd. Welke keuzes ook worden gemaakt, de stijgende kosten zullen gevolgen hebben voor de afvalstoffenheffing.

In 2026 en 2027 betalen we, uitgaande van 3.000 ton restafval, € 123.000 aan afvalstoffenbelasting op grond van de Wet belastingen op milieugrondslag (Wbm). Vanaf 2028 stijgt dit bedrag naar € 271.000 en loopt het vervolgens verder op. Dit kan leiden tot een stijging van de totale afvalstoffenheffing met € 148.000.

Groenbeheer
In de periode 2026-2029 realiseren we onze groenambities en werken we achterstanden in plantsoen- en boomrenovaties weg.

Op basis van de huidige situatie is een financiële doorkijk gemaakt voor de periode vanaf 2030. Deze laat voor regulier beheer en vervanging een structurele opgave zien van € 346.000 per jaar.

In 2029 stellen we een nieuw beheerplan op. Op basis van de actuele situatie werken we daarin het financiële beeld vanaf 2030 verder uit.

Op deze wijze geven we een blijvende impuls aan het groenbeheer.

Uitvoeringsplan Mobiliteit
In 2025 heeft de gemeenteraad de Mobiliteitsvisie vastgesteld. Deze visie beschrijft de ambities en speerpunten voor een veilige, duurzame en bereikbare gemeente. Momenteel werken we aan een Uitvoeringsplan Mobiliteit, waarin we deze ambities vertalen naar concrete maatregelen en projecten voor de komende jaren.

We voeren de mobiliteitsopgaven zoveel mogelijk uit binnen de bestaande financiële kaders. Daarbij zetten we reguliere exploitatiebudgetten, de MUP-reserve en beschikbare subsidieregelingen in. Ook koppelen we mobiliteitsmaatregelen waar mogelijk aan ruimtelijke ontwikkelingen en integrale onderhoudsprojecten.

Door deze opgaven slim te combineren, werken we efficiënter en kunnen we de doelstellingen uit de Mobiliteitsvisie stapsgewijs realiseren zonder op voorhand substantiële aanvullende middelen nodig te hebben. We verwachten het uitvoeringsplan in Q4 van 2026 vast te stellen.

Civiele kunstwerken
De gemeente heeft een zorgplicht voor civiele kunstwerken, zoals bruggen, viaducten, tunnels, duikers en steunmuren. Op dit moment hebben we nog geen volledig beeld van het aantal civiele kunstwerken en de technische staat daarvan. Op basis van voorlopige informatie gaat het om circa 200 tot 300 objecten.

Het onderzoek naar onze civiele kunstwerken wordt naar verwachting in het tweede kwartaal van 2026 afgerond. Daarna stellen we een beheerplan op, zodat duidelijk wordt welke structurele inzet en middelen nodig zijn. In 2027 gaan we nog uit van een ad-hocaanpak, waarbij benodigde inzet ten koste gaat van het onderhoud aan wegen.

Voor civiele kunstwerken is op dit moment geen structureel budget beschikbaar. De werkzaamheden worden incidenteel gefinancierd. Deze werkwijze brengt risico's met zich mee, onder meer doordat de gemeente aansprakelijk kan worden gesteld voor schade als gevolg van onvoldoende beheer of onderhoud.

We streven ernaar om in het vierde kwartaal van 2026, of uiterlijk in het eerste kwartaal van 2027, een kostendekkingsplan vast te stellen. Op basis daarvan doen we een voorstel voor het opnemen van structurele lasten in de perspectiefnota 2028-2031.

Hoe gaan we dit meten?

BBV-Indicatoren	Regio	2024	2025	2026	Doel
Omvang huishoudelijk restafval Kg/inwoner	Renkum	73	80	nb	
	NL	148	nb	nb	

Welke regels gelden? (wetgeving en gemeentelijk beleid)

Wetgeving
- Wegenverkeerswet
- Besluit administratieve bepalingen inzake het wegverkeer (BABW)
- Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 (RVV-1990)
- Wet natuurbescherming
- Omgevingswet
- Gemeentewet (financiering watertaken)
- Artikel 10.21 van de Wet milieubeheer
- Wet op de lijkbezorging
- Europese Natuurherstelverordening

Gemeentelijk beleid

- Mobiliteitsvisie gemeente Renkum 2025
- Beleidsregel Nota Parkeernormen 2024
- MUP (Meerjaren UitvoeringsPlan)
- Landschapsbasisplan
- Visie Landgoederen & Buitenplaatsen
- Algemene plaatselijke verordening (APV)
- Beheerplan Water en Riolering
- Naast wettelijke taken zijn de doelen uit het BestuursAkkoord Water (BAW) in het Beheerplan Water en Riolering verwerkt.
- Omgevingsvisie
- Afvalstoffenverordening
- Afvalbeleidsplan: 'Afvalbeleid Renkum 2021'
- Groenstructuurplan 'Structuur in het groen, slim verbinden' Renkum met de maatregelen voortkomend uit het groenbeheerplan.
- Bomenverordening /APV
- Speelruimteplan: 'Ruimte voor spelen, bewegen, ontdekken en ontmoeten'
- Beheerverordening gemeentelijke begraafplaatsen 2024
- Legesverordening
- Actualisatienota Wegbeheer
- Beleidsnota Wegbeheer
- Renkums Licht doorgelicht
- Basisvisie Landgoederen & Buitenplaatsen
- Bosbeleidsplan 2018-2028

Wat gaat dat kosten?

						Bedragen * € 1.000
	Rekening 2025	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
Lasten	15.831	17.455	18.194	18.442	18.430	19.144
Baten	10.813	11.505	11.842	12.147	12.295	12.510
Saldo van baten en lasten	-5.018	-5.950	-6.352	-6.295	-6.135	-6.634
Mutatie reserve	-631	530	70	20	20	20
Geraamd/gerealiseerde resultaat	**-5.649**	**-5.419**	**-6.282**	**-6.275**	**-6.114**	**-6.614**

9 Samen werken

Wat willen we bereiken?

Wij willen een betrouwbare, toegankelijke en toekomstbestendige gemeente zijn die dichtbij inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties staat. Daarbij zorgen we voor een dienstverlening die aansluit bij de behoeften van inwoners en voor een organisatie die haar taken professioneel, slagvaardig en doelmatig uitvoert.

Wij streven naar een zelfstandig georganiseerd Renkum dat ook op de lange termijn maatschappelijke opgaven, wettelijke taken en bestuurlijke verantwoordelijkheden waar kan maken. Daarbij zorgen wij voor een toekomstbestendige organisatie, gezonde financiën en effectieve samenwerking met partners waar dat bijdraagt aan de kracht van onze gemeente.

Daarnaast willen wij dat inwoners kunnen vertrouwen op een transparant, betrouwbaar en bereikbaar gemeentebestuur, met een organisatie die goed inspeelt op ontwikkelingen in de samenleving.

Zo dragen wij bij aan een sterke en zelfstandige gemeente die ook in de toekomst kan doen wat nodig is voor haar inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wat doen we het hele jaar?

- 3A. Dienstverlening
- 3B. Dorpsgericht werken
- 3C. Organisatie en bedrijfsvoering
- 3D. Huisvesting / gemeentehuis
- 3E. Samenwerkingsverbanden
- 3F. Goed bestuur

Wat doen we speciaal in 2027?

Concertzaal
Het jaar 2027 staat voor de Concertzaal in het teken van transitie en besluitvorming. Om een toekomstbestendige invulling van de locatie te garanderen, werken we in de eerste helft van het jaar toe naar een integraal plan voor de programmering, exploitatie en de fysieke vernieuwing van het pand.
Hierin komen de belangrijkste strategische keuzes samen. Begin 2027 valt de besluitvorming over de uitbreiding van de Rijnzaal en het parallel vergaderen voor de gemeenteraad. Om kapitaalvernietiging te voorkomen, koppelen we de verduurzamingsmaatregelen direct aan deze uitkomst. Tegelijkertijd loopt het locatieonderzoek voor het gemeentehuis (zie hoofdstuk 9), dat de definitieve rol van de Concertzaal als raadszaal bepaalt.
Medio 2027 leggen we een uitgewerkt plan voor waarin de scenario's voor de exploitatie (variërend van eigen beheer tot externe marktpartijen) en de culturele programmering tijdens en na de verbouwing zijn uitgewerkt. Tot die tijd sturen we aan op een flexibele invulling die de continuïteit van de culturele programmering waarborgt zonder vooruit te lopen op de definitieve beheerstructuur.

Uitbreiding formatie griffie
Het borgen van de raadsprocessen vraagt steeds meer inzet van de griffie. Met name de uitvoering van de (primaire) processen vraagt structureel meer capaciteit. Dit komt o.a. door de toename van het aantal commissieleden en het aantal ondersteunings- en adviesvragen. De (technische) voorbereiding en ondersteuning van de raads- en commissievergaderingen is steeds meer inzet gaan vragen van de griffie.
Om de kwaliteit van de ondersteuning van de raad en de raadsprocessen te waarborgen, is uitbreiding van de griffieformatie noodzakelijk.
Daarom willen we de functie van griffiemedewerker versterken en uitbreiden van 16 naar 32 uur per week. Daarnaast breiden we de functie van junior raadsadviseur uit van 32 naar 36 uur per

week.
De structurele uitbreiding van de functie van jr. raadsadviseur bedragen ca. € 11.000 per jaar. Incidenteel worden deze kosten opgevangen doordat de sr. Raadsadviseur wordt gedetacheerd bij de GMR voor een periode van vier jaar. De kosten voor de herpositionering van de functie van griffiemedewerker bedragen € 39.800 per jaar.

Renkum zelfstandig georganiseerd
In april 2027 wordt de laatste besluitvorming van het traject Renkum zelfstandig georganiseerd voorgelegd aan de raad. In dit traject onderzoeken we welke taken we als gemeente uitvoeren en wat daarbij voor Renkum prioriteit heeft.
Na de laatste besluitvorming volgt implementatie van de gemaakte keuzes waarmee we toewerken naar een duurzaam zelfstandige gemeente Renkum, zodat we ook op de lange termijn onze maatschappelijke opgaven, wettelijke taken en bestuurlijke verantwoordelijkheden waar kunnen maken.

Ten tijde van het opstellen van de Begroting 2027 is de voorbereiding al gestart. Op dit moment gaan wij uit van budgetneutrale effecten voor onze begroting. Daarmee maken wij manifest dat Renkum Zelfstandig Georganiseerd zeker geen bezuinigingsoperatie is, maar bestaat uit richtinggevende keuzen waarmee we focus aanbrengen en onze organisatie richting meegeven om structureel invulling te geven aan de knelpunten die al in 2020 zijn gesignaleerd (bestuurskracht). Incidentele lasten zijn echter niet uitgesloten – denk hierbij aan eventuele frictie- of opstartkosten. Ook is het bijvoorbeeld denkbaar dat kosten worden afgebouwd maar dat dat niet in één jaar mogelijk is. Gezien het feit dat het traject nog in een oriënterende fase verkeert kiezen we ervoor op dit moment nog geen financiële vertaling te verwerken.

Investering Informatievoorziening en ICT
Na de opheffing van De Connectie is gemeente Arnhem onze bedrijfsvoeringsleverancier. Tegelijkertijd bestaat aanleiding om aanvullend te investeren in ICT. Op dit moment werken we uit welke investering hiervoor nodig is. De omvang van deze investering is nog niet bekend.

Nieuw gemeentehuis
In 2027 starten we met een studie naar een vaste locatie voor het nieuwe gemeentehuis. Daarbij maken we gebruik van eerdere onderzoeken en beschikbare inzichten. We beginnen dus niet vanaf nul.

In de tweede helft van 2026 stelt het college hiervoor een bestuursopdracht vast. Vervolgens starten we met de selectie van een adviesbureau dat de studie samen met de gemeente uitvoert. Hiervoor doorlopen we een aanbestedingsprocedure.

Uiterlijk in 2028 leggen we de gemeenteraad een voorstel voor over de toekomstige gemeentelijke huisvesting. In dit voorstel vragen we de raad ook om een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen. Na een definitief raadsbesluit werken we het project verder uit volgens de gemeentelijke werkwijze voor projectmatig werken.

De incidentele voorbereidingskosten voor de locatie- en huisvestingsstudie zijn op dit moment nog niet gedekt. In de loop van dit jaar krijgen we beter inzicht in de totale kosten van de verhuizing vanuit het huidige gemeentehuis naar de verschillende tijdelijke locaties. Als binnen dat budget ruimte ontstaat, dekken we daaruit de kosten van de nieuwe studie. We informeren de gemeenteraad hierover via de P&C-cyclus.

Hoe gaan we dit meten?

BBV-Indicatoren	Regio	2024	2025	2026	Doel
Apparaatskosten. Kosten per inwoner	Renkum NL	756 nb	796 nb	805 nb	
Bezetting. Fte per 1.000 inwoners	Renkum NL	6,72 nb	6,77 nb	8,10 nb	
Externe inhuur. Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Renkum NL	11	11	nb	
Formatie. Fte per 1.000 inwoners	Renkum NL	7,24	7,22	7,77	
Overhead. % van alle totale lasten	Renkum NL	13	14,54	14,01	

Welke regels gelden? (wetgeving en gemeentelijk beleid)

Wetgeving

- Ambtenarenwet
- Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)
- Wet Digitale Overheid
- Wet Hergebruik Overheidsinformatie
- Wet Open Overheid (WOO)
- Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid
- Wet Modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV)
- Wet Elektronische Publicaties (WEP)
- Europese AI-Act
- Network and Information Security Directive (NIS2-richtlijn)
- Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)
- Woningwet
- Wet Milieubeheer
- Arbowetgeving
- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)
- Wet gemeenschappelijke regelingen
- Cyberbeveiligingswet
- Cyberbeveiligingsregeling sector overheid

Gemeentelijk beleid

- Visie op dienstverlening
- Gemeentelijk Strategisch Informatiebeveiligingsbeleid gemeente Renkum 2026-20292022
- Digitaliseringsvisie 2024
- Privacyverklaring Gemeente Renkum
- Organisatiebesluit
- Vertrouwenspersoon
- Arbo-beleid
- Vastgoedplan-beleidsdeel (februari 2020)
- Vastgoedplan-uitvoeringsdeel (2021)
- Routekaart Renkum Energieneutraal 2040
- Uitvoeringsprogramma Klimaatneutraal
- Milieunota
- Besturingsfilosofie Renkum
- Notitie (Intergemeentelijke) Samenwerking Georganiseerd
- Spelregels Raadsontmoetingen
- Visie inwonersparticipatie gemeente Renkum
- Reglement van orde voor de vergadering van de raad
- Verordening op de raadcommissie
- Verordening op de Rekenkamer
- Verordening referendumcommissie
- Verordening inwonersparticipatie gemeente Renkum

Wat gaat dat kosten?

					Bedragen * € 1.000	
	Rekening 2025	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
Lasten	22.029	24.460	21.694	21.473	21.421	21.282
Baten	2.482	1.921	1.413	1.303	1.137	1.014
Saldo van baten en lasten	-19.547	-22.539	-20.282	-20.170	-20.283	-20.268
Mutatie reserve	-763	1.695	110	144	144	138
Geraamd/gerealiseerde resultaat	**-20.310**	**-20.844**	**-20.171**	**-20.026**	**-20.139**	**-20.130**

Een overzicht van de openstaande taakstellingen is te vinden in de Financiële begroting, onderdeel 'Totaaloverzicht bijstellingen en ombuigingen'.

Paragrafen

1. Lokale heffingen

Inleiding

Lokale heffingen zijn inkomsten voor de gemeente, betaald door de burgers. Het zijn inkomsten die verkregen worden op grond van publiekrechtelijke regels, voornamelijk belastingen en leges die de overheid heft op grond van wettelijke bepaling van haar inwoners en gasten.

De Gemeentewet onderscheidt twee soorten lokale heffingen:

- Gemeentelijke belastingen. Het kenmerk van belasting is dat tegenover de aan de overheid verschuldigde betaling geen direct aanwijsbare individuele tegenprestatie staat. De opbrengst van de belastingen belandt in beginsel in de algemene middelen van de gemeente en zijn dus vrij besteedbaar. De hoogte van de tarieven van belastingen is in beginsel niet wettelijk beperkt.
- Gemeentelijke rechten of retributies. Het kenmerk van retributies is dat tegenover de aan de overheid verschuldigde betaling een direct aanwijsbare tegenprestatie staat. Die tegenprestatie kan bestaan uit een product of een dienst. De tarieven voor de retributies mogen maximaal kostendekkend worden vastgesteld (artikel 229b Gemeentewet).

De gemeentelijke rechten of retributies worden onderverdeeld in retributies en leges. Bij retributies gaat het om de uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening. De burger moet ook betalen als hij de dienst niet wenst (bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing). Bij leges gaat het om de levering van individuele dienstverlening van typische overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard (paspoorten, vergunningen enz.). Betaling vindt alleen plaats bij afname van deze producten.

In deze paragraaf zal worden ingegaan op het gemeentelijk beleid voor de bepaling van de tarieven voor belastingen, retributies en leges. De in deze begroting genoemde tarieven zijn voorlopige tarieven. De definitieve vaststelling vindt namelijk plaats bij de vaststelling van de diverse belasting- en legesverordeningen in december 2026.

Belastingen

De gemeente Renkum onderscheidt de volgende belastingen:
- Onroerende zaakbelasting
- Toeristenbelasting

In het vervolg van dit hoofdstuk wordt allereerst ingegaan op de uitgangspunten voor de tariefstelling van deze belastingen. Vervolgens komen achtereenvolgens de genoemde belastingen aan de orde.

Uitgangspunten tariefstelling
De uitgangspunten voor de jaarlijkse tariefstelling voor de belastingen is als volgt vastgesteld:
- Een trendmatige verhoging op basis van het inflatiepercentage voor de materiële consumptie (1/2) en lonen en salarissen (1/2) volgens de septembercirculaire;
- Bijstelling van de trendmatige verhoging achteraf op basis van actuele gegevens over het inflatiepercentage voor de achterliggende jaren (maximaal 2 jaar) volgens de laatste circulaire Gemeentefonds.

De inflatiepercentages volgens de septembercirculaire 2026 worden toegepast als uitgangspunt voor de tariefvaststelling voor 2027. In deze circulaire zijn inflatiepercentages opgenomen uit de Macro Economische Verkenning, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen het inflatiepercentage voor de materiële consumptie en het inflatiepercentage voor lonen en salarissen.
Op basis van deze uitgangspunten is de noodzakelijke trendmatige verhoging van de opbrengsten voor 2027 t/m 2030 als volgt becijferd:

Inflatie Septembercirculaire Gemeentefonds *Getallen in %*	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Overheidsconsumptie lonen	3,80	3,00	4,00	3,90	3,30	3,20
Overheidsconsumptie materieel	3,40	3,30	2,70	2,60	2,30	2,50
Totaal (gem.)	3,60	3,15	3,35	3,25	2,80	2,85
Toegepast Begroting 2026	4,55	2,50	0,00	0,00	0,00	0,00
Tarief	-0,95	0,65	3,35	**3,25**	**2,80**	**2,85**
Cumulatief	**-0,95**	**-0,30**	**3,05**			

Correctie tarieven voorgaande jaren
We verhogen de belastingtarieven jaarlijks op basis van de inflatie. Daarbij wordt gekeken naar de verwachte stijging van lonen en prijzen volgens de septembercirculaire van het Gemeentefonds. Als achteraf blijkt dat de eerder gebruikte inflatiecijfers afwijken van de werkelijke ontwikkeling, wordt hiervoor gedurende maximaal twee jaar een correctie verwerkt. Zo sluiten de belastingtarieven aan bij de daadwerkelijke kostenontwikkeling.
Voor 2025 werd in de begroting uitgegaan van een inflatiepercentage van 4,55%. Uit de meest recente cijfers blijkt dat het juiste percentage 3,60% had moeten zijn. Het verschil van 0,95 procentpunt wordt gecorrigeerd door de tarieven voor 2027 met dit percentage te verlagen.
Voor 2026 bedraagt de correctie een stijging van 0,65 procentpunt. Samen leiden deze correcties tot een verlaging van 0,30 procentpunt. Vervolgens wordt hier het inflatiepercentage voor 2027 van 3,35% aan toegevoegd. Daardoor komt de benodigde tariefstijging voor 2027 uit op 3,05%.

Tariefdifferentiatie woningen en niet-woningen
De raad heeft in 2025 besloten om het verschil in belastingdruk tussen woningen en niet-woningen te verkleinen. Jaarlijks wordt tien procent van de OZB opbrengst uit het niet-woningen gebruikersdeel verschoven naar de OZB opbrengst uit woningen. Deze verschuiving wordt doorgevoerd totdat de verhouding tussen de tarieven van woningen en niet-woningen 1:5 is. Deze compensatiemaatregel is ten gunste van de lokale ondernemers als huurder/gebruiker van een niet-woning.

Correctie teveel geïnde OZB 2026
Uit de jaarrekening 2025 blijkt dat de gehanteerde uitgangspunten voor de berekening van de OZB-opbrengsten en tarieven 2026 voor niet-woningen afwijken van de werkelijkheid. Hierdoor zijn de opbrengsten en tarieven voor niet-woningen te hoog vastgesteld. Ook blijkt uit recente gegevens dat de belastingcapaciteit hoger is dan eerder geraamd, waarschijnlijk door een sterkere waardeontwikkeling. Omdat correctie in 2026 niet meer mogelijk was, heeft de raad besloten om dit te corrigeren bij de belastingaanslag voor niet-woningen in 2027. Het gaat om een verlaging van €403.000 die wordt onttrokken aan de vrije algemene reserve.

OZB-heffing is een percentage van de waarde
De onroerendezaakbelasting (OZB) wordt berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak.

Bij de berekening van de tarieven 2027 is uitgegaan van een verwachte waardestijging van de woningen met 7,5% en een waardestijging van niet-woningen met 1,7%.

Aanpassing opbrengsten
De OZB-inkomsten worden, conform bestaand beleid, verhoogd met de inflatiecorrectie. € 433.300

In de volgende tabel zijn de geraamde/gerealiseerde opbrengsten voor de OZB opgenomen.

Opbrengsten OZB *Bedragen x € 1.000*	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Woning				
Eigenaar	6.963	9.829	10.498	10.307
Indexering				318
Tariefdiff. woning en niet-woning				128
Totaal eigenaren woning				**10.752**
Niet-woning				
Eigenaar	1.858	2.221	2.928	2.627
Indexering				80
Correctie teveel geïnde OZB 2026				-243
Totaal eigenaren niet-woning				**2.465**
Gebruiker	1.229	1.514	1.457	1.275
Indexering				35

Opbrengsten OZB *Bedragen x € 1.000*	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Correctie teveel geïnde OZB 2026				-160
Tariefdiff. woning en niet-woning				-128
Totaal gebruiker niet-woning				**1.023**
Totaal	3.087	3.735	4.385	3.487
Totaal	**10.050**	**13.564**	**14.883**	**14.239**

Opbrengsten OZB *Bedragen x € 1.000*	**2028**	**2029**	**2030**
Woning			
Eigenaar	10.752	11.224	11.650
Indexering	353	317	335
Tariefdiff. woning en niet-woning	118	110	102
Totaal eigenaren woning	11.224	11.650	12.087
Niet-woning			
Eigenaar	2.465	2.795	2.874
Indexering	88	78	82
Correctie teveel geïnde OZB 2026	243		0
Totaal eigenaren niet-woning	**2.795**	**2.874**	**2.955**
Gebruiker	1.023	1.100	1.017
Indexering	35	28	26
Correctie teveel geïnde OZB 2026	160		0
Tariefdiff. woning en niet-woning	-118	-110	-102
Totaal gebruiker niet-woning	**1.100**	**1.017**	**942**
Totaal	3.895	3.891	3.897
Totaal	**15.118**	**15.541**	**15.984**

Het bovengenoemde betekent dat de OZB-tarieven 2027 wijzigen (zie onderstaande tabellen). In december 2026 worden de definitieve tarieven vastgesteld.

Tarief OZB	**2026** Tarief in % van de waarde onroerend goed	**2027** Tarief in % van de waarde onroerend goed
Woning		
Eigenaar	0,1399	0,1333
Niet-woning		
Eigenaar	0,6906	0,5867
Gebruiker	0,3822	0,2686
Totaal	**1,0728**	**0,8553**

Toeristenbelasting

Tarieven

De tarieven worden voor 2027 op basis van de inflatie verhoogd.

Op basis van bovengenoemde uitgangspunten worden de tarieven weergegeven in de volgende tabel (afgerond op 5 cent).

Toeristenbelasting *Bedragen in euro's*	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Tarief per overnachting voor:				
verblijf met overnachting	2,60	3,00	3,15	3,25
verblijf in een eigen verblijfsmiddel	1,40	1,55	1,65	1,70
Stijging t.o.v. vorig jaar				
verblijf met overnachting	**18,20%**	**15,40%**	**5,00%**	**3,20%**
verblijf in een eigen verblijfsmiddel	**16,70%**	**10,70%**	**6,50%**	**3,00%**

Opbrengsten

De geraamde opbrengsten voor de toeristenbelasting 2027 bedragen.

Op basis van de primitieve begroting	€ 839.100
Inflatie	€ 25.600
Totaal	**€ 864.700**

Afvalstoffenheffing

Retributies

Met ingang van 2006 kent de gemeente Renkum de Afvalstoffenheffing en de Rioolheffing als retributies.

Afvalstoffenheffing

Voor de afvalstoffenheffing geldt het uitgangspunt dat de kosten voor 100% gedekt moeten worden door de inkomsten.

Daarbij wordt rekening gehouden met de volgende kosten:

- alle lasten en baten zoals geraamd op het product 2N. Afvalverwijdering en -verwerking;
- straatreiniging;
- 100% van de kwijtscheldingen over de Afvalstoffenheffing;
- toegerekende overhead;
- De compensabele btw met betrekking tot product 2N. Afvalverwijdering en -verwerking.

Tarieven

In 2017 is overgegaan naar een nieuwe manier van inzamelen. Bij het nieuwe betalingssysteem wordt uitgegaan van het in rekening brengen van het vastrecht per aansluiting inclusief een gemiddeld aantal aanbiedingen per jaar. Na afloop van het kalenderjaar vindt de afrekening plaats op basis van het werkelijk aantal aanbiedingen over het voorgaande jaar. Tegelijkertijd ontvangt men de aanslag van het vastrecht voor het nieuwe jaar.

Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing

De voorziening afvalstoffenheffing is per einde 2026 begroot op € 1.164.000. In de komende jaren zal deze voorziening o.a. gaan dalen door de toekomstige tariefstijgingen van het verwerken van afvalstoffen, indexeringen en een verwachte stijging van de heffingen van de afvalverbranding (deze laatste verandering is verder toegelicht in de perspectiefnota).

Deze veranderingen zijn niet doorberekend in de (tariefstijging van de) afvalstoffenheffing van 2027. Voor de jaren daarna zal dit wel leiden tot hogere heffingen, aangezien deze tariefstijgingen niet volledig meer uit de voorziening afvalstoffenheffing gedekt kunnen worden. De stand komt dan onder het minimum van € 0 in 2029.

In de volgende tabel wordt de begroting van het verloop van de egalisatievoorziening weergegeven:

Bedragen * € 1.000	**Mutaties**	**Stand per 31 december**
Stand 31-12-2025		1.356
Mutatie 2026	-192	
Stand 31-12-2026		1.164
Mutatie 2027	-285	
Stand 31-12-2027		879
Mutatie 2028	-475	
Stand 31-12-2028		404
Mutatie 2029	-475	
Stand 31-12-2029		-71
Mutatie 2030	-474	
Stand 31-12-2030		-545

Ontwikkeling tarieven

De opbrengst voor het variabel deel daalt als gevolg dat er een daling is van het aantal aanbieding van restafval. Daarnaast is er sprake van een toename van het aantal huishoudens. Omdat er wordt uitgegaan van 100% kostendekkendheid zullen de tarieven van vastrecht dalen om dit voor elkaar te krijgen. Dit heeft tot gevolg dat de gemiddelde last daalt met 1,6%

Vastrecht *Bedragen in euro's*	**2026**	**2027**
Tarieven		
1-persoon	241,70	239,10
2-persoons	262,40	259,50
3-persoons of meer	287,10	283,80

Variabel		
Laagbouw		
Per aanbieding restafval met een 140 liter restafval kliko	4,05	4,05
Per aanbieding restafval met een 240 liter restafval kliko	6,75	6,75
Hoogbouw		
Per aanbieding restafval met een zak van 60 liter	1,36	1,36
Per aanbieding restafval met een zak van 30 liter	0,68	0,68

In bepaalde hoogbouw (serviceflats) komt het ook voor dat de huishoudens niet zelfstandig het afval in de ondergrondse containers deponeren. Hierbij wordt alleen een vast bedrag aan afvalstoffenheffing in rekening gebracht. De tarieven voor de serviceflats bedragen dan:

Afvalstoffenheffing serviceflats *Bedragen in euro's*	**2026**	**2027**
Tarieven		
1-persoon	264,10	260,60
2-persoons	299,70	295,20
3-persoons of meer	336,20	330,90

Om de nieuwe tarieven te kunnen vergelijken met de huidige tarieven is er een aanname gemaakt van het aantal keer dat restafval wordt aangeboden. Dit is voor kliko's gemiddeld 4,40 keer voor een één persoon-, 7,47 keer voor een twee persoons- en 9,90 keer voor een 3 of meer persoonshuishouden. Omgerekend komt dit uit op de volgende bedragen:

Afvalstoffenheffing *Bedragen in euro's*	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Tarieven				
1-persoon	259,96	260,06	262,81	259,32
2-persoons	294,90	295,10	298,18	293,78
3-persoons of meer	330,77	330,97	334,52	329,23
Wijziging t.o.v. vorig jaar		**0,1%**	**1,1%**	**-1,6%**

Opbrengsten

De geraamde opbrengsten voor de afvalstoffenheffing 2027 op basis van bovengenoemde uitgangspunten bedragen € 4.225.000

Onderstaand overzicht geeft het dekkingspercentage afvalstoffenheffing over 2027 weer.

Kosten c.q. toe te reken kosten en opbrengsten *Bedragen in € 1.000*	**2027**
Afvalverwijdering en verwerking	
Doorberekende salarissen	166
Afschrijvingen	135
Toegerekende rente	32
Directe lasten	3.459
Onttrekking uit de voorziening afval	-285
Overige inkomsten	-455
Subtotaal	*3.052*
Toe te rekenen overhead	173
BTW	697
Straatreiniging	192
Kwijtscheldingen	111
Totaal	**4.225**
Dekkingspercentage inkomsten	**100,0%**

Rioolheffing

Uitgangspunten:

- alle lasten en baten zoals geraamd op het product 3D. Riolering en Water;
- 100% van de kwijtscheldingen over de Rioolheffing;
- 50% van de lasten van de straatreiniging;
- 100% van de perceptiekosten van de uitvoering van de bijbehorende belastingtaken;
- Toerekening overhead;
- BTW.

Op basis van kostendekkingsplan 2025 Water en Riolering wordt de opbrengst voor de rioolheffing berekend. In dit plan is een stijging van de opbrengst van 1,5% opgenomen. Daarna wordt de opbrengst verhoogd met 7,1% inflatie op basis van inflatiecijfer juli 2026 GWW civiel van 8,2% en een correctie van -/- 1,1% basis van inflatiecijfer juli 2025 GWW civiel.

De tarieven worden daarmee als volgt:

Tarieven rioolheffing *Bedragen in euro's*		**2025**	**2026**	**2027**
Woning				
Eigenaar, per aansluiting per jaar		111,74	115,78	124,41
Gebruiker, 1 persoon		70,38	72,92	78,35
Gebruiker, 2 personen		140,77	145,86	156,73
Gebruiker, 3 of meer personen		211,15	218,79	235,09
Niet-woning				
Eigenaar per aansluiting per jaar		345,28	357,77	384,42
Gebruiker, per 250 m3 afgevoerd water		188,28	195,09	209,62
Stijging/daling t.o.v. vorig jaar			**3,6%**	**7,5%**

De geraamde opbrengsten voor de rioolheffingen 2027 op basis van bovengenoemde tarieven bedragen € 4.537.700

Onderstaand overzicht geeft het dekkingspercentage van de inkomsten over 2027 weer.

Kosten c.q. toe te reken kosten en opbrengsten *Bedragen in € 1.000*	**2027**
Water en Riolering	
Doorberekende salarissen en inhuur	611
Afschrijvingen	656
Toegerekende rente	509
Directe lasten	905
Onttrekking uit of storting in de voorziening riolering	260
Overige inkomsten	-95
Subtotaal water en riolering	***2.845***
Toe te rekenen overhead	635
BTW	344
Kwijtscheldingen	47
Totaal water en riolering	***3.871***
Straatreiniging (50%)	
Doorberekende salarissen	115
Toegerekende tractie	44
Directe lasten	317
Subtotaal straatreiniging	***476***
Toe te rekenen overhead	120
BTW	71
Totaal straatreiniging	***667***
Totaal	**4.538**
Dekkingspercentage inkomsten	**100,0%**

Lastendruk per huishouden

Op basis van het voorgaande zijn berekeningen gemaakt van de ontwikkeling van de lastendruk voor onze burgers of ondernemers. In onderstaand overzicht worden voorbeelden van een aantal varianten weergegeven, namelijk:

A Van een gezin van 4 personen die eigenaar is van een woning met een WOZ waarde van € 500.200 in 2026 en € 537.700 in 2027 (gemiddelde gemeente Renkum);

B Van een gezin van 3 personen die een woning huurt;

C Van een ondernemer die eigenaar en gebruiker is van een niet-woning met een WOZ waarde van € 281.100 in 2026 en € 285.900 in 2027 en waterverbruik van minder dan 250 m3 (gemiddelde gemeente Renkum);

D Van een ondernemer die gebruiker is van een niet-woning met een WOZ waarde van € 281.100 in 2026 en € 285.900 in 2027 en waterverbruik van minder dan 250 m3 (gemiddelde gemeente Renkum).

Belastingdruk voor een huishouden zoals bij A. weergegeven

Bedragen in euro's	**2026**	**2027**
Onroerend zaakbelasting, eigenaar	699,78	716,75
Afvalstoffenheffing	334,52	329,23
Rioolheffing	334,57	359,50
Totaal	**1.368,87**	**1.405,48**
Mutatie t.o.v. vorig jaar		**2,67%**

Belastingdruk voor een huishouden zoals bij B. weergegeven

Bedragen in euro's	**2026**	**2027**
Afvalstoffenheffing	334,52	329,23
Rioolheffing	218,79	235,09
Totaal	**553,31**	**564,32**
Mutatie t.o.v. vorig jaar		**2,94%**

Belastingdruk voor een ondernemer zoals bij C. weergegeven

Bedragen in euro's	**2026**	**2027**
Onroerend zaakbelasting, eigenaar	1.941,28	1.677,38
Onroerend zaakbelasting, gebruiker	1.074,36	767,93
Rioolheffing	552,86	594,04
Totaal	**3.568,50**	**3.039,35**
Mutatie t.o.v. vorig jaar		**-14,83%**

Belastingdruk voor een ondernemer zoals bij D weergegeven

Bedragen in euro's	**2026**	**2027**
Onroerend zaakbelasting, gebruiker	1.074,36	767,93
Rioolheffing	195,09	209,62
Totaal	**1.269,45**	**977,55**
Mutatie t.o.v. vorig jaar		**-22,99%**

Leges

Binnen de gemeente Renkum worden leges geïnd voor:

- de producten van burgerzaken (waaronder paspoorten, rijbewijzen, huwelijken);
- vergunningen (waaronder omgevingsvergunningen en APV vergunningen);
- lijkbezorgingsrechten;
- overig.

In eerste instantie worden de leges verhoogd op basis van de algemene uitgangspunten voor de bepaling van de jaarlijkse tariefstelling. Daarnaast worden de leges bepaald op basis van het uitgangspunt dat zoveel mogelijk gestreefd moet worden naar 100% kostendekking.

Huren en pachten
De huurcontracten worden verhoogd conform het ConsumentenPrijsIndexCijfer (CPI).
Voor 2027 wordt de volgende verhoging gehanteerd (juli 2026/juli 2025)= 104,07/100,87 = 1,0317.
Huren voor woningen worden verhoogd met het maximaal wettelijk %. Dit wordt ook toegepast bij de verhoging voor de sporttarieven.
Weilanden en landbouwgronden worden verhoogd op basis van pachtnormen besluit.

Kwijtscheldingen

- De gemeente is op grond van de Gemeentewet bevoegd om kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en retributies te verlenen.
- Kwijtschelding kan worden verleend voor Afvalstoffenheffing en Rioolheffing huishoudens.
- Er is sprake van zogenaamde automatische kwijtscheldingen en kwijtschelding op basis van aanvraag.
- De automatische kwijtschelding wordt verleend, wanneer de inwoner het voorgaande jaar ook kwijtschelding ontvangen heeft en er voldaan wordt aan de kwijtscheldingsnormen van de VNG.
- Elke inwoner die automatische kwijtschelding heeft, wordt in december opnieuw door het Inlichtingenbureau getoetst aan de hand van de criteria voor kwijtschelding.
- De aanvragen voor kwijtscheldingen worden beoordeeld op basis van de inkomens- en vermogensnormen van de VNG. Het Inlichtingenbureau voert hiervoor de automatische toets voor kwijtscheldingen uit.
- De kwijtschelding van Afvalstoffenheffing en Rioolheffing worden verdisconteerd in de desbetreffende tarieven.
- Voor inwoners met een Wajong-uitkering wordt de aanslag gemeentelijke belastingen op nul gesteld. Vanwege een wijziging in de inkomenssystematiek komen ze niet langer automatisch in aanmerking voor kwijtschelding.

2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is opgenomen dat de gemeente in de begroting en de jaarstukken moet aangeven:

- welke risico's er spelen;
- welke capaciteit (middelen) er beschikbaar is bij tegenvallers;
- wat het beleid is ten aanzien van de risico's, de capaciteit en de relatie tussen beide.

In deze paragraaf zal worden ingegaan op ons weerstandsvermogen in 2027. Daarbij wordt eerst stilgestaan bij het beleid van onze gemeente. Vervolgens komt de weerstandscapaciteit aan de orde. Daarna wordt ingegaan op de risico's waarvan sprake is binnen onze gemeente. Tot slot worden conclusies getrokken over het weerstandsvermogen.
Daarnaast zijn de op basis van het BBV en onze financiële verordening verplichte kengetallen opgenomen in deze paragraaf.

Beleid

De hoofdlijnen van ons beleid met betrekking tot het weerstandsvermogen en risicomanagement is vastgelegd in de verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Renkum, die op 27 maart 2025 door uw Raad is vastgesteld. De verdere uitwerking vindt jaarlijks plaats in de begroting.

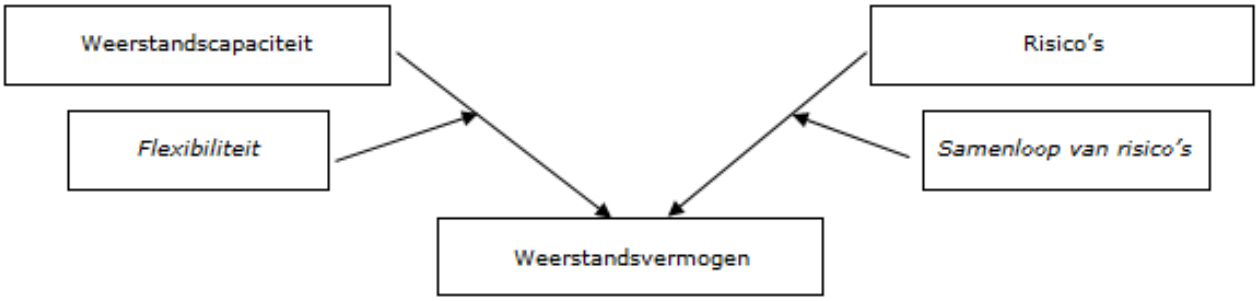
Risicomanagement is als een continu proces vormgegeven binnen de organisatie. Daarvoor is het risicomanagement ingebed binnen het beleidsvormingsproces en de planning- & controlcyclus. Het proces van risicomanagement omvat drie stappen: inventariseren, analyseren en beheersen. In hoofdlijnen zijn er vier mogelijkheden om risico's te beheersen, namelijk: elimineren, reduceren, overdragen of accepteren. Als een risico niet kan worden geëlimineerd, gereduceerd of overgedragen, dan wordt het risico geaccepteerd en zal de eventuele (financiële) schade middels de weerstandscapaciteit moeten worden afgedekt. Dit betekent overigens niet per definitie dat het risico niet beïnvloedbaar is en daarom maar geaccepteerd moet worden. Het betekent dat het risico op dit moment geaccepteerd wordt en niet op één of andere wijze is afgedekt.

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre een gemeente in staat is tegenvallers op te vangen. Van belang is daarbij om vast te stellen in hoeverre tegenvallers kunnen worden opgevangen zonder dat dit consequenties heeft voor het voorgenomen beleid in de (meerjaren)begroting.

Voor de bepaling van het weerstandsvermogen zijn twee factoren van belang, namelijk:

- de weerstandscapaciteit en
- de risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van de gemeente.

In schema kan dit als volgt worden weergegeven:

Het kan noodzakelijk zijn om de weerstandscapaciteit aan te vullen, bijvoorbeeld omdat er nieuwe risico's zijn ontdekt. Het tempo waarin dit gebeurt, is afhankelijk van de flexibiliteit van de (financiële) organisatie. Bepaalde kostenposten kunnen sneller worden omgebogen dan andere.

De samenloop van risico's heeft een dubbele inhoud. Enerzijds kan de samenloop van risico's ertoe leiden dat de weerstandscapaciteit 'op' raakt. Anderzijds kunnen kleine risico's, risico's die individueel niet van belang zijn, indien ze gelijktijdig of kort na elkaar zich voordoen, toch een risico voor de weerstandscapaciteit gaan vormen.

In het vervolg van deze paragraaf zal worden ingegaan op onze weerstandscapaciteit. Vervolgens komen de risico's aan de orde. Tot slot zullen conclusies worden getrokken over het weerstandsvermogen van de gemeente en zal aanvullend worden ingegaan op enkele financiële kengetallen.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit betreft de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt c.q. kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Daarbij worden incidentele en structurele weerstandscapaciteit onderscheiden. Met het eerste wordt het vermogen bedoeld om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de hoogte van het voorzieningenniveau dat de gemeente haar burgers wil aanbieden. Met de structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent kunnen worden ingezet om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van het bestaande beleid.

Onze weerstandscapaciteit voor de jaren 2027 tot en met 2030 is als volgt:

Weerstandscapaciteit Bedragen x € 1.000	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Structurele capaciteit				
Onbenutte belastingcapaciteit	0	0	0	0
Begrotingsruimte	0	0	0	0
Kostenreductie	0	0	0	0
Totaal structureel	**0**	**0**	**0**	**0**
Incidentele capaciteit				
Post onvoorzien	100	100	100	100
Weerstandsreserve	7.449	0	0	0
Begrotingsruimte	1.094	428	550	-601
Kostenreductie	0	0	0	0
Totaal incidenteel	**8.643**	**528**	**650**	**-501**
Totaal weerstandscapaciteit	**8.643**	**528**	**650**	**-501**

Risico's

Voor de inventarisatie van risico's zijn de risico's ingedeeld naar de programma's in de jaarstukken. Niet alle risico's zijn daadwerkelijk risico's voor het weerstandsvermogen van de gemeente. Risico's waarvoor reeds een voorziening, verzekering of bestemmingsreserve is gevormd, worden niet meegenomen in deze inventarisatie. Dit geldt ook voor risico's waarvoor reeds in de projectbegroting c.q. de kostencalculatie een post onvoorzien is opgenomen.

Van de risico's is beoordeeld:

- of het een incidenteel (I) of structureel (S) risico betreft;
- wat de kans is dat het risico zich voordoet op een schaal van 1 (zeer klein) tot 5 (zeer groot);
- wat het financiële gevolg van het risico is van een schaal van 1 (€ 0 - € 25.000) tot 5 (meer dan €250.000);
- de totale score door de kans te vermenigvuldiging met het financiële gevolg;
- hoe het risico zich geeft ontwikkeld na de vorige rapportage (gestegen **+**; gelijkgebleven **=**; gedaald **-/-**)
- met welk risicobedrag is gerekend voor 2027.

P	**Risico**	**Omschrijving**	**I/S**	**Kans**	**Omvang**	**Score**	**Ontwik-keling**	**Bedrag 2027**
1	Onderwijs-huisvesting	Prijsstijgingen hoger dan VNG normbekostiging	S	5	5	25	=	0 (via stelpost L&P
1	Exploitatie MFC-Doelum	Schade zwembadvloer	I	3	5	15	=	250.000
2	Inkomens-voorzie-ning	Eind 2025 is het aantal inwoners met een bijstandsuitkering licht gedaald. Als gevolg van de T-2 verdeelsystematiek van het BUIG budget neemt hierdoor het risico toe dat het BUIG budget	I	4	5	20	=	176.000

P	Risico	Omschrijving	I/S	Kans	Omvang	Score	Ontwik-keling	Bedrag 2027
		ontoereikend is.						
2	Minima-regelingen	De minimaregelingen zijn open einderegelingen waar iedere inwoner die recht heeft een aanvraag voor kan indienen. Het beschikbare budget is lager dan het aantal inwoners dat een beroep kan doen op de regelingen.	I	2	5	10	=	75.000
2	Bijzondere bijstand	Bijzondere bijstand is een open einde regeling: iedere inwoner die aan de voorwaarden voldoet heeft recht. Het beschikbare budget is lager dan het aantal inwoners dat een beroep kan doen op bijzondere bijstand.	I	2	5	10	=	75.000
3	Wmo en jeugdwet	Volume zorgconsumptie kan hoger liggen dan de verwachting / de rijksbijdrage.	I	3	5	15	=	881.000
4	Opruimen illegaal gedumpt drugsafval	Wanneer drugsafval illegaal gedumpt wordt in openbaar gebied is de gemeente verantwoordelijk voor het opruimen ervan en de bijkomende kosten.	I	2	5	10	=	75.000
6	Grond-exploitatie projecten	De belangrijkste risico's zijn: -Renteschommelingen; -Afname marktbehoefte; -Toename kosten door inflatie; -Toename kosten door tegenvallende resultaten bij de uitvoering van werken en werkzaamheden; -Aanwezigheid van belemmerende milieucirkels en/ of richtlijnen door bestaande en/of veranderende wet- en regelgeving, bijvoorbeeld het stikstofbeleid of de Europese Natuurherstelwet. -Kosten voor het onderhoud in tijdelijke situatie, incl. de kosten voor het verbruik van energie en de belastingen	I /S	1/3	5	5/15	-/-	811.000
6	Pro Persona	Voor de Herontwikkeling Pro Persona terrein Wolfheze is een Dorpsvisie (kaders) en	I	3	5	15	=	125.000

P	Risico	Omschrijving	I/S	Kans	Omvang	Score	Ontwik-keling	Bedrag 2027
		Gebiedsvisie door de raad vastgesteld. Grondpositie ligt bij Pro Persona daardoor zijn de risico's voor de gemeente beperkt tot plankosten. Deze worden gedekt vanuit intentieovereenkomst met PP (maart 2023), subsidies provincie en begroting gemeente. Op dit moment worden aanvullende afspraken gemaakt over de vervolgfase. Door de vertraging in de planontwikkeling (t.g.v. stikstof en financiële problemen Pro Persona) is er een risico dat niet alle interne plankosten kunnen worden verhaald.						
6	Omgevingswet/ Wet kwaliteits-borging voor het bouwen	Voor nieuwe taken binnen de WKB kunnen geen leges worden geheven. Daarnaast kunnen bepaalde bouwleges niet meer opgelegd worden.	S	5	4	20	=	158.000
6	Bodem-taken	Risico dat overdracht van bodemtaken van provincie naar gemeente niet gepaard gaat met voldoende middelen.	S	3	4	12	=	88.000
7	Klimaat-verande-ring	Risico op schade door extreem weer	S	3	4	12	=	88.000
8	Spoorweg-onder-doorgang Wolfheze	Alle kosten noodzakelijk voor de voorbereiding en realisatie van het kunstwerk zijn opgenomen in de investeringsraming. Voor de gemeentelijke onderdelen binnen het project wordt projectmanagement ingehuurd. Overige kosten zijn op dit moment niet voldoende in beeld.	S	4	4	16	=	123.000 (na oplevering)
8	Verkeer	(Economische) ontwikkelingen als groei van het aantal voertuigen per huishouden, vergrijzing in de dorpen, modernisering van het wagenpark en het aantrekken van de aannemersmarkt zetten de verkeersveiligheid onder	I	2	5	10	=	25.000

P	Risico	Omschrijving	I/S	Kans	Omvang	Score	Ontwik-keling	Bedrag 2027
		druk. Hierbij lopen we het risico aansprakelijk gesteld te worden. We hebben geen budget voor ad hoc aanpassingen maar alleen budget voor aanpassingen binnen groot onderhoud en reconstructie.						
8	Afvalver-wijdering en -verwerking	Kosten en opbrengsten zijn afhankelijk van de mate waarin inwoners afval scheiden. Daarnaast kunnen de verwerkingstarieven van sommige afvalstromen gedurende het kalenderjaar wijzigen. Daarnaast zorgt de crisis in het Midden-Oosten voor sterk oplopende brandstofprijzen. Dit kan van invloed zijn op de inzamel- en transportkosten. Wanneer dit afwijkt van de prognoses, komt dit ten laste / gunste van de voorziening.	I	5	4	20	=	tlv voorziening afvalstoffe nheffing
8	Boom-beheer	Verhoogd veiligheidsrisico beloopbaarheid trottoirs, schade aan eigendom derden zoals tuinmuurtjes, hekwerken etc.	I	5	5	25	=	250.000
9	Gemeen-telijke gebouwen	Er wordt geen onderhoud uitgevoerd aan de gebouwen die vallen onder niet-kernareaal Calamiteitenonderhoud, niet opgenomen (zie uitvoeringsplan)	I	4	3	12	=	53.000
9	Nieuw-bouw gemeente werf	Risico dat de planning voor realisatie niet wordt gehaald als gevolg van netcongestie en stikstof	I	5	5	25	+	225.000
9	Pensioen	Voorziening pensioen wethouders te laag bij overgang naar ABP	I	2	5	10	=	150.000
9	Informatie beveiliging	Cyberaanvallen en beveiligingsincidenten: de gemeentelijke informatievoorziening kan gehackt worden. Het financiële risico omvat onderzoekskosten, herstelkosten en tijdelijk stilvallen van de bedrijfsvoering. Het risico	I	3	5	15	=	251.000

P	Risico	Omschrijving	I/S	Kans	Omvang	Score	Ontwik-keling	Bedrag 2027
		blijft hoog omdat de externe dreigingen eerder toenemen dan afnemen. Boete vanwege het niet naleven van wettelijke verplichtingen in het kader van de Cyberbeveiligingswet. BIO2.0 en de Cbw zijn opgenomen in ons strategische beleid						
9	AVG	Boete vanwege het niet naleven van wettelijke verplichtingen in het kader van de algemene verordening gegevensbescherming.	I	3	4	12	=	88.000
9	Connectie Gemeente Arnhem	Risico van schommelingen in de kosten als gevolg van outputfinanciering	I	2	5	10	=	75.000
F	Algemene uitkering	Risico dat gemeentelijke uitgaven afwijken van de ontwikkeling van het gemeentefonds. Risico van een uitname uit het gemeentefonds voor stijgende declaraties binnen het Btw-compensatiefonds.	I	2	5	10	=	75.000
F	Loon- en prijsstijgingen	Risico dat gereserveerd bedrag voor loon- en prijsstijgingen onvoldoende is om inflatie te compenseren.	I	3	5	15	=	150.000
		Overig						410.000
		Totaal						**4.677.000**

Het totaal van de risicobedragen per programma is als volgt becijferd.

Risico's (bedragen x € 1.000)	2027 Inc	2027 Str	2028 Inc	2028 Str	2029 Inc	2029 Str	2030 Inc	2030 Str
1 Samen leven	250	38	0	0	0	0	0	0
2 Meedoen	338	0	75	0	25	0	25	0
3 Zorg	881	0	1.219	0	716	0	239	0
4 Veiligheid, toezicht & handhaving	87	0	0	0	0	0	0	0
5 Levendigheid	0	0	0	0	0	0	0	0
6 Omgeving	992	245	11	0	11	0	11	0
7 Duurzame samenleving	0	88	0	0	0	0	0	0
8 Buiten gewoon goed	284	123	0	0	0	0	0	0
9 Samen werken	929	0	61	0	26	0	26	0
Financiën	414	0	10	0	10	0	10	0
Totaal	**4.184**	**493**	**1.377**	**0**	**789**	**0**	**311**	**0**

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's. Het weerstandsvermogen kan in twee soorten worden verdeeld, te weten:

- Statisch weerstandsvermogen: de mate waarin tegenvallers in het begrotingsjaar zelf opgevangen kunnen worden, zonder dat de gemeente haar beleid moet aanpassen.
- Dynamisch weerstandsvermogen: de mate waarin tegenvallers gedurende meerdere begrotingsjaren kunnen worden opgevangen, zonder dat dit consequenties heeft voor de realisatie van het beleid.

Het in kaart brengen van het statisch en dynamisch weerstandsvermogen geeft de gemeente inzicht in hoeverre ze in staat is om risico's op te vangen in het huidige jaar en komende jaren. Met dit inzicht kan de gemeente tijdig maatregelen treffen om problemen te voorkomen.

Het weerstandsvermogen is niet uit te drukken in een bedrag. Het betreft een kwantificering van de confrontatie tussen de weerstandscapaciteit en de financiële risico's. Wij berekenen het statisch en het dynamisch weerstandsvermogen als volgt:

$$\text{Statisch weerstandsvermogen} = \frac{\text{Incidentele weerstandscapaciteit jaar t t/m t+3}}{\text{(Inc. risico's jaar t t/m t+3) + (str. risico's jaar t)}} \times 100\%$$

$$\text{Dynamisch weerstandsvermogen} = \frac{\text{Structurele weerstandscapaciteit jaar t t/m t+3}}{\text{Structurele risico's jaar t t/m t+3}} \times 100\%$$

Op basis van de verordening financieel beleid, beheer en organisatie streven wij naar een statisch en dynamisch weerstandsvermogen van 100%. Het statisch en dynamisch weerstandsvermogen van onze gemeente kan op basis van de hiervoor genoemde uitgangspunten als volgt worden vastgesteld.

Statisch weerstandsvermogen	
Risico's ten opzichte van incidentele weerstandscapaciteit	
Incidentele risico's 2027 t/m 2030	6.661
Structurele risico's 2027	493
Totaal	**7.153**
Aanwezige incidentele weerstandscapaciteit 2027 t/m 2030	**9.320**
Percentage	**130%**

Dynamisch weerstandsvermogen	
Risico's ten opzichte van structurele weerstandscapaciteit	
Structurele risico's 2027 t/m 2030	493
Totaal	**493**
Aanwezige structurele weerstandscapaciteit 2027 t/m 2030	**0**
Percentage	**0 %**

De conclusie luidt dat het statisch weerstandsvermogen ruim voldoet aan de norm. Er is geen structurele weerstandscapaciteit, waardoor het dynamisch weerstandsvermogen niet voldoet aan de norm. Om die reden handhaven we het statisch weerstandsvermogen op het huidige pijl.

Continuïteit

Op basis van de door ons uitgevoerde risico-inventarisatie, de weerstandspercentages en het beeld van onze meerjarenbegroting is het college van mening dat de normale bedrijfsvoering financieel kan worden voortgezet.

Financiële kengetallen

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten is het verplicht een aantal financiële kengetallen op te nemen in de begroting en de jaarstukken. Het betreft de volgende kengetallen:

- netto schuldquote;
- netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen;
- solvabiliteitsratio;
- kengetal grondexploitatie;
- structurele exploitatieruimte;
- belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden.

De uitkomst van deze kengetallen voor onze gemeente is weergegeven in de volgende tabel.

Kengetallen	Realisatie	Begroting				
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1a. Netto schuldquote	24,9%	36,7%	44,5%	55,4%	67,3%	75,7%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	19,4%	31,3%	39,4%	50,4%	62,2%	70,5%
2. Solvabiliteitsratio	30,6%	26,4%	24,0%	22,0%	21,1%	19,7%
3. Grondexploitatie	2,1%	1,7%	0,5%	0,3%	0,0%	0,0%
4. Structurele exploitatieruimte	5,1%	2,1%	1,5%	0,7%	0,5%	-0,4%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	125,5%	128,5%	128,5%	128,5%	128,5%	128,5%

Beoordeling ontwikkeling kengetallen

De netto schuldquote laat door de jaren heen een stijging zien. Dit laat zich verklaren door grote investeringen in onder andere onderwijshuisvesting, wegen, riolering en de gemeentewerf waarvoor externe financiering wordt aangetrokken. Vergeleken met andere Gelderse gemeenten is onze schuldenlast relatief laag ten opzichte van de eigen middelen (begroting 2026 gemiddeld 61 %). De bijbehorende rente- en aflossingslast vormt dan ook een relatief beperkt onderdeel van de gemeentelijke uitgaven.

De solvabiliteitsratio, oftewel het eigen vermogen in verhouding tot het balanstotaal laat een daling zien. Ook dit heeft te maken met de eerder genoemde investeringen. Hier scoren wij slechter dan het gemiddelde van de Gelderse gemeenten (begroting 2026 gemiddeld 33 %).

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. Op dit moment is het aantal grondexploitatieprojecten, en daarmee de resterende grondwaarde, beperkt. Wat inhoudt dat het risico beperkt is ten opzichte van de Gelderse gemeenten (begroting 2026 gemiddeld 7 %).

De structurele exploitatieruimte is nu voldoende. Vanaf 2030 wordt deze echter negatief. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de (eenmalige) onttrekkingen aan de reserves (in plaats van de eerder geraamde grondopbrengsten) die zijn opgenomen vanuit het dekkingsplan van de begroting 2024. Bij andere gemeenten is de begrotingsruimte ook beperkt (begroting 2026 gemiddeld 1 %).

De woonlasten t.o.v. het landelijke gemiddelde worden alleen op begrotingsbasis berekend. Onze woonlasten liggen hoger dan het landelijke en het Gelderse gemiddelde (begroting 2026 gemiddeld 100%).

De provincie Gelderland gaat voor de beoordeling van de gemeentelijke begroting uit van een categorisering van de kengetallen. Naast de financiële kengetallen wordt ook de omvang van het weerstandsvermogen meegenomen in het oordeel. De categorieën, waarbij categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest, zijn opgenomen in de onderstaande tabel. De score van Renkum voor 2027 is vetgedrukt weergegeven.

Kengetallen	**Categorie A**	**Categorie B**	**Categorie C**
Netto schuldquote	**< 90 %**	90 - 130 %	> 130 %
Netto schuldquote gecorrigeerd	**< 90 %**	90 - 130 %	> 130 %
Solvabiliteitsratio	> 50 %	**20 - 50 %**	< 20 %
Grondexploitatie	**< 20 %**	20 - 35 %	> 35 %
Structurele exploitatieruimte	**> 0 %**	0 %	< 0 %
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde voorgaand jaar	< 95 %	95 - 105 %	**> 105 %**
Weerstandsvermogen	**> 100 %**	80 - 100 %	< 80 %

Bovenstaande score houdt in dat Renkum matig scoort. Voor de bepaling van de toezichtsvorm (repressief of preventief toezicht) blijft het reëel en structureel sluitend zijn van de (meerjaren)begroting het bepalende criterium.

3. Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn investeringen waarvan het nut zich over een reeks van jaren uitstrekt.
In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen wordt het beleidskader over het onderhoud van kapitaalgoederen zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen gegeven conform artikel 12 van het BBV en van openbare verlichting.

Uitgaven voor onderhoud kapitaalgoederen komen op diverse beleidsvelden voor. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten. Onderhoud is ook nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen. Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de exploitatielasten gemoeid. Een goed overzicht is daarom van belang voor een goed inzicht in de financiële positie.
Het beleid, de financiële consequenties en de vertalingen van de financiële consequenties naar de begroting en de jaarrekening van de gemeente Renkum voor het onderhoud van kapitaalgoederen wordt in de volgende paragrafen nader toegelicht.

Onderhoud wegen

Beleidskader

Het beleid met betrekking tot wegen is opgenomen in de beleidsnota wegbeheer Renkum 2012-2017, deze nota is vastgesteld in de raad van 21 december 2011.

Onderhoudsniveau
In het kostenbeheerplan wegen 2022 - 2026 is het minimale technisch onderhoudsniveau vastgesteld op beeldkwaliteit B (voldoende).

Financiële consequenties

Arealen
De wegen binnen de gemeente Renkum bestaat uit:

	Eenheid	Afschrijvingstermijn
Asfalt verharding	circa 690.000 m2	60 jaar
Elementen verharding	circa 900.000 m2	60 jaar
Halfverhard, onverhard en betonwegen	circa 200.000 m2	60 jaar

Financieel
Voor de financiële consequenties wordt er via de tabel bij vertaling financiële consequenties verwezen naar de verschillende onderdelen van de jaarrekening.

Risico's
Niet van toepassing.

Vertaling financiële consequenties naar de begroting/jaarrekening

Onderdeel	Begroting	Jaarrekening
Meerjareninvesteringsplan (MIP)	Deel II Financiële begroting Balans Meerjareninvesteringsplan 2P Wegen, straten en pleinen	
Investeringskredieten, Stand actuele kredieten		Bijlage 1 kredieten 02 Omgeving, integrale projecten 2P Wegen, straten en pleinen
Materiële vaste activa		Deel 2 Jaarrekening Balans Toelichting op de balans Materiële vaste activa MVA met maatschappelijk nut
Reserve	Deel 2 Financiële begroting Balans Reserves en voorzieningen Reserve wegen Reserve groot onderhoud wegen	Deel 2 Jaarrekening Toelichting op de balans Reserve wegen Reserve groot onderhoud wegen Reserve herstelkosten sleuven en lasgaten
Voorziening	N.v.t.	N.v.t.
Programmaverantwoording exploitatie, afwijkingen		Deel 1 Jaarverslag Programmaverantwoording 2P Wegen, straten en pleinen

Openbare verlichting

Beleidskader

Het beleid met betrekking tot de openbare verlichting is dat de gemeente een zorgplicht heeft en de gemeente is volgens het Burgerlijk Wetboek wettelijk aansprakelijk voor schade die te wijten is aan of veroorzaakt wordt door gebreken aan de openbare verlichting. Deze aansprakelijkheid heeft alleen betrekking op de verkeersveiligheid en laat de sociale veiligheid buiten beschouwing.

Onderhoudsniveau
Het onderhoud is gericht op het duurzaam in stand houden van het bestaande areaal. Tevens is het beheer gericht op het tegengaan van kapitaalvernietiging.

Financiële consequenties

Arealen
De openbare verlichting binnen de gemeente Renkum bestaat uit:

	Eenheid	**Afschrijvingstermijn**
Lichtmasten	circa 6.000 stuks	
Armaturen LED	circa 6.100 stuks	
Laadvoorzieningen	290 stuks	

Financieel
Voor de financiële consequenties wordt er via de tabel bij vertaling financiële consequenties verwezen naar de verschillende onderdelen van de jaarrekening.

Risico's
Niet van toepassing.

Vertaling financiële consequenties naar de begroting/jaarrekening

Onderdeel	**Begroting**	**Jaarrekening**
Meerjareninvesteringsplan (MIP)	N.v.t.	N.v.t.
Investeringskredieten, Stand actuele kredieten	N.v.t.	N.v.t.
Materiële vaste activa	N.v.t.	N.v.t.
Reserve	Deel 2 Financiële begroting Balans Reserves en voorzieningen Reserve openbare verlichting	Deel 2 Jaarrekening Toelichting op de balans Reserve openbare verlichting
Voorziening	N.v.t.	N.v.t.
Programmaverantwoording exploitatie, afwijkingen		Deel 1 Jaarverslag Programmaverantwoording 2P Wegen, straten en pleinen

Riolering

Beleidskader

Het beleid met betrekking tot riolering is opgenomen in het Beheerplan Water en riolering en de bijbehorende Ambitienota.

In de Wet Milieubeheer was geregeld dat de gemeenteraad een GRP telkens voor een daarbij vast te stellen periode vaststelt. In de Omgevingswet is dit artikel vervallen. Om toch een beleidsmatig (tactisch en operationeel beleid) en financieel document te hebben over de gemeentelijke watertaken is een Beheerplan Water en Riolering gemaakt. De zorg voor water en riolering is een voortdurend proces dat door ontwikkelingen in de tijd moet worden aangepast.
Volgens de wetgeving is er voor de gemeente sprake van drie zorgplichten:

- de zorgplicht voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater;
- de zorgplicht voor het afvloeiende hemelwater;
- de zorgplicht ter voorkoming van structureel nadelige gevolgen van het grondwater.

Uitvoering van de maatregelen om de ambities uit het Beheerplan vorm te geven zorgt ervoor dat de inzameling en het transport van afvalwater effectief blijft verlopen. Hiermee wordt voorkomen dat er schade aan het milieu ontstaat en er overlast voor de bewoners is. Verder wordt ervoor gezorgd dat hemelwater, voor zover particulieren dat niet zelf kunnen, goed wordt ingezameld en verwerkt en dat inwoners weten waar ze met grondwatervragen terecht kunnen. De kosten van deze maatregelen worden betaald uit de rioolheffing (Gemeentewet).

Onderhoudsniveau
Er is gekozen voor het ambitieniveau ‘integraal’ voor afvalwater, hemelwater, grondwater en oppervlaktewater, omdat deze ambitie uitgaat van de wettelijke kaders, de fysieke omstandigheden in Renkum en de wensen van bijvoorbeeld het college. Bovendien sluiten deze ambities aan bij de lijn die in het verleden door de gemeente is gevolgd.

Financiële consequenties

Arealen
De riolering binnen de gemeente Renkum bestaat uit:

Onderdeel	Eenheid	Afschrijvingstermijn
Vrijvervalriolering	circa 193 km	70
Druk- en persleidingen	circa 29 km	45
Pompunits voor drukriolering	77 stuks	45
Rioolgemalen	13 (waarvan 3 hoofdgemalen)	45 bouwkundig 15 electromechanisch
Individuele voorzieningen buitengebied (waaronder IBA's)	30	15
bergbezinkvoorzieningen (betonnen bergingen en leidingen)	5	40
open bergingen	4	-
infiltratievelden	4	-
In de riolering is meetapparatuur opgenomen conform het meetplan (42 locaties)	46	15

Onderdeel	Eenheid	Afschrijvingstermijn
Peilbuizen voor het grondwatermeetnet	12*	15
Locaties met voorzieningen voor opvang, berging, geleiding en infiltratie van hemelwater	circa 550	40
Bruggen en duikers in gemeentelijke wegen	circa 40 stuks	60

* Sinds 2026 zijn de peilbuizen zelf en de meetapparatuur niet meer in eigendom. Wij 'kopen' de meetgegevens uit 12 peilbuizen.

De gegevens van de riolering zijn opgeslagen in een rioleringsbeheersysteem. De toestand van de riolering wordt bewaakt door middel van inspecties met een videocamera.

Financieel

Voor de financiële consequenties wordt er via de tabel bij vertaling financiële consequenties verwezen naar de verschillende onderdelen van de jaarrekening.

Risico's

Verschil tussen plan en werkelijkheid

In het kostendekkingsplan en het beheerplan Water en Riolering 2022 en verder wordt uitgegaan van een theoretische benadering van de vervangingen voor de komende jaren (afschrijvingstermijnen variëren van 15 tot 70 jaar). Er wordt ervan uitgegaan dat na 70 jaar het gehele riool is vervangen, in het theoretische model wordt voor elk jaar hetzelfde vervangingsbedrag meegenomen.
Vervolgens wordt er per jaarlaag gekeken welke investeringsbedragen er (in werkelijkheid) nodig zijn en gedurende het jaar worden hier kredieten voor aangemaakt (zie de P&C-documenten).
Hierdoor sluiten het oorspronkelijke (theoretische) plan en de begroting/ werkelijkheid niet één op één op elkaar aan.

Vertaling financiële consequenties naar de begroting/jaarrekening

Onderdeel	Begroting	Jaarrekening
Meerjareninvesteringsplan (MIP)	Deel II Financiële begroting Balans Meerjareninvesteringsplan 2M Water en riolering	
Investeringskredieten, Stand actuele kredieten		Bijlage 1 kredieten 02 Omgeving, integrale projecten 2M Water en riolering
Materiële vaste activa		Balans Toelichting op de balans Materiële vaste activa MVA Economisch nut met heffing
Reserve	N.v.t.	N.v.t.
Voorziening		Deel 2 Jaarrekening Toelichting op de balans Gemeentelijk rioleringsplan
Programmaverantwoording exploitatie, afwijkingen		Deel 1 Jaarverslag Programmaverantwoording

Onderdeel	Begroting	Jaarrekening
		2M Wegen, straten en pleinen
Rioolheffing	Paragraaf 1 lokale heffingen Rioolheffing	Paragraaf 1 lokale heffingen Rioolheffing

Water

De gemeente bezit geen kapitaalgoederen met betrekking tot water, anders dan de genoemde bij riolering (behandeld als 'gemeentelijke watertaken' en zonodig gefinancieerd vanuit de rioolheffing).

Groen

Beleidskader

Het beleid met betrekking tot het groen is opgenomen in
- Ambitienota groen (2023);
- Groenstructuurplan (2017);
- Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen (2024)
- Financieel beheerplan groen 2026-2029

Onderhoudsniveau
De kwaliteitsniveaus zijn door de raad vastgesteld op CROW B (Basis) voor de woonwijken en CROW A (Plus) voor de parken, entrees en begraafplaatsen. Binnen de ambitienota groen zijn voor de volgende beheergroepen de volgende ambities afgesproken:
Bomen en natuurlijke beplanting, ambitieniveau Toekomst (ontwikkelen en vernieuwen)
Cultuurlijke beplantingen, grassen en kruidachtigen, ambitieniveau Integraal (versterken wat we hebben)

Financiële consequenties

Arealen
Het groen binnen de gemeente Renkum bestaat uit:

Onderdeel	Eenheid	Theoretische levensduur*
Straat en laanbomen incl boomgroepen	29.238 stuks	55-65 jaar
Natuurlijke beplantingen	32 ha	45-55 jaar
Cultuurlijke beplantingen	15 ha	8-17 jaar
Gras en kruidachtigen	85 ha	20-105 jaar

** afhankelijk standplaats en soort beheergroep betreft theoretische levensduur*

Financieel
Voor de financiële consequenties wordt er via de tabel bij vertaling financiële consequenties verwezen naar de verschillende onderdelen van de jaarrekening.

Risico's

Renkum heeft een waardevol, maar verouderd, groenbestand. Ongeveer 16% van het groen (plantvakken) heeft een restlevensduur van minder dan twee jaar. Ons bomenbestand is relatief oud, een groot deel is ouder dan 60 jaar en slechts 52% van het totale bomenbestand is in voldoende conditie.

Vertaling financiële consequenties naar de begroting/jaarrekening

Onderdeel	Begroting	Jaarrekening
Meerjareninvesteringsplan (MIP)	N.v.t.	N.v.t.
Investeringskredieten, Stand actuele kredieten	N.v.t.	N.v.t.
Materiële vaste activa	N.v.t.	N.v.t.
Reserve	Deel II Financiële begroting Balans Reserves en voorzieningen Reserve groenrenovatie	Deel 2 Jaarrekening Toelichting op de balans Reserve groenrenovatie
Voorziening	N.v.t.	N.v.t.
Programmaverantwoording exploitatie, afwijkingen		Deel 1 Jaarverslag Programmaverantwoording 2O Groen

Gebouwen

Beleidskader

Het beleid met betrekking tot vastgoed is opgenomen in vastgoedplan-beleidsdeel (2020).
Het geactualiseerde vastgoedplan-uitvoeringsdeel is in 2025 geactualiseerd.
In september 2021 is het DuurzaamMeerJarenOnderhoudsPlan (DMJOP) vastgesteld in 2026 geactualiseerd en in de voorjaarsnota verwerkt.

Onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau van het gemeentelijke kernareaal is bepaald volgens de NEN 2767 conditieniveau 3, wat uit komt op sober en doelmatig.

Financiële consequenties

Arealen

Het vastgoed binnen de gemeente Renkum bestaat uit:

Onderdeel	Eenheid	Afschrijvingstermijn
Kernareaal	38 gebouwen*	20 en 40 jaar
Niet-Kernareaal	20 gebouwen**	0 jaar
TOTAAL	58 gebouwen	
* exclusief huurlocaties **waarvan 4 buitengebruik gesteld		

Financieel

Voor de financiële consequenties wordt er via de tabel bij vertaling financiële consequenties verwezen naar de verschillende onderdelen van de jaarrekening.

Risico's

Voor de gebouwen die onder niet kernareaal vallen zijn geen middelen beschikbaar omdat deze gebouwen op de nominatie staan om herontwikkeld te worden dan wel te worden vervreemd/ gesloopt. Er wordt geen onderhoud uitgevoerd.

Vertaling financiële consequenties naar de begroting/jaarrekening

Onderdeel	**Begroting**	**Jaarrekening**
Meerjareninvesteringsplan (MIP)	Deel II Financiële begroting Balans Meerjareninvesteringsplan 1B Onderwijs 3D Huisvesting / Gemeentehuis	
Investeringskredieten, Stand actuele kredieten		Bijlage 1 kredieten 1B Onderwijs 3D Huisvesting / Gemeentehuis
Materiële vaste activa		Balans Toelichting op de balans Materiële vaste activa MVA met economisch nut
Reserve	Deel II Financiële begroting Balans Reserves en voorzieningen Reserve onderhoud gebouwen Reserve onderwijshuisvesting Reserve kapitaallasten vastgoed Reserve kapitaallasten OHV	Deel 2 Jaarrekening Toelichting op de balans Reserve onderhoud gebouwen Reserve onderwijshuisvesting Reserve kapitaallasten vastgoed Reserve kapitaallasten OHV
Voorziening	N.v.t.	N.v.t.
Programmaverantwoording exploitatie, afwijkingen		Deel 1 Jaarverslag Programmaverantwoording 1B Onderwijs 3D Huisvesting / Gemeentehuis

4. Financiering

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) is vastgesteld hoe decentrale overheden om moeten gaan met hun financierings- of treasuryfunctie. De treasuryfunctie wordt hierbij gedefinieerd als: “het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op: de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico’s”.

De gemeente Renkum heeft de kaders voor het financieringsbeleid vastgelegd in de "Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Renkum 2025”. In de financieringsparagraaf in de begroting en de jaarrekening komen de specifieke voornemens respectievelijk de uitvoering van het beleid op het gebied van financiering aan de orde.

In deze financieringsparagraaf gaan we in op de uitvoering van het treasurybeleid in 2027. Daarbij zijn allereerst de algemene ontwikkelingen die de financieringsfunctie beïnvloeden weergegeven. Vervolgens wordt kort ingegaan op het treasurybeheer. Tot slot komt het rentebeleid aan de orde.

Ontwikkelingen

Eén van de belangrijkste externe ontwikkelingen waarmee rekening gehouden moet worden is de renteontwikkeling. We kijken daarbij naar de korte rente (looptijd < 1 jaar) en de lange rente (looptijd > 1 jaar).

De 3-maandsrente bedroeg begin 2026 2,0 %. In september 2026 is dat rond de 2,6 %. De 10-jaarsrente noteerde begin 2026 2,9 %. Per 1 september ligt deze rente op 3,3 %.

De verwachting is dat de 3 maandsrente het komende jaar zal stijgen. Voor de 10-jaarsrente is de verwachting dat deze het komende jaar vrijwel stabiel zal blijven.

Gezien onze liquiditeitspositie, gaan we er in de meerjarenbegroting vanuit dat het vanaf 2027 jaarlijks nodig zal zijn om financiering aan te trekken. Voor de toerekening van rentekosten aan investeringen is, op basis van de huidige rentekosten, voor 2027 gerekend met 2 %. Voor de nieuw aan te trekken leningen gaan we uit van een rentepercentage van 3,5 %.

Treasurybeheer

Treasurybeleid gemeente Renkum

De doelstelling van ons treasurybeleid is op hoofdlijnen het blijvend toegang houden tot financiële markten tegen acceptabele condities, zonder ongewenste risico's en tegen minimale kosten. Daarnaast willen we renteresultaten optimaliseren, een goede financiële infrastructuur opzetten en onderhouden en adequate informatiestromen realiseren. Het realiseren van deze doelstellingen heeft continu de aandacht. Hiervoor is het nodig maatregelen te treffen op het gebied van risicobeheer, gemeentefinanciering en kasbeheer.

Risicobeheer

Renterisicobeheer

Het renterisico van een gemeente is te verdelen in renterisico over vlottende schuld (looptijd < 1 jaar) en renterisico over vaste schuld (looptijd > 1 jaar).

Het renterisico over vlottende schuld wordt bepaald in relatie tot de kasgeldlimiet. Deze limiet geeft de maximaal toegestane omvang van de vlottende schuld weer. De hoogte van de kasgeldlimiet is een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage van de omvang van de begroting per 1 januari. In tabel A vindt voor 2027 tot en met 2030 de toetsing aan de kasgeldlimiet plaats. Op basis van de huidige leningenportefeuille is het noodzakelijk om extra langlopende financiering aan te trekken vanaf 2027. De financieringsbehoefte bedraagt circa € 11 miljoen voor 2027, € 16 miljoen voor 2028, € 15 miljoen voor 2029 en € 10 miljoen voor 2030. Wanneer we overgaan tot het aantrekken van deze langlopende financiering, voldoen we aan de kasgeldlimiet.

Bedragen x € 1.000	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Netto vlottende schuld				
Vlottende schulden	18.805	18.756	18.419	18.168
Vlottende middelen	7.534	7.534	7.534	7.534
Netto vlottende schuld (+) of overschot middelen (-)	**11.271**	**11.222**	**10.885**	**10.634**
Toegestane kasgeldlimiet				
Begrotingstotaal	132.601	132.020	128.059	125.109
Kasgeldlimiet (in % van de grondslag)	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Minimum bedrag	300	300	300	300
Toegestane kasgeldlimiet	**11.271**	**11.222**	**10.885**	**10.634**
Ruimte onder kasgeldlimiet	**0**	**0**	**0**	**0**

Tabel A Kasgeldlimiet

Het renterisico over vaste schuld wordt bezien in relatie tot de renterisiconorm. Deze norm geeft de maximaal toegestane omvang van dat deel van de vaste schuld waarover renterisico wordt gelopen weer. De norm houdt in dat we maximaal over 20 % van het begrotingstotaal renterisico mogen lopen. De raming van de ruimte/overschrijding voor de jaren 2027 tot en met 2030 is weergegeven in tabel B.

Bedragen x € 1.000	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
(1) Renteherzieningen	0	0	0	0
(2) Herfinanciering	1.706	1.720	1.734	1.696
(3) Renterisico (1+2)	1.706	1.720	1.734	1.696
(4) Renterisiconorm	26.520	26.404	25.612	25.022
(5) Ruimte onder renterisiconorm (4-3)	**24.814**	**24.684**	**23.878**	**23.326**
Berekening renterisiconorm				
(4a) Begrotingstotaal	132.601	132.020	128.059	125.109
(4b) Vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
Minimum bedrag	2.500	2.500	2.500	2.500
(4) Renterisiconorm (4a x 4b)	**26.520**	**26.404**	**25.612**	**25.022**

Tabel B Renterisiconorm

Kredietrisicobeheer

In tabel C vindt u een overzicht van de door de gemeente Renkum verstrekte gelden, gegroepeerd per risicogroep. De groepen zijn (globaal) gerangschikt naar oplopend risico.

Risicogroep *Bedragen x € 1.000*	**Met/zonder (hyp.) zekerheid**	**Restant schuld per 31-12-2026**
Gemeenten/provincies	zonder	
Overheidsbanken	zonder	
Financiële instellingen (A en hoger)	zonder	6.049
Overige toegestane instellingen	met en zonder	1.544
Totaal		**7.592**

Tabel C Kredietrisico op verstrekte gelden

Gemeentefinanciering

Financiering

De leningenportefeuille per 31 december 2026 is weergegeven in tabel D. De mutaties in 2026 en de invloed hiervan op de gemiddelde rente is terug te vinden in tabel E.

Leningnummer	**Oorspr. bedrag**	**Aanvang**	**Einde looptijd**	**Rente**	**Aflossing 2026**	**Restant 31-12-2026**
Lening optisport	728	2015	2029	4,96 %	52	156
Lening prv Noord Brabant	8.000	2018	2038	1,35 %	400	4.800
BNG 40113864	10.000	2020	2040	0,53 %	500	7.000
Totaal					**952**	**11.956**
Projectlening Mfc Doelum	5.830	2014	2034	2,87 %	284	3.325
Projectlening Mfc Doelum	9.370	2014	2054	3,22 %	157	8.001
Projectlening scholen Renkum	5.200	2018	2058	1,577%	130	4.160
Projectlening scholen Renkum	300	2018	2038	1,29 %	15	180
Projectlening school	6.200	2022	2062	1,29 %	155	5.580

Leningnummer	Oorspr. bedrag	Aanvang	Einde looptijd	Rente	Aflossing 2026	Restant 31-12-2026
Doorwerth						
Totaal projectfinanciering					**740**	**21.246**
Totaal					**1.693**	**33.202**

Tabel D Leningenportefeuille (bedragen x € 1.000)

Bedragen x € 1.000	**Bedrag**	**Gemiddelde rente**
Stand per 1 januari 2026	12.908	0,94 %
Nieuwe leningen		
Reguliere aflossingen	952	1,11 %
Vervroegde aflossingen		
Renteaanpassingen (oud percentage)		
Renteaanpassingen (nieuw percentage)		
Stand per 31 december 2026	**12.908**	**0,92 %**

Tabel E Mutaties in leningenportefeuille (excl. projectleningen)

Uitzetting

De door de gemeente uitgezette (lange termijn) gelden zijn als volgt onder te verdelen:

Bedragen x € 1.000	**Stand per 31-12-2026**	**Gemiddeld Rendement**
Deelnemingen	903	23,9 %
Leningen	6.689	1,2 %
Totaal	**7.592**	**3,9 %**

Tabel F Uitgezette gelden

Relatiebeheer

Huisbankier van de gemeente Renkum is de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Het grootste deel van onze reguliere bankzaken loopt via deze bank. Door de invoering van het Schatkistbankieren moeten wij overtollige middelen overboeken naar de schatkist. Op het gebied van gemeentefinanciering wordt gebruik gemaakt van diverse financiële instellingen. Voordat middelen worden aangetrokken of uitgezet, worden offertes aangevraagd bij minimaal twee instellingen. Vervolgens wordt gekozen voor die instantie die de meest gunstige condities voor de gemeente aanbiedt.

Kasbeheer

Evenals voor lange termijn financiering wordt ook voor korte termijn financiering de tarieven van een tweetal instellingen met elkaar vergeleken. Sinds de invoering van het schatkistbankieren moeten (tijdelijke) overtollige middelen worden gestort in de schatkist van het rijk.

5. Bedrijfsvoering

In deze paragraaf worden het beleid en de risico's ten aanzien van de bedrijfsvoering beschreven. Om de doelstellingen die we hebben genoemd in de programma's te kunnen realiseren is een goede bedrijfsvoering noodzakelijk. Criteria met betrekking tot een goede bedrijfsvoering zijn daarbij:

- rechtmatigheid: handelen volgens de geldende wet- en regelgeving;
- betrouwbaarheid: de (wettelijke) regels voorspelbaar uitvoeren en handhaven;
- transparantie: inzicht bieden in de uitvoering van de programma's en de ondersteunende processen;
- doelmatigheid: het realiseren van bepaalde prestaties met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen;
- doeltreffendheid: de effecten bereiken die beoogd waren;
- responsiviteit: inspelen op de maatschappelijke ontwikkelingen en de wensen van de burgers.

De beleidsvoornemens op het gebied van de bedrijfsvoering hangen nauw samen met de in het programma "Samen werken" genoemde voornemens.

Financiële en controle verordeningen

In het kader van de Gemeentewet is het verplicht dat alle gemeenten beschikken over een drietal verordeningen genoemd naar de respectievelijke artikelen in de Gemeentewet, te weten:

- art. 212: de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Renkum 2025;
- art. 213: de Verordening controle financiële beheer en organisatie gemeente Renkum 2025;
- art. 213a: de Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Renkum 2021.

Met deze verordeningen formuleert uw raad belangrijke kaders om de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van het geformuleerde beleid te waarborgen.

Verordening over doelmatigheids- en doeltreffendheidonderzoeken (audits)

De auditonderzoeken en aanvullende activiteiten dragen bij aan duurzame verbetering van gemeentelijke processen en aan de afstemming tussen beleid en uitvoering. Het auditplan 2027 wordt in december 2026 vastgesteld, na afstemming van de auditor met de accountant, de auditcommissie, de rekenkamercommissie en de concerncontroller. In overeenstemming met de

verordening art. 213a van de Gemeentewet wordt dit plan vóór 31 december 2026 ter kennisname aan uw raad aangeboden. In de jaarrekening 2027 wordt u geïnformeerd over de resultaten. Onderstaand schema geeft inzicht in de lopende auditactiviteiten, gevolgd door een overzicht van de verbeterplannen in uitvoering.

Lopende auditactiviteiten, onderzoeksplan 2026

Auditactiviteiten	**Beknopte beschrijving**	**Status**
Audit grip op P-budgetten	Met *grip op de P-budgetten* bedoelen we het beheersen van het proces van begroten, besteden, monitoren en sturen op de personele en inhuuruitgaven en bijbehorende budgetten, Onder P-budgetten verstaan we het *decentrale formatiebudget (of teambudgetten*) voor de bekostiging van zes kostensoorten, waarvan de salarislasten de belangrijkste zijn, én *de materiële budgetten (de M-budgetten)* die zijn ingezet voor de bekostiging van externe inhuur. In de audit hebben we onderzocht in hoeverre (delen van) de organisatie de procesafspraken en de financiële kaders over de P-budgetten in 2024 en 2025 hebben nageleefd. Daarnaast hebben wij de belangrijkste knelpunten en succesfactoren in de uitvoering binnen alle teams in kaart gebracht. Het doel is om teams in staat te stellen van elkaar te leren om - waar nodig - de procesbeheersing te verbeteren en meer grip te krijgen op de bovengenoemde budgetten. De aanbevelingen in het rapport zijn bedoeld om het management te ondersteunen bij de optimalisatie van de procesbeheersing.	Het interne auditteam heeft het onderzoek afgerond en het auditrapport opgesteld. Het MT heeft begin september ingestemd met de conclusies en aanbevelingen. Het auditrapport en het verbeterplan worden daarna ter vaststelling voorgelegd aan het college. Na vaststelling worden beide documenten ter informatie aangeboden aan de raad. In 2027 vindt de uitvoering van het verbeterplan plaats.
Procesfacilitering nieuwe verbeterplannen	De auditor levert het format aan voor het verbeterplan en bewaakt de eenheid en consistentie van de verbeterplannen die proceseigenaren opstellen n.a.v. de audits.	Na accordering van het auditrapport door het MT stellen proceseigenaren een verbeterplan op.
Monitoring verbeterplannen	De monitoring betreft alle lopende verbeterplannen en dient als sturingsinstrument voor het MT.	Twee keer per jaar, bij de begroting en de jaarrekening, wordt in deze paragraaf informatie aan de raad aangeboden.
Lijncontrole op actieplan verzuim	De lijncontrole richt zich op de processen uit de eerdere audit. Het doel is om te toetsen of de voorgenomen verbetermaatregelen daadwerkelijk zijn uitgevoerd en of herbeoordeling van deze processen nodig is.	De uitvoering van de lijncontrole begint na afloop van de audit "Grip op P-budgetten" en wordt naar verwachting in het laatste kwartaal van 2026

Auditactiviteiten	Beknopte beschrijving	Status
		uitgevoerd.
Onderzoeksplan interne audits 2027	Jaarlijks inventariseert de auditor onderzoeksonderwerpen binnen de organisatie. Vervolgens, samen met gemeentesecretaris en concerncontroller, screent ze deze op basis van vastgestelde criteria. Ook vindt afstemming met de accountant, de auditcommissie, de rekenkamercommissie en concerncontroller hierover plaats. Het college stelt het onderzoeksplan interne audits vast.	Het onderzoeksplan wordt voorbereid in het laatste kwartaal van het jaar en vóór 31 december 2026 vastgesteld door het college.

Verbeterplannen en actieplannen in uitvoering

N.a.v. de uitgevoerde audits en lijncontroles hebben de proceseigenaren verbeter- én actieplannen opgesteld. Twee plannen zijn in uitvoering:

Plannen in uitvoering	Jaartal audit	Status
Servicenormen	2024	Het verbeterplan naar aanleiding van de audit is vastgesteld door het college en ter informatie aan de raad aangeboden. Dit plan omvat acht overkoepelende verbetermaatregelen, deze zijn inmiddels allemaal uitgevoerd. Daarnaast zijn per servicenorm specifieke verbetermaatregelen geformuleerd. De voortgang daarvan is als volgt: • **Website**: 3 maatregelen in uitvoering • **Telefonie**: 7 maatregelen, allemaal gereed • **Mail**: 5 maatregelen, waarvan 2 gereed en 3 in uitvoering • **Brief**: 8 maatregelen, allemaal gereed • **Bezoek**: 2 maatregelen, beide gereed • **Aanvraag bij Sociaal Team**: 3 maatregelen, waarvan 2 waren gereed en 1 in uitvoering • **Melding onveilige verkeerssituatie**: 7 maatregelen, allemaal gereed • **E-dienst verhuizing**: 1 maatregel, gereed • **Contact met T&H**: 8 maatregelen, allemaal gereed Naast de uitvoering van de verbetermaatregelen wordt de bereikbaarheid periodiek gemonitord. Twee metingen zijn al uitgevoerd: de eerste op organisatieniveau en de tweede op teamniveau. Vanaf september 2026 wordt de bereikbaarheid periodiek gemeten op medewerkerniveau.

Plannen in uitvoering	Jaartal audit	Status
Actieplan Inhuurproces via Inhuurbalie	2024	Het verbeterplan is vastgesteld door het college en ter informatie aan de raad aangeboden. In totaal bevat het plan 16 verbetermaatregelen waarvan het merendeel is gerealiseerd. In de afgelopen periode zijn belangrijke stappen gezet in de professionalisering van het inhuurproces. Externe inhuur verloopt via de Inhuurbalie, managementinformatie is beschikbaar, monitoring van inhuurbudgetten maakt onderdeel uit van de reguliere P-rapportages en bestaande inhuurconstructies zijn geïnventariseerd, mede in het kader van de Wet DBA. Daarnaast wordt gewerkt volgens de procesbeschrijving en werkwijze van de Inhuurbalie. Een zichtbaar resultaat hiervan is een afname van het aantal opdrachten voor inhuur, advies en uitbesteed werk ten opzichte van 2025. Tegelijkertijd constateren wij dat de borging van de getroffen maatregelen nog verdere aandacht vraagt. Met name op het gebied van Governance, monitoring en de aantoonbare vastlegging van beleids- en procesafspraken zijn aanvullende stappen nodig om de verbeteringen duurzaam in de organisatie te verankeren. Personele wisselingen en ziekteverzuim hebben daarbij geleid tot vertraging in de verdere implementatie en borging. Gezien de samenhang tussen externe inhuur, personele capaciteit, budgetbeheersing en rechtmatigheid wordt de verdere opvolging ondergebracht in het verbeterplan Grip op P-budgetten. Hiermee ontstaat een integrale sturings- en verantwoordelijkheidscyclus voor formatie, personeelsbudgetten en externe inhuur. Vanaf 2027 wordt over de resterende verbeterpunten gerapporteerd binnen dit verbeterplan. Het actieplan via de Inhuurbalie wordt daarmee als afzonderlijk verbeterplan afgesloten.

Organisatie en formatie

Organisatieontwikkeling

In afwachting van de besluitvorming over de bestuurlijke toekomst ligt de focus voor 2027 op drie pijlers:

- Werving en Selectie
- Ontwikkeling van medewerkers
- Strategische personeelsplanning

Werving en Selectie

De arbeidsmarkt blijft ook in 2027 uitdagend. In 2026 is een groot aantal vacatures succesvol ingevuld. Tegelijkertijd vraagt de invulling van enkele specialistische functies extra aandacht. Om ook voor deze functies de juiste kandidaten te bereiken, is in 2026 ervaring opgedaan met de inzet van wervingsbureaus. De opgedane inzichten worden in 2027 gebruikt om de wervingsstrategie

verder te evalueren, verfijnen en versterken. Daarnaast blijven we, mede in het kader van de Wet DBA, zorgvuldig kijken naar de balans tussen vaste inzet en externe inhuur.
Dat de druk op de arbeidsmarkt hoog blijf willen we niet verhullen, maar dat we hierin een positieve insteek kiezen waarin ook nieuwe mogelijkheden onderzoeken en proberen zal ook in 2027 niet veranderen.

Ontwikkeling medewerkers
Het realiseren van onze organisatiedoelen vraagt om professionele, betrokken en wendbare medewerkers. Daarom zetten we in op een aanpak waarin individuele ontwikkeling en duurzame inzetbaarheid centraal staan. Sinds 2023 werken we met een versterkte HR-cyclus, waardoor leidinggevenden en medewerkers op een gestructureerde manier met elkaar in gesprek zijn over resultaten, ontwikkeling en ambities. Dit biedt ruimte voor maatwerk, persoonlijke aandacht en gerichte ondersteuning.

De basis van de HR-cyclus wordt gevormd door het collegeakkoord en de begroting, waarin de strategische beleidslijnen zijn vastgelegd. Op basis hiervan stelt ieder team een teamplan op met de beoogde resultaten voor het komende jaar. Samen vertalen leidinggevenden en medewerkers deze doelen naar individuele werkplannen, zodat ieders bijdrage aan de organisatiedoelen helder en concreet is.

In 2027 zetten we deze lijn voort. Naast de realisatie van teamresultaten besteden we nadrukkelijk aandacht aan de verdere ontwikkeling van medewerkers. Om dit te ondersteunen maken we gebruik van het leerplatform GoodHabitz, aangevuld met SkillsTown. Deze voorzieningen bieden medewerkers ruime mogelijkheden om te investeren in hun vakmanschap, persoonlijke groei en toekomstbestendige inzetbaarheid.

Daarnaast wordt de digitalisering van de HR-cyclus verder vormgegeven via PlusPort binnen Youforce. De implementatie hiervan wordt in de tweede helft van 2026 voortgezet en in 2027 verder uitgerold. Hiermee ondersteunen we een toegankelijke, efficiënte en toekomstgerichte uitvoering van de HR-processen.

Strategische personeelsplanning (SPP)
Naast het werven van nieuwe medewerkers is behoud van de huidige medewerkers eveneens een prioriteit. Dit doen we deels door onze medewerkers in 2026 de ruimte te geven zich te ontwikkelen binnen onze organisatie. Door middel van strategische personeelsplanning (SPP) en opleidings- en ontwikkelmogelijkheden wordt er gewerkt aan duurzame inzetbaarheid en de juiste bezetting op de lange termijn. SPP helpt ons om personeelsbehoefte en de strategische organisatiedoelen met elkaar in balans te brengen, wendbaarheid te vergroten en ontwikkelkansen voor medewerkers te identificeren. In 2025 zijn wij gestart met de eerste stappen op het gebied van SPP. In 2026 hebben er diverse sessies met het MT plaatsgevonden om inzicht te krijgen in o.a. de externe en interne ontwikkelingen en ambities. Een van de speerpunten vanuit de sessies SPP is dat rollen worden verduidelijkt in de organisatie en processen inzichtelijk gemaakt. Deze basis helpt bij de keuzes te maken richting Renkum Zelfstandig.

Formatieontwikkeling

x € 1.000	**2026**	**2027**	**2028**
Decentraal formatiebudget	20.900	22.141	21.909
Centraal formatiebudget	599	519	536
Totaal formatiebudget	21.499	22.660	22.445
Gemiddelde loonsom	88	91	
Aantal fte decentraal	236,59	243,48	

Ten opzichte van 2026 is sprake van een uitbreiding van de formatie. Deze toename doet zich met name voor binnen het Sociaal Domein en het Ruimtelijk Domein. De formatie-uitbreiding is grotendeels het gevolg van nieuwe taken en opgaven waarvoor vanuit het Rijk specifieke middelen beschikbaar zijn gesteld. Om deze taken adequaat uit te voeren, zijn aanvullende medewerkers aangesteld.

Dit budget is inclusief een budget voor ziektevervanging. Het beschikbare budget voor ziektevervanging is voldoende om het structureel ziekteverzuim op te vangen. Daarnaast is er ook een reserve organisatie beschikbaar dat hiervoor ingezet kan worden.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim is van 8,00% gemiddeld in 2025 gedaald naar 6,68% gemiddeld in 2026 (januari t/m juli).

Deze afname wordt grotendeels veroorzaakt door lang verzuim (43-365 dagen). In het afgelopen jaar is intensief ingezet op verzuimbegeleiding en preventie. In samenwerking tussen de verzuimcoach, P&O en het MT zijn de behoeften en aandachtspunten op dit terrein in kaart gebracht. Er vindt een intensievere samenwerking plaats tussen de teamleider, P&O en de arbodienst. Daarnaast is er in 2026 een pilot gestart voor de inzet van een bedrijfsmaatschappelijk werker. Voor 2027 ligt de focus op verdere versterking van preventie én natuurlijk op het terugbrengen van het ziekteverzuim.

Ziekteverzuim Ambt. organisatie	**Jan**	**Feb**	**Mrt**	**Apr**	**Mei**	**Jun**	**Jul**
Kort (1-7)	1,09%	1,80%	0,61%	0,47%	0,11%	0,38%	0,37%
Middel (8-42)	1,63%	1,47%	0,97%	0,68%	0,23%	0,22%	1,00%
Lang (43-365)	2,06%	2,79%	3,94%	3,92%	3,51%	3,32%	3,43%
Zeer lang (366-730)	2,96%	2,56%	2,43%	2,23%	2,10%	1,81%	1,73%
Twee jaar en langer	0,20%	0,20%	0,11%	0,09%	0,11%	0,15%	0,15%
Totaal	**7,94%**	**8,82%**	**8,06%**	**7,40%**	**6,05%**	**5,88%**	**6,68%**

ICT en informatiebeheer

De gemeente streeft naar een optimaal ingerichte en duurzaam beheerde informatiehuishouding. Informatie wordt strategisch, zorgvuldig en samenhangend ingezet binnen alle gemeentelijke aspecten, zodat besluitvorming, uitvoering, dienstverlening en verantwoording betrouwbaar en transparant plaatsvinden. De informatiehuishouding wordt continue aangepast voor de gemeentelijke dienstverlening, aan de veranderende behoeften van de organisatie en aan nieuwe en geldende kaders van wet- en regelgeving.

In 2027 gaat de aandacht uit naar het verbeteren van digitale toegankelijkheid, faciliteren van de digitale dienstverlening, stimuleren van een zaakgerichte aanpak, het ondersteunen van datagedreven werken en de voorwaarden scheppen om voor verantwoord gebruik van AI-toepassingen.

Rechtmatigheidsverantwoording College

Het college zal over 2027 opnieuw een rechtmatigheidsverantwoording opstellen. Rechtmatigheid betekent dat we handelen in overeenstemming met wet- en regelgeving. Voor de jaarrekening moet worden vastgesteld dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dus overeenkomstig met de wet- en regelgeving (Commissie BBV, 2018). De rechtmatigheidsverantwoording gaat over drie aspecten van rechtmatigheid, namelijk:

- ☐het begrotingscriterium: financiële handelingen passen binnen het kader van de geautoriseerde begroting;
- het voorwaardecriterium: financiële handelingen passen binnen de nadere eisen die worden gesteld binnen de geldende regelgeving. Denk aan doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur;
- het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium: de interne toetsing op juistheid en volledigheid van gegevens die zijn verstrekt bij het gebruik van overheidsregelingen (=misbruik). De interne toetsing of derden bij het gebruik van overheidsregelingen geen (recht)handelingen deden die in strijd zijn met het doel/strekking (=oneigenlijk gebruik).

In de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie is het kader meegegeven over de rechtmatigheidsverantwoording.
In de bedrijfsvoeringsparagraaf in de jaarstukken geeft het college een toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording. Daarnaast wordt aangegeven welke maatregelen worden genomen om in de toekomst onrechtmatigheden te voorkomen. In 2027 zullen we deze maatregelen, waar nodig, verder oppakken.

6. Verbonden partijen

De gemeente Renkum heeft een groot aantal publieke taken. Voor de optimale uitvoering van deze taken werkt de gemeente met andere partijen samen. Door krachten te bundelen kan Renkum efficiënter en effectiever inspelen op de bestuurlijke en maatschappelijke uitdagingen. Deze krachtenbundeling kan plaatsvinden in diverse vormen van samenwerking met als streven een positieve bijdrage te leveren aan de samenleving en daarmee de beleidsdoelen van de gemeente en de regio. Elk vanuit ieders eigen kracht. Op grond van het BBV rust op het college de verplichting in het kader van de begrotingscyclus in te gaan op de verbonden partijen. In de paragraaf verbonden partijen geven wij per verbonden partij aan hoe de verbonden partij bijdraagt aan het betreffende programma. Daarmee wordt voldaan aan de BBV.

Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN)

1. Algemene informatie

Doel	Regionale samenwerking doelgroepenvervoer, aanvullend op OV
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Datum oprichting	2015
Vestigingsplaats	Arnhem
Deelnemende partijen	18 gemeenten regio Arnhem en Nijmegen
Belang Renkum	Bij reguliere besluiten vertegenwoordigt iedere gemeente 1 stem. Het belang van Renkum is dan 5%. Er geldt een escape procedure voor bijzondere situaties. In dat geval wordt gestemd op basis van (ongewogen) inwoner aantallen. De zeggenschap van Renkum is dan 4%.
Vertegenwoordiging	wethouder Dorien Firet, bij vervanging wethouder Eveline Vink
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	AVAN verzorgt het vraagafhankelijk vervoer en het routevervoer. In zijn vergadering van 30 januari 2018 heeft het college besloten het leerlingenvervoer nog niet onder te brengen bij AVAN.

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Voor 2026 worden geen ontwikkelingen of ombuigingen met significatie financiële relevantie verwacht.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

Voor 2026 worden geen ontwikkelingen of ombuigingen met significatie financiële relevantie verwacht.

3.2 Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdragen van Renkum	Bijdragen aan Renkum
2027	0	0	0	nb	655.857
2028	0	0	0	nb	729.554
2029	0	0	0	nb	810.161
2030	0	0	0	nb	877.772

De hierboven getoonde bedragen zijn inclusief de kosten voor het vervoer zelf die door onze inwoners met indicatie worden gemaakt. De kosten die door de BVO worden gemaakt bedragen hiervan ca. 15%.
Bron: MJPB 2026-2029 BVO DRAN

4. Beleidsmatige en financiële risico's
4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende

De regelingen die gebruik maken van het AVAN-systeem zijn open-einde-regelingen (Wmo, Jeugdwetvervoer). Dit betekent, dat de kosten kunnen oplopen, naarmate er meer vervoersvragen komen. De deelnemende gemeenten zijn voor hun inwoners verantwoordelijk voor de dekking van die kosten. Voor de Wmo is het risico van overschrijding op sociaal-recreatief vervoer ingeperkt, omdat we met een kilometerplafond werken. Er zijn geen aanvullende maatregelen die substantieel effect hebben.

4.2 Risicobeheersing (toezicht, advisering en invloed)

Zie hiervoor

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

De samenwerking verloopt naar tevredenheid. advies is continueren van de samenwerking.

Euregio Rijn-Waal

1. Algemene informatie

Doel	De Euregio Rijn-Waal heeft als doel de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij te verbeteren en te intensiveren. In het werkgebied van de Euregio bestaan veel mogelijkheden voor een sterke economische en maatschappelijke ontwikkeling. De Euregio brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten. Doordat we onderdeel zijn van de Euregio besluiten we mee over en participeren we actief in grensoverschrijdende projecten die in de Euregio worden uitgevoerd. We dragen daarmee bij aan de versterking van de regionale economie en (economische) infrastructuur. Ook onderstrepen we het belang van de Europese eenwording en vergroten we het bewustzijn daarover.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Datum oprichting	Renkum is toegetreden bij raadsbesluit van 27 januari 2010.
Vestigingsplaats	Kleve
Deelnemende partijen	Deelnemers zijn Nederlandse en Duitse gemeenten, de Kamer van Koophandel Centraal Gelderland, regionale overheden en overige publiekrechtelijke lichamen in het grensgebied rondom de Rijn, de Waal en de Maas.
Belang Renkum	Renkum heeft 3 stemmen in de Euregioraad.
Vertegenwoordiging	Twee raadsleden en de burgemeester vertegenwoordigen Renkum in de Euregioraad.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	In de Regio Rijn-Waal is grensoverschrijdende samenwerking vanzelfsprekend. Er zijn nieuwe, duurzame sociaaleconomische grensallianties gelegd (ook cross-over) waarin overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen en het maatschappelijk middenveld informatie uitwisselen en nauw samenwerken. Deze organisaties weten elkaar in alle sectoren grensoverschrijdend te vinden. Zij profiteren van elkaars kennis en netwerken en beantwoorden samen de vraagstukken van de toekomst.

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

N.v.t.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

In 2026 bedroeg de bijdrage van Renkum € 8.975,00. De Euregioraad behandeld op 19 november 2026 de begroting 2027, daarna worden de financiële consequenties verwerkt.

3.2 Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdragen van Renkum	Bijdragen aan Renkum
2027					
2028					
2029					
2030					

4. Beleidsmatige en financiële risico's
4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende

N.v.t.

4.2 Risicobeheersing (toezicht, advisering en invloed)

De Euregioraad besluit over de begroting van de Euregio Rijn-Waal. We ontvangen jaarlijks de jaarverslagen van de Euregio.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

Met ons lidmaatschap van de Euregio kunnen we gebruik maken van subsidiemogelijkheden waarmee we onze doelen beter kunnen realiseren. We hebben de afgelopen jaren direct geprofiteerd en profiteren nog steeds van de Euregionale samenwerking in de vorm van projecten gesubsidieerd via de Euregio.

De Euregio draagt verder bij aan diensten waar inwoners, bedrijven, organisaties en (kennis)instellingen uit onze gemeente rechtstreeks zelf gebruik van kunnen maken. Denk hierbij aan het GrensInfoPunt in Kleve waar grenspendelaars en werkgevers worden geholpen; leerlingen uit Renkum die op scholen en ROC's in de regio zitten die samenwerken om het aanbod aan buurtaal- en buurcultuuronderwijs in de Euregio te versterken; en ziekenhuizen, zorginstellingen en patiënten die profiteren van de verbetering van de gezondheidszorg in de grensregio dankzij de samenwerking in het Euregionaal Forum Grensoverschrijdende Gezondheidszorg.

Gelders Archief

1. Algemene informatie

Doel	Het beheren van (oude) archiefbescheiden en collecties
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Datum oprichting	Raadsbesluit toetreding: 5 maart 2002
Vestigingsplaats	Arnhem
Deelnemende partijen	Gemeenten Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal en het Rijksarchief Gelderland. Met ingang van 1 januari 2027 treed het Rijk uit de gemeenschappelijke regeling.
Belang Renkum	Renkum heeft één stem in het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging	Burgemeester Marcel Fränzel, gemeente Renkum, vertegenwoordigd behalve Renkum ook de gemeenten Rheden en Rozendaal in het algemeen en het dagelijks bestuur, dat om redenen van vermindering van bestuurlijke last die uit dezelfde personen bestaat. Met ingang van 1 januari 2027 zit elke gemeente in het algemeen bestuur.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	Het Gelders Archief is een betrouwbare partner voor het beheren van de collecties (zowel fysiek als digitaal) van en voor zijn publieke en particuliere relaties. Door optimalisering van de toegankelijkheid van de collecties, draagt het bij aan een transparante overheid en aan kennisverspreiding over het verleden van Gelderland. Het Gelders Archief beheert archiefbescheiden ouder dan twintig jaar. Het Gelders Archief fungeert als inspecteur van onze archieven en controleert of wij op de juiste wijze met documenten (fysiek en digitaal) omgaan en of de bewaaromstandigheden (fysieke archief kelder en digitale opslag) goed zijn.

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Door de voortgaande digitalisering van processen en daaruit voortkomende digitale documenten komt de noodzaak tot digitale bewaring ook steeds dichterbij. Het Gelders Archief zal samen met de deelnemers en De Connectie onderzoeken hoe vormgegeven kan worden aan de digitale bewaring.

3. Financiële gegevens
3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

3.2 Financieel overzicht
Bedragen x € 1.000

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdragen van Renkum	Bijdragen aan Renkum
2027	732	17.702		213	0
2028	629	17.120		216	110
2029	629	16.616		220	0
2030	559	16.087		223	-70

4. Beleidsmatige en financiële risico's
4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende

Het Gelders Archief boekt een positief resultaat op basis van de structurele lumpsum en inkomsten (uit projecten). Er wordt gewerkt aan de opbouw van het weerstandsvermogen. Dit vermogen bedraagt per 1 januari 2026 € 544.289

4.2 Risicobeheersing (toezicht, advisering en invloed)

Om tegenvallers op te kunnen vangen heeft het Gelders Archief in de vorm van een algemene reserve (ca. 7,4 % van de deelnemersbijdragen) weerstandsvermogen. In de statuten is vastgelegd dat deze reserve in enig jaar niet hoger mag zijn dan 10%.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

Het Gelders Archief is belast met een deel van de beheerstaken. Eén van de belangrijkste taken is het beheren van de blijvend te bewaren archiefbescheiden in de door het Gelders Archief aangewezen archiefbewaarplaats(en). Daarnaast heeft het Gelders Archief een toezichthoudende en adviserende rol ten aanzien van de overige (vernietigbare) archiefbescheiden. Dit toezicht wordt uitgevoerd door de archivaris (de directeur van het Gelders Archief). De archivaris houdt als het ware toezicht op het dagelijks (archief)beheer door De Connectie. De archivaris voert daartoe jaarlijks controles uit op belangrijke archiefonderdelen en rapporteert hierover.

Advies: samenwerking continueren

Sociaal domein centraal Gelderland (MGR)

1. Algemene informatie

Doel	De Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland is door elf gemeenten in 2017 opgericht voor de uitvoering van taken op het terrein van het sociaal domein. De MGR bestaat uit een beheerorganisatie en inmiddels zeven modules; Inkoop zorg, Werkgeversservicepunt, Regionaal Bureau Leerlingzaken, Werkgeverschap SW-medewerkers, Contractmanagement Inburgering en regionale facilitering zorg. De module beheer wordt verdeeld over meerdere modules.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Datum oprichting	2017
Vestigingsplaats	Arnhem
Deelnemende partijen	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar
Belang Renkum	De gemeente Renkum draagt bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. Over de wijze waarop de bijdrage over de deelnemende gemeenten worden verdeeld zijn per module specifieke afspraken vastgelegd. Bij de onderwijsmodule geldt bijvoorbeeld het criterium 'leerlingaantallen en VsV-cijfers van de afgelopen 3 jaren'. Per regeling is schematisch weergegeven wat het % financieel belang van de gemeente Renkum is.
Vertegenwoordiging	Wethouder Eveline Vink, bij vervanging wethouder Dorien Firet
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	Gemeente Renkum is aangesloten op onderwijs, inkoop inclusief beheer, en regionaal samenwerken (facilitering). Inkoop Zorg is verantwoordelijk voor de inkoop van producten binnen het sociaal domein voor Wmo2015, JW en Participatie (arbeidsmatige dagbesteding). Onderwijs is verantwoordelijk voor de uitvoering van alle leerplichttaken.

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

In 2027 start de module Toezicht. De geraamde kosten zijn meegenomen in de begroting. De daadwerkelijke uitgaven hangt af van de nog te maken bestuurlijke keuze tot deelname. Vrijvallende personeelsbudgetten vormen de dekking van deze kosten. Ook dit wordt later verwerkt wanneer gekozen is tot deelname en het startmoment van de module helder is (verwachting is maart 2027).

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

Er zijn geen ontwikkelingen of ombuigingen verwacht die een significante financiële relevantie hebben.

3.2 Financieel overzicht
Bedragen x € 1.000

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdragen van Renkum	Bijdragen aan Renkum
2027	714	3.734	Nog niet bekend	509	0
2028	nb	nb	nb	nb	nb
2029	nb	nb	nb	nb	nb
2030	nb	nb	nb	nb	nb

Bron: Begroting 2027, MGR sociaal domein Centraal Gelderland
De gemeente Renkum participeert niet in alle modules. De meerjarenbegroting van de MGR is wel inclusief alle modules (inclusief beheer).

Module inkoop & beheer: € 206.000 (8% van totaal);
Module regionale facilitering zorg € 87.000 (6% van totaal).
Module regionaal bureau leerplicht (RBL) €156.000 (5% van totaal)
Totaal € 449.000
Module toezicht sociaal domein (TSD)*): € 61.000 (10% van het totaal)
Totaal: € 509.000
*) nog niet verwerkt in onze begroting 2027 aangezien keuze toetreding module TSD nog niet is gemaakt

4. Beleidsmatige en financiële risico's
4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende

De kosten voor de module inkoop worden gevormd door de uitvoering van de inkoop, onderwijs en een relatief deel van de overhead (naar rato verdeeld over de modulen). Wijzigingen worden via de bestuurscommissies voorgesteld aan het algemeen bestuur en via de begroting doorgevoerd nadat deze zijn voorgelegd voor een zienswijze aan de raden. De vaststelling is op basis van 3/4 stemmen.

4.2 Risicobeheersing (toezicht, advisering en invloed)

De kosten die zijn gemoeid met de MGR betreffen die van de uitvoering van de opdracht. Er zijn geen middelen voor het volume van de inkoop zorg die naar de MGR vloeien. Via het DB, AB en de BC's en op basis van de Wgr heeft het bestuur invloed op uitvoering en begroting.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

De samenwerking is functioneel. De risico's zijn door de wijze waarop de kostenverdeling is georganiseerd op basis van toerekening de kosten aan de modules van deelname laag. De samenwerking is met name van belang in het kader de Norm voor Opdrachtgeversschap (opdracht vanuit het rijk) waaruit de verplichting voortkomt tot regionale samenwerking onder andere gericht het terugdringen van bureaucratie op het gebied van inkoop SD voor de aanbieders.
Advies: continueren.

Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM)

1. Algemene informatie

Doel	Uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu en bouw, het juridisch deel van de APV taken en specialistische advisering.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Datum oprichting	12 november 2012
Vestigingsplaats	Arnhem
Deelnemende partijen	de Provincie Gelderland en de volgende gemeenten: Zevenaar, Westervoort, Duiven, Rheden, Rozendaal, Doesburg, Overbetuwe, Lingewaard, Arnhem, Renkum Berg en Dal, Nijmegen, Beuningen, Druten, Wijchen, Heumen.
Belang Renkum	In de nieuwe GR is een staffel opgenomen om een evenwichtige verdeling in stemmen te bereiken. Deze staffel is gebaseerd op de financiële inbreng van de deelnemers en wordt ieder jaar opnieuw vastgesteld. In 2026 had Renkum een aandeel van 2 van de 39 stemmen. Daarvoor was het belang ongeveer 10%.
Vertegenwoordiging	Wethouder Francisca de Martelaere is lid van het AB. Ambtelijk is Renkum vertegenwoordigd in het partneroverleg en het managers overleg.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	Onder andere het verlenen van bouw- en milieuvergunningen, het uitvoeren van bouw- en milieutoezicht, bezwaar- en beroepszaken en het uitvoeren van projecten.

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Per 1 januari 2026 zijn de voormalige Omgevingsdienst Regio Arnhem en de voormalige Omgevingsdienst Regio Nijmegen gefuseerd tot de Omgevingsdienst Groene Metropool. De nieuwe Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM) werkt in 2026 en 2027 nog nog met twee veschillende uurtarieven voor de deelnemers van de voormalige ODRA en de voormalige ODRN. Inmiddels is gestart met de ontwikkeling van de nieuwe financieringssystematiek. Gemeenten en provincie zijn hier nauw bij betrokken. De nieuwe systematiek maakt onderdeel uit van de kadernota 2028, die in het najaar van 2026 wordt opgesteld. Wat dat uiteindelijk in financieel opzicht gaat betekenen is nu nog onduidelijk.

3. Financiële gegevens
3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

3.2 Financieel overzicht
Bedragen x € 1.000

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdragen van Renkum	Bijdragen aan Renkum
2027	2.598	9.391	0	1.829	
2028	2.598	9.283	nb	nb	
2029	2.598	9.175	nb	nb	
2030	2.598	9.067	nb	nb	

Bron: Begroting 2027

4. Beleidsmatige en financiële risico's
4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende

De nieuwe Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM) werkt ook in 2027 nog met twee verschillende uurtarieven voor de deelnemers van de voormalige ODRA en de ODRN. Wel is gestart met de ontwikkeling van de nieuwe financieringssystematiek. Gemeenten en provincie zullen hier zeer nauw bij worden betrokken. De nieuwe systematiek maakt onderdeel uit van de kadernota 2028, die in het najaar van 2026 wordt opgesteld.

Het Interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel is bezig met het ontwikkelen van een financieringssystematiek voor OD's als basis voor een robuuste taakuitvoering. Voor de nieuwe organisatie zal bij het opstellen van een financieringsmethodiek zoveel mogelijk worden voorgesorteerd op deze landelijke methodiek. Het is nog onduidelijk wat dat precies voor Renkum gaat betekenen maar, aangezien de ODRA landelijk gezien, één van de laagste uurtarieven heeft, is het zeer waarschijnlijk dat de kosten door die nieuwe methodiek zullen stijgen. Maar dat zal ook afhangen van de wijze waarop de activiteiten worden geïntegreerd tot één gemeenschappelijke dienst.

4.2 Risicobeheersing (toezicht, advisering en invloed)

N.v.t.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

N.v.t.

BNG Bank

1. Algemene informatie

Doel	De BNG voorziet in zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening en biedt zo toegevoegde waarde aan haar aandeelhouders en de Nederlandse publieke sector. De BNG is de 'bankier ten dienste van overheden', zoals gemeenten, provincies, gemeenschappelijke regelingen, politieregio's en met overheden verbonden instellingen en bedrijven op het terrein van volkshuisvesting, openbaar nut, onderwijs en gezondheidszorg.
Rechtsvorm	NV
Datum oprichting	1914
Vestigingsplaats	Den Haag
Deelnemende partijen	Gemeenten, provincies, Staat der Nederlanden, waterschappen en andere openbare lichamen
Belang Renkum	0,16 % (89.739 van totaal 55.690.720 aandelen)
Vertegenwoordiging	Wethouder Eveline Vink vertegenwoordigt de gemeente in de algemene vergadering van aandeelhouders.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Toelichting: het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen. De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van EUR 2,50).

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Gedurende het begrotingsjaar verwachten wij geen veranderingen in de belangen van aandeelhouders in BNG Bank. (Hierbij is het gevolg van een eventuele gemeentelijke samenvoeging buiten beschouwing gelaten.) Gelet op de wijze waarop BNG Bank het openbaar belang behartigt, zien wij ons aandelenbezit in BNG Bank als een duurzame belegging.

3. Financiële gegevens
3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

Over 2025 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van EUR 172 miljoen (2024: EUR 294 miljoen). De dividenduitkering bedroeg EUR 79 miljoen, EUR 1,42 per aandeel. Voor Renkum komt dat neer op € 126.500 (2024: 225.200). Gezien de onvoorspelbare bewegingen op de financiële markten vindt de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst voor komende jaren. Vanwege het moment waarop de dividenduitkering plaatsvindt, wordt deze verwerkt in het jaar van ontvangst. De dividenduitkering over 2026 wordt in 2027 verwerkt.

3.2 Financieel overzicht
Bedragen x € 1.000

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdragen van Renkum	Bijdragen aan Renkum
2027					
2028					
2029					
2030					

De BNG is een naamloze vennootschap en publiceert geen begroting. Daarom zijn bovenstaande gegevens niet bekend.

4. Beleidsmatige en financiële risico's
4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende

De gemeente heeft 89.739 aandelen, destijds aangekocht voor (omgerekend) € 2,50. BNG keert jaarlijks dividend uit.
Het door BNG Bank uitgegeven schuldpapier heeft de hoogst mogelijke credit rating van Moody's (Aaa) en Standard & Poor's (AAA) en een rating AA+ van Fitch. BNG Bank behoort daarmee tot de meest kredietwaardige banken ter wereld.

4.2 Risicobeheersing (toezicht, advisering en invloed)

Jaarlijks ontvangt de gemeente de jaarrekening, het jaarverslag en eventueel andere ter zake zijnde voorstellen van de BNG ter vaststelling in de algemene vergadering van aandeelhouders.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

BNG keert jaarlijks een behoorlijk dividend uit. Er is geen reden de aandelen te verkopen.
Advies: aandeelhouderschap continueren.

Afvalcombinatie De Vallei (ACV)

1. Algemene informatie

Doel	• Het inzamelen en transporteren van huishoudelijke afvalstoffen en het exploiteren van een afvalaanbiedstation • Onderhouden en schoonhouden (deels) van de openbare ruimte
Rechtsvorm	NV
Datum oprichting	Raadsbesluit toetreding: 31 januari 2001
Vestigingsplaats	Ede
Deelnemende partijen	Gemeente Wageningen, Renkum, Ede, Renswoude, Scherpenzeel, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede en Veenendaal
Belang Renkum	Renkum heeft samen met Wageningen, Ede en Veenendaal drie stemmen in de AvA. Renswoude en Scherpenzeel hebben één stem. (dit nog aanpassen naar de nieuwe situatie met toevoeging van Wijk bij Duurstede en Utrechtse Heuvelrug.
Vertegenwoordiging	Wethouder Eveline Vink vertegenwoordigt de gemeente in de algemene vergadering van aandeelhouders. Wethouder Francisca de Martelaere geldt bestuurlijk als opdrachtgever.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	Opdrachtgevende gemeenten, bedrijven en particulieren ontzorgen op het gebied van afval en reinigen en te opereren als de logische, regionale samenwerkingspartner De ACV houdt zich met uitvoeringszaken bezig. Afstemming tussen afvalbeleid en –uitvoering is geborgd in het periodieke overleg tussen ACV en gemeente, zowel ambtelijk als bestuurlijk

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Renkum heeft in het Afvalbeleidsplan 2021 de ambitie uitgesproken om in 2023 toe te werken naar maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar. Voor het jaar 2025 is zelfs gemikt op maximaal 80 kg restafval per jaar. Dit is, met naar verwachting 84 kg restafval per inwoner in 2025, niet gehaald. Op de langere termijn volgt Renkum de landelijke doelstelling om in 2050 geheel afvalloos te zijn. Deze doelstelling past in wat wordt genoemd de ‘circulaire economie’, die erop is gericht zoveel mogelijk ‘afvalstoffen’ als grondstof in te zetten.
Omdat landelijk steeds duidelijker is geworden dat afvalscheidingspercentages en kilogrammen restafval niet automatisch leiden tot daadwerkelijke recycling, is de focus verschoven naar percentages daadwerkelijke recycling. Voor het jaar 2030 geldt hiervoor een percentage van minimaal 60%. Deze verschuiving sluit beter aan bij de Europese doelstelling om in 2035 minimaal 65% van het gemeentelijke afval te recyclen. In Renkum is in 2024 al 66,7% van het huishoudelijke afval daadwerkelijk gerecycled. Daarmee wordt nu al voldaan aan de Europese doelstelling voor 2035.
Restafval en afvalscheidingspercentages blijven belangrijke stuurindicatoren maar zijn niet langer het primaire doel.

In het Afvalbeleidsplan 2021 is met een pakket aan maatregelen aangegeven op welke manier Renkum toewerkt naar minder afval. Uitgangspunt hierbij is dat de investeringen moeten leiden tot een kostenreductie. Een voorbeeld hiervan is dat met het uitbreiden van de scheidingsmogelijkheden bij hoogbouwlocaties,minder restafval naar de verbrandingsoven gaat. Hierdoor hoeft minder afval als restafval afgevoerd te worden wat leidt tot een besparing op de verwerkingskosten.

3. Financiële gegevens
3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

Uitgangspunten voor de operationele begroting worden jaarlijks afgestemd met de opdrachtgever, gevolgd door een financiële vertaling. Daarbij worden tarieven geïndexeerd conform de afspraken, terwijl verwerkingstarieven jaarlijks worden beoordeeld. In 2026 is de inzamelingsfrequentie van gft tijdens de maanden januari, februari en december verlaagd naar één keer per vier weken. Verder vinden in 2027, buiten indexatie en de verwerkingskosten, slechts beperkte aanpassingen plaats in de opdrachten vanuit gemeente Renkum.

3.2 Financieel overzicht
Bedragen x € 1.000

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdragen van Renkum	Bijdragen aan Renkum
2027	20.038	18.000	1.250	3.600	21
2028	21.107	18.000	1.250	3.600	21
2029	22.176	18.000	1.250	3.600	21
2030	23.245	18.000	1.250	3.600	21

Uitgangspunt 3% risicomarge.

4. Beleidsmatige en financiële risico's
4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende

Met de toetreding van Scherpenzeel in 2024 heeft er, naast de uitgifte van 197.003 nieuwe aandelen, ook een herverdeling van de aandelen plaatsgevonden. Hierdoor is het aantal Renkumse aandelen in ACV verlaagd met 24.622 stuks waardoor het totaal aantal Renkumse aandelen nu 699.862 stuks is (het totaal aantal aandelen ACV bedraagt 6.043.006 stuks). Het belang van Renkum in ACV is na de toetreding van Scherpenzeel verlaagd van 12,4% naar 11,58%.
Naar verwachting zijn per 2027, ook de gemeenten Utrechtse Heuvelrug en Wijk bij Duurstede aangesoten bij ACV. Hiervoor geeft ACV nieuwe aandelen uit.

Afhankelijk van het bedrijfsresultaat en de bestemming die aan de winst wordt gegeven, ontvangt de gemeente jaarlijks dividend, zijnde 3% over het aandelenkapitaal.

4.2 Risicobeheersing (toezicht, advisering en invloed)

De aandeelhoudende gemeenten hebben periodiek overleg met de bestuurder van de ACV. In dit overleg worden de begrotingen, jaarstukken etc. besproken. De portefeuillehouder wordt met de adviezen van de beleidsmedewerker en financiële consulenten/ controllers gevoed.
De Raad van Commissarissen is door de aandeelhouders aangesteld als toezichthouder en heeft periodiek overleg met de bestuurder van ACV. Daarnaast zijn de opdrachtgevende wethouders periodiek in overleg met de bestuurder van ACV. Ook vindt er twee keer per jaar een overleg plaats met de commissaris.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

ACV is een goed functionerend en renderend bedrijf, getuige het jaarlijkse positieve bedrijfsresultaat. Geadviseerd wordt om het aandeelhouderschap te continueren.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)

1. Algemene informatie

Doel	Behartiging van de belangen en uitvoering van de hieraan verbonden taken op het gebied van hulpverlening bij ongevallen en rampen, openbare veiligheid en volksgezondheid.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Datum oprichting	3 maart 2011 (gewijzigd bij raadsbesluit nr 9)
Vestigingsplaats	Arnhem
Deelnemende partijen	gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Belang Renkum	Renkum heeft in het AB één stem, net als de andere deelnemers. Besluiten betreffende de begrotingen en de jaarrekeningen worden genomen op basis van gewogen stemrecht.
Vertegenwoordiging	Burgemeester en wethouder Dorien Firet hebben zitting in Algemeen bestuur (= regionaal college hulpverlening). De bestuurscommissies veiligheid en gezondheid (BOVT en BOPG) kennen grotendeels dezelfde samenstelling als het AB. De burgemeester en de portefeuillehouder zijn in hun kwaliteit van leden van het algemeen bestuur ook lid van deze bestuurscommissies. De burgemeester is lid van de Auditcommissie Financiën.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) is de wettelijk aangewezen organisatie op het terrein van brandweer, volksgezondheid (GGD) en rampen. VGGM zorgt voor de gecoördineerde uitvoering van werkzaamheden wat betreft het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen, beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand, het beperken en bestrijden van rampen, het organiseren en coördineren van ambulance-hulpverlening, het bevorderen van een goede hulpverlening bij ongevallen en rampen, het bevorderen van de totstandkoming van collectieve preventie (volksgezondheid) en de continuïteit daarvan, de afstemming tussen preventieve en curatieve gezondheidszorg, de uitvoering van collectieve preventie betreffende infectieziekten en ter zake van de gezondheidsrisico's voor jeugdigen.

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Op het gebied van weerbaarheid/weerbare samenleving wordt verder gewerkt aan de uitrol noodsteunpunten met het geleerde uit de pilot noodsteunpunten.

Op brandweergebied wordt gewerkt aan de borging van de Gebiedsgerichte aanpak natuurbrandbeheersing nu het tijdelijke programma eindigt eind 2026.

3. Financiële gegevens
3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

3.2 Financieel overzicht
Bedragen x € 1.000

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdragen van Renkum	Bijdragen aan Renkum
2027	10.157	56.401	0	3.931	0
2028	9.935	55.261	0	3.931	0
2029	9.818	53.761	0	3.931	0
2030	9.718	49.394	0	3.931	0

bron: ontwerpbegroting 2027 VGGM (bedragen * € 1.000).
exclusief de subsidie die aan de stichting Veilig Thuis wordt toegekend.

4. Beleidsmatige en financiële risico's
4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende

Een groot deel van de bijdrage aan VGGM wordt bepaald door de inwonersbijdrage. Afgesproken is dat de VGGM de inwonersbijdrage incidenteel mag verhogen als het weerstandsvermogen van de VGGM onvoldoende hoog is.

4.2 Risicobeheersing (toezicht, advisering en invloed)

De opsomming van beleidsmatige ontwikkelingen is onderverdeeld in twee onderdelen, te weten: wettelijke ontwikkelingen en branche ontwikkelingen. VGGM wil de verschillende kansen en risico's voor gemeenten in beeld brengen om hen zo in staat te stellen hun verantwoordelijkheden te kunnen nemen. De beleidsmedewerkers van de betrokken gemeenten trekken in adviserende zin gezamenlijk op. De beleidsadviseurs veiligheid en de directeur brandweer van de VGGM voeren periodiek overleg. Advies t.a.v. de begroting van de VGGM wordt voorbereid door z.g.n. 'kopgroep', de financiële experts van de grote gemeenten.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

De samenwerking in de veiligheidsregio is bij wet opgelegd (derhalve is uittreden geen overweging). De beleidsdoelen moeten op efficiënte (kosteneffectieve) wijze worden gehaald. De ambtelijke advisering is daarop ingesteld.

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

1. Algemene informatie

Doel	De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is opgericht met het doel om slagkracht te organiseren voor de grote opgaven die op de regio afkomen en om te komen tot een transparante en democratisch gelegitimeerde regionale besluitvorming. De samenwerking in de Groene Metropoolregio is opgavegericht. De regionale opgaven - de Verbonden Regio, Productieve Regio, Circulaire Regio, Ontspannen Regio en Groene Groeiregio - zijn gericht op het bereikbaar houden van de regio; het duurzaam, energieneutraal en circulair maken van de regio; en het zorgen voor het behoud van de leefomgeving en de ontspannen leefkwaliteit in de regio.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Datum oprichting	1 januari 2021
Vestigingsplaats	Elst
Deelnemende partijen	17 gemeenten: Arnhem, Beuningen, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Rijnwaarden, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Belang Renkum	• Het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio bestaat uit 18 leden; iedere gemeente vaardigt een collegelid af. De afgevaardigden hebben een stemverhouding naar rato van het inwonertal van de gemeente. Renkum heeft twee stemmen in het algemeen bestuur. Voor de begroting van het regiobureau (de inwonerbijdrage) is de stemverhouding: de meerderheid van stemmen onder de voorwaarde dat die de meerderheid van de inwoners vertegenwoordigen. • Uitgangspunt van de samenwerking in de Groene Metropoolregio is dat deze opgavegericht is: de regiogemeenten stellen concrete regionale opgaven in een jaarlijks programma vast. Iedere gemeente kan daarbij intekenen op één of meerdere regionale opgaven. We kunnen als Renkum zelf besluiten of we met een opgave willen meedoen, en daarvoor budget en capaciteit beschikbaar stellen.
Vertegenwoordiging	De burgemeester vertegenwoordigt Renkum in het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio. Plaatsvervangend lid van het algemeen bestuur is Wethouder Pape. Raadsleden Marcel Bekkers en Jan-Willem van Straaten vertegenwoordigen Renkum in de Regioagendacommissie (RAC) van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	We moeten als gemeente in staat zijn om ons aan te passen aan een steeds veranderende omgeving en kunnen aansluiten op de wensen en initiatieven uit onze samenleving. Om wendbaar te zijn moeten we samenwerken waar dat helpt. We kunnen als individuele gemeente grotere uitdagingen/ opgaven niet alleen aan en daarom moeten we samenwerken met de andere overheden in de Groene Metropoolregio.

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

De Groene Metropoolregio krijgt de komende jaren te maken met een flinke groei van het aantal inwoners. Tussen 2020 en 2040 zijn er naar verwachting 60.000 extra woningen nodig. Deze woningen moeten betaalbaar en duurzaam zijn, en aansluiten bij de woonwensen van verschillende doelgroepen. Om dit voor elkaar te krijgen is regionale samenwerking belangrijk. Mede door de verwachte groei van het aantal inwoners neemt de druk op bereikbaarheid van werk en voorzieningen nog verder toe. Ook hiervoor zijn forse investeringen nodig die om een gezamenlijke aanpak vragen. Meer inwoners leidt tot een grotere behoefte aan banen. We werken in de regio samen aan een stabiele economische infrastructuur waarbij er in de toekomst voldoende geschikte banen zijn. Naast werk, zijn voor de inwoners in de regio recreatieve en culturele voorzieningen en natuur rondom de steden en dorpskernen belangrijk. De druk op het landschap en de voorzieningen neemt toe en ook hier is een regionale aanpak vereist om slim en efficiënt in deze behoefte te voorzien. Daarbij moeten regionaal scherpe keuzes worden gemaakt, want niet alle ambities passen in de ruimte die in onze regio beschikbaar is. Daarnaast moeten we als regio onze CO_2-footprint fors verkleinen, hebben we steeds vaker te maken met tekorten aan grondstoffen en materialen, en kan ons energiesysteem de toenemende vraag naar elektriciteit niet aan. Deze thema's vragen om een regionale aanpak, aanvullend op die van Provincie en Rijk en ons als individuele regiogemeente.

Op basis van de Regionale agenda 2023-2024 van de Groene Metropoolregio hebben we in 2023 en 2024 deelgenomen aan alle vijf de regionale opgaven. Voor de periode 2025-2028 is een nieuwe Regionale agenda opgesteld. In deze regionale agenda staan dezelfde vijf opgaven centraal. Deze opgaven zijn niet veranderd, maar dat betekent niet dat we in de regio hetzelfde blijven doen. In de afgelopen jaren is gebouwd aan een gezamenlijk beeld van de toekomst van de regio. Daarom lag in de voorgaande Regionale agenda's de focus op beleidsontwikkeling, onderzoek en planvorming. De regionale samenwerking komt nu in de nieuwe fase, waarbij voor de periode 2025-2028 de focus ligt op uitvoering.

3. Financiële gegevens
3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

De bijdrage voor de bestuurlijke en organisatorische basis van de Groene Metropoolregio (het regiobureau) bedraagt voor 2027 €2,95 per inwoner. Voor de programma opgaven is dit totaal € 6,04 per inwoner.

3.2 Financieel overzicht
Bedragen x € 1.000

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdragen van Renkum	Bijdragen aan Renkum
2027	100	6.355	0	282	0
2028	100	6.355	0	282	0
2029	100	6.355	0	282	0
2030	100	6.355	0	282	0

In het bovenstaande overzicht is de inwonersbijdrage voor de organisatorische en bestuurlijke basis en deelname aan de regionale opgaven opgenomen, op basis van Begroting 2027-2030 van de Groene Metropoolregio. De daadwerkelijke bijdragen kunnen afwijken als gevolg van de ontwikkelingen in ons inwoneraantal de komende jaren.

4. Beleidsmatige en financiële risico's
4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende

N.v.t.

4.2 Risicobeheersing (toezicht, advisering en invloed)

N.v.t.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is in 2021 van start gegaan. Eind 2022 is de behoefte ontstaan bij de deelnemende regiogemeenten om te onderzoeken in hoeverre de gestelde doelstellingen voor de versterkte regionale samenwerking worden behaald en hoe de samenwerking binnen de regio wordt ervaren. Om dit inzicht te verkrijgen, is een tussentijdse evaluatie uitgevoerd en die in het voorjaar van 2023 is afgerond. Uit het evaluatieonderzoek komt naar voren dat het een opvallende en geslaagde prestatie is dat de achttien gemeenten in de regio zijn samengekomen en zich hebben verenigd achter de gezamenlijke opgaven die nu binnen de regio worden nagestreefd. Deze gemeenschappelijke inspanningen hebben ondertussen aanzienlijke financiële middelen naar de regio gebracht. Ook zijn de lobby en positionering van de regio in Den Haag en Brussel verbeterd.

Bij de behandeling van de concept-Regionale agenda 2025-2028 is een memo opgesteld om de gemeenteraad te informeren over de opbrengsten van de regionale samenwerking in de Groene Metropoolregio voor Renkum. Op basis hiervan kunnen we concluderen dat de regionale opgaven in belangrijke mate bijdragen aan onze eigen beleidsdoelstellingen.

7. Grondbeleid

Inhoud grondbeleid

Op 17 december 2025 heeft de raad 'Nota Grondbeleid 2026 gemeente Renkum' vastgesteld.
In deze nota wordt beschreven binnen welke kaders de gemeente Renkum uitvoering geeft aan haar grondbeleid. Het gaat hierbij met name om de beleidskeuzes die gemaakt worden. Hiermee wordt inzicht gegeven in de handelswijze van de gemeente bij de inzet van haar grondbeleid. Het gaat daarbij om kaderstelling, het bieden van transparantie en het zorgen voor een eenduidige en consistente handelwijze in vergelijkbare situaties. Grondbeleid kan worden ingezet om bepaalde gewenste gebiedsontwikkelingen of (her)ontwikkelingen te realiseren. Zo kan het leiden tot het ontwikkelen van stedenbouwkundige plannen, het verwerven van gronden en het uitgeven van kavels.

Anterieure overeenkomst
De Omgevingswet verplicht de gemeente om haar plankosten en kosten voor werken, werkzaamheden en maatregelen (naar evenredigheid) te verhalen op de initiatiefnemers die profijt hebben van de aan te leggen openbare voorzieningen. De gemeente en een initiatiefnemer sluiten hiervoor een overeenkomst voorafgaand aan het besluit dat de aangewezen activiteit mogelijk maakt: een zogenoemde ‘anterieure overeenkomst’. Naast het kostenverhaal kan ook een vrijwillige financiële bijdrage gebiedsontwikkeling worden afgesproken. Dat is een bijdrage voor ontwikkelingen die niet onder het kostenverhaal vallen, maar wel bijdragen aan de kwaliteit van een gebied. Om een dergelijke financiële bijdrage gebiedsontwikkeling te kunnen introduceren, dient eerst (aanvullend) beleid door de gemeente Renkum te worden vastgesteld.

Publiekrechtelijke regeling kostenverhaal
Als er geen overeenkomst tot stand komt, moet het kostenverhaal op een andere manier geregeld worden. Dat kan door een separate 'kostenverhaalsbeschikking' toe te voegen aan het omgevingsplan of aan de omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (afwijking van het omgevingsplan).

Financiële positie en resultaatverwachting

Financiële positie en resultaatverwachting
Samen met de afdeling financiën is het grondbedrijf elk jaar bezig de financiële sturing voor ruimtelijke ontwikkelingen te verbeteren. Het doel is om meer inzicht te geven in de kosten en opbrengsten die gemaakt worden bij de ontwikkeling van gronden en de inzet van personeel en middelen.

Bij de jaarrekening 2026 maken we ook een Meerjarenprognose Gebiedsontwikkelingen 2027 (MPG 2027). Dit document wordt onder geheimhouding ter inzage gelegd voor de raad. In dit document wordt op een transparante wijze financieel inzicht gegeven in alle (toekomstige) ruimtelijke projecten binnen de gemeente Renkum. In het MPG wordt per project de stand van zaken en het verloop van de inkomsten en uitgaven weergegeven. Sinds de jaarrekening 2023 geven we een volledig en integraal overzicht, van zowel bouwgronden in exploitatie (BIE), toekomstige gemeentelijke bouwlocaties als kostenverhaallocaties (ontwikkeling van derden). Hierbij sluiten MPG en jaarrekening op elkaar aan; de geactualiseerde kosten, opbrengsten, resultaten en (eventuele) verliesvoorzieningen worden verwerkt in de jaarrekening.

Voor de volgende bouwgronden in exploitatie (BIE) zijn grondexploitatieberekeningen opgesteld over de hele planperiode:
- Doorwerth Centrum te Doorwerth
- Bram Streeflandweg te Renkum

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat voor negatieve grondexploitaties een verliesvoorziening dient te worden getroffen. De hoogte van de voorziening is gebaseerd op het resultaat op eindwaarde. Bij opening van een verliesgevend project dient de gemeente een voorziening te treffen. Dit bedrag wordt vanuit de Algemene Reserve gedekt. De boekwaarden van deze projecten zijn op de balans onder voorraden opgenomen, waarbij een verliesvoorziening is verrekend. Aan de hand van de Meerjarenprognose Gebiedsontwikkelingen (MPG) dient jaarlijks de verliesvoorziening te worden geactualiseerd. Dit naar aanleiding van de uitkomst van het financiële resultaat op eindwaarde.

Risicomanagement Gebiedsontwikkelingsprojecten

Risico's
De risico's die gepaard gaan met het bezit van gronden en de ontwikkeling daarvan worden door de gemeente onderkend. De belangrijkste risico's, in algemene zin, die kunnen worden onderscheiden zijn:
1. Renteschommelingen, veelal rentestijgingen, op de leenportefeuille;
2. Afname marktbehoefte. Hierdoor ontstaan er aanpassingen in het plan of programma. Het gevolg hiervan zijn kostenverhogingen, lagere opbrengsten en/of verlate opbrengsten;
3. Toename kosten door inflatie;
4. Toename kosten door tegenvallende resultaten bij de uitvoering van werken en werkzaamheden. Dit kan betrekking hebben op een aanbesteding en/of de omvang van een bodemsanering (grond, grondwater, asbest), een nader archeologisch onderzoek etc.;
5. Aanwezigheid van belemmerende milieucirkels en/of richtlijnen door bestaande en/of veranderende wet- en regelgeving, bijvoorbeeld het stikstofbeleid of de Europese Natuurherstelwet. De mogelijkheden om tot gebiedsontwikkeling te komen kunnen hierdoor afnemen. De doorlooptijden en daarbij horende kosten voor projectbegeleiding en onderzoeken nemen toe.

Beheersmaatregelen

Om genoemde risico's te beperken zijn diverse beheersmaatregelen getroffen:

- Bij verwerving van gronden wordt behoedzaam omgegaan. Vaker dan voorheen zal samenwerking worden gezocht met andere actoren. Geprobeerd zal worden tot overeenkomsten te komen met belanghebbenden;
- Renteontwikkelingen worden op de voet gevolgd teneinde voor de gehele leenportefeuille een aantrekkelijke meerjarige rente te realiseren. Deze is in Renkum relatief laag;
- Rondom het ontwikkelen van de (gemeentelijke) grondposities is een team van ervaren projectmanagers ingericht. Hiermee kan effectief en efficiënt gehandeld worden;
- Marktpartijen worden in een vroeg stadium benaderd om deel te nemen aan een ontwikkeling. De huidige manier van aanbesteden van gemeentelijke grondposities, waarbij ontwikkelingen binnen de door de raad aangegeven kaders zijn toegestaan, geeft hier ook invulling aan;
- Specialisten van de gemeente houden zich bezig met het monitoren van de behoefte voor woningbouw en bedrijventerreinen;
- Specialisten van de gemeente onderzoeken omgevingsaspecten (geluid, geur, verkeer, archeologie, flora en fauna, bodemkwaliteit, etc.) in relatie tot de beoogde planologische regeling.

Ondanks de geïmplementeerde beheersmaatregelen is dit geen garantie dat genoemde risico's niet optreden. Ook in het verleden is dit gebleken. Om de financiële gevolgen hiervan af te dekken maakt de gemeente gebruik van verliesvoorzieningen en vrije reserves. Dezen houden verband met voorzienbare respectievelijk onvoorziene risico's.

Voorzienbare risico's en de verliesvoorziening

Bouwgronden in exploitatie (BIE-projecten)

De voorzienbare risico's zijn meegenomen bij het actualiseren van de waarde van de bouwgronden in exploitatie (BIE). Het gaat daarbij om voorzienbare tegen- en meevallers met betrekking tot kosten en opbrengsten en de fasering hiervan in de tijd. De meest recente inzichten met betrekking tot planologie en planvorming (voorbereidingsprocedure en omgevingsaspecten) zijn hierin meegenomen. De omvang van de voorzienbare risico's wordt in overleg met onder meer projectleiding bepaald en verwerkt in de grondexploitatie. Het saldo op eindwaarde van een specifiek project kan hierdoor positief of negatief wijzigen. Een verdienlocatie kan overgaan in een verlies-locatie (of andersom). Voor zover sprake is van een verlieslocatie (en een bijbehorend voorzienbaar tekort) wordt, conform de systematiek uit het 'Besluit begroting en verantwoording' (BBV), een verliesvoorziening getroffen. Deze verliesvoorziening wordt eenmaal per jaar, met de jaarrekening, aangepast aan de geactualiseerde eindwaarde. Deze dient om het financiële tekort bij afsluiten af te dekken zonder dat dit gaat ten koste van andere ambities, programma's en investeringen.

In de Meerjarenprognose Gebiedsontwikkelingen 2026 (hierna genoemd: MPG 2026) zijn er nu geen bouwgronden in exploitatie (hierna genoemd: BIE) met een voorzienbaar tekort.

Materieel vast actief (MVA-projecten)

Voor gebiedsontwikkelingsprojecten van de gemeente in voorbereiding (Materiële Vaste Activa; MVA) heeft het BBV ook enkele dwingende regels opgesteld om de boekwaarden van deze projecten niet te hoog op te laten lopen.

1. Zo moet er voor planontwikkelingskosten die ouder zijn dan 5 jaar een verliesvoorziening (of een afwaardering) worden genomen. In de vigerende MPG 2026 is een bedrag van €30.000 als verliesvoorziening opgenomen voor een drietal MVA-locaties (Albert Schweitzer-school, T

Klooster en Maatweg allen gesitueerd in de kern van Renkum) waar sprake is van oude planontwikkelingskosten. In de aankomende MPG 2027 wordt voor dezelfde drie MVA-locaties een op te nemen verliesvoorziening verwacht. In totaal gaat het om een bedrag van € 41.000,-. Voor zover deze kosten niet ouder zijn dan 10 jaar op het moment van de planologische besluitvorming door de raad, kunnen deze alsnog opgenomen worden (geactiveerd) in de nieuw te openen grondexploitatie. Hiermee vallen de getroffen verliesvoorzieningen vrij en worden, normaliter, toegevoegd aan de Algemene reserve. Als deze kosten ouder dan 10 jaar zijn, zullen deze moeten worden afgewaardeerd waarvoor genoemde verliesvoorziening wordt ingezet.

2. Daarnaast mag de boekwaarde (som van IMVA plus MVA) per project niet hoger zijn dan de marktwaarde van de nieuwe beoogde functie ter plaatse. Hiermee wordt bereikt dat deze zogenoemde warme bouwgronden op een juiste en actuele wijze worden gewaardeerd in de jaarrekening. Geen van de MVA-projecten heeft een boekwaarden (kosten) die hoger is dan de duurzame marktwaarde (opbrengstpotentie) die past bij de beoogde functies. Hierbij is gebruik gemaakt van kengetallen, vergelijkingstransacties, beleidswaarde van de beoogde functies en generiek grondgebruik. Van een noodzakelijke afwaardering is nu geen sprake.

Onvoorziene risico's en het weerstandsvermogen

Bouwgronden in exploitatie (BIE-projecten)
Naast de beschreven voorzienbare risico's zijn er ook onvoorziene risico's (onbenoemde en onbekende risico's). Bij het bepalen van het saldo (resultaat van het totaal aan kosten minus het totaal aan opbrengsten) van een grondexploitatie is hier nog geen rekening mee gehouden. Deze onvoorziene risico's worden opgenomen in de risico paragraaf van de jaarrekening.

Vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken is de IFLO-norm (IFLO: Inspectie Financiën Lagere Overheden) opgesteld. Deze norm wordt door sommige provincies en gemeenten gebruikt voor de bepaling van de minimaal noodzakelijke weerstandscapaciteit. Het deel van het benodigd weerstandsvermogen dat ziet op de gemeentelijke grondexploitaties wordt bepaald aan de hand van deze IFLO-norm. De IFLO-norm bestaat uit de som van twee elementen:
- 10% van de boekwaarden (som gerealiseerde kosten minus gerealiseerde opbrengsten) van de grondexploitaties;
- 10% van de nog te maken kosten in deze grondexploitaties.

De IFLO-norm is een eenvoudige, objectieve en snelle manier om het risico financieel te kwantificeren. (In de afgelopen jaren was de risicobepaling gebaseerd op risicokaarten per project. Dit betreft een gedetailleerde en meer bewerkelijke methode ten opzichte van de IFLO-methode. De oude risicobepaling vraagt veel inspanning voor de onderbouwing en gaat gepaard met (veelal) subjectieve inschattingen).

Het benodigde weerstandsvermogen is recent bepaald, op basis van de geactualiseerde grondexploitaties:
- Voor Centrumplan Doorwerth van € 672.000 (was € 637.000);
- Voor Renkum Bram Streeflandweg van € 139.000 (was €124.000).

De totale aan te houden reserve (weerstandsvermogen) is derhalve bepaald op € 811.000 (was € 761.000). Een toevoeging van €50.000 door toedoen van +1 jaar extra doorlooptijd voor beide projecten en de daaraan gekoppelde kostprijsstijging en extra plankosten (projectbegeleiding).

Materieel vast actief (MVA-projecten)

Daarnaast zijn er met betrekking tot de MVA-projecten 't Klooster te Renkum en Pro Persona te Wolfheze specifieke projectrisico's onderkend. Deze hebben te maken met een af te wikkelen schadeclaim resp. een verlies op gemaakte gemeentelijke apparaatskosten die mogelijk niet verhaald kunnen worden. ~~De exacte bedragen zijn nog niet bekend maar e~~ Er is ten behoeve hiervan een risico-bedrag van €200.000 (€75.000 resp. €125.000) toegevoegd aan het benodigde weerstandsvermogen. Inmiddels is duidelijk geworden dat voor de afwikkeling van het stoppen van een voorgenomen onderhandse verkoop, in het kader van de Didam uitspraak, deze naar verwachting nog dit jaar (2026) zal plaatsvinden. Een en ander zal worden vastgelegd in een Vaststellingsovereenkomst. De totale kosten komen uit op €100.000. En zijn daarmee iets hoger dan in het weerstandsvermogen was opgenomen, namelijk €75.000.

8. Openbaarheidsparagraaf

De Wet open overheid (Woo) is bedoeld om de overheid transparanter en toegankelijker te maken. Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties hebben het recht om te weten hoe de overheid beslissingen neemt en welke informatie daarbij een rol speelt.

De gemeente is op grond van artikel 3.5 van de Woo verplicht om jaarlijks aandacht te besteden aan beleidsvoornemens en de uitvoering van de Woo. Dit gebeurt via de openbaarheidsparagraaf in de begroting.

Actieve openbaarmaking
De Woo kent een actieve openbaarmakingsplicht. De gemeente is verplicht om informatie, in een aantal categorieën, openbaar te maken. Deze verplichting treedt gefaseerd in werking. Dat wil zeggen dat de categorieën niet allemaal tegelijkertijd in werking treden, maar stapsgewijs. Momenteel is het onbekend wanneer deze verplichting in werking treedt. In 2027 gaan we in ieder geval verder met de voorbereiding hiervan. Hiervoor wordt geïnventariseerd hoe informatie binnen deze categorieën door de organisatie loopt, zodat de uiteindelijk publicatie daarvan geregeld kan worden. Ook wordt onderzocht op welke (digitale) locaties deze informatie gepubliceerd kan worden.

Passieve openbaarmaking
De passieve openbaarmaking gaat over het openbaar maken van informatie op verzoek; de Woo-verzoeken. Dit is een doorlopend proces. Het proces wordt actief gemonitord, zodat in beeld blijft of er voldoende capaciteit is voor het tijdig behandelen van Woo-verzoeken.

Informatiehuishouding op orde
De Woo vereist dat de informatiehuishouding van de gemeente op orde is. Informatie moet beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren zijn. Op deze manier blijft informatie op lange termijn beschikbaar. In dit kader is het voornemen om het bestuursinformatiesysteem opnieuw aan te besteden. Dit zorgt voor een duidelijk en gestroomlijnd bestuurlijk besluitvormingsproces.

Overig
Ten slotte wordt binnen de ambtelijke organisatie blijvend aandacht besteed aan bewustwording over de Woo. Dit gaat zowel over de actieve openbaarmakingsplicht, als de passieve openbaarmaking. Dit wordt gedaan middels trainingen aan medewerkers en informatie via het intranet.

Deel 2
Financiële begroting

Financiële doelen

Afgelopen jaren hebben we samen laten zien dat Renkum moeilijke keuzes kan maken. En met succes: we hebben een gezonde financiële basis. Maar we rekenen ons nog niet rijk. Er komen nog veel uitdagingen op ons af. En onze inkomsten uit bijvoorbeeld het gemeentefonds bewegen mogelijk niet mee met wat we moeten doen.

Uitgangspunten
We voeren een zorgvuldig en voorspelbaar financieel beleid. De gemeentelijke begroting blijft structureel in balans en lastenontwikkelingen zijn uitlegbaar en stabiel.

Er gelden een aantal uitgangspunten die leidend zijn in de financiële huishouding:

- De begroting van de gemeente is een vertaling van de visie voor onze gemeente
- Gezond onze zelfstandige toekomst ingaan betekent ook dat we financieel vertalen wat daarvoor nodig is.
- Wij willen het financiële verschil tussen onze begroting (vooraf) en de jaarrekening (achteraf) verkleinen. Hiermee willen we onder andere bezuinigingen voorkomen. We beseffen hierbij dat het Rijk een flink deel van onze inkomsten bepaalt.
- We sturen op een nullijn in onze financiële huishouding. We presenteren aan het eind liever een klein tekort dan een groot overschot.
- De reserves hebben een gezonde omvang.
- De inkomsten uit de OZB groeien in deze raadsperiode niet meer dan de inflatie.
- Voor incidentele doelen gebruiken we incidentele middelen.
- Nieuwe plannen met structurele lasten dekken we met structurele middelen. Soms betekent dat, dat andere structurele activiteiten stoppen.
- Wij verwachten dat in moties en amendementen voor nieuwe plannen direct dekking wordt aangegeven.

Deze uitgangspunten vragen om lef en vertrouwen van organisatie, college en gemeenteraad.

Financiële positie

Om de Begroting 2027 in het juiste perspectief te kunnen plaatsen, is het nodig inzicht te hebben in de financiële positie van onze gemeente.
Om dit te kunnen beoordelen wordt eerst stilgestaan bij de uitkomsten van de (meerjaren) begroting. Verderop komt onze balanspositie aan de orde.

Uitkomst begroting

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030
Primitieve begroting	2.220	1.007	923	1.077	-86
Voorjaarsnota 2026	-1.200	-209	-226	-357	-300
Meerjarenbegroting na voorjaarsnota	1.020	797	697	719	-386
Najaarsnota					
Bijstelling met resultaat	76	578	-223	305	634
MIP Activa	95	327	253	-115	-144
Meerjarenbegroting na najaarsnota	**1.191**	**1.702**	**727**	**910**	**104**
Ontwikkelingen		-1.173	-907	-861	-1.207
Dekkingsvoorstellen		564	609	501	501
Meerjarenbegroting	**1.191**	**1.094**	**428**	**550**	**-601**

Uitkomst begroting
Uit het gepresenteerde overzicht van baten en lasten volgen de uitkomsten van de meerjarenbegroting per jaar. Deze uitkomsten zijn gebaseerd op de Voorjaarsnota 2026 (vastgesteld raad 24 juni) en de Najaarsnota 2026 die voorafgaand aan deze begroting is behandeld.

Vooralsnog blijft de financiële positie de komende jaren solide
Bij de Begroting 2026 hebben we de raad reeds op de hoogte gebracht dat met ingang van 2030 de begroting niet meer sluitend is. Samengevat is dit voor een groot deel het gevolg van de effecten van de vermindering van inkomsten uit het Gemeentefonds (w.o. de incidentele taakstelling 'bij eigen nieuwbouwlocaties gaan voor optimale grondopbrengsten' die maar tot en met 2029 begroot was) en de actualisatie van het Integraal huisvestingsplan (IHP) (waarin o.a. de investering voor de Marlijn/ Mariënborn is toegevoegd).

De provincie kijkt in haar beoordeling van de begroting of de Begroting 2027 structureel sluitend is. Daarvoor wordt het begrotingssaldo gecorrigeerd voor incidentele baten en lasten. Voor 2027 tot en met 2029 is de begroting structureel sluitend. Met ingang van 2030 is deze niet meer sluitend.
Wanneer de financiële situatie op termijn niet verbetert, zijn maatregelen nodig. Om duurzaam zelfstandig te kunnen blijven, sturen we continue op een meerjarig sluitende en financieel gezonde begroting.

Het voordelig saldo tot en met 2029 betreft een marge van zo'n 0,3% tot 0,8% van het begrotingstotaal. We rekenen we ons hiermee nog niet rijk. Er komen nog veel uitdagingen op ons af en er zijn de nodige onzekerheden. Zo bewegen onze inkomsten uit bijvoorbeeld het gemeentefonds mogelijk niet mee met wat we moeten doen en fluctueren ze nogal eens, zorgen

open-einde regelingen voor onzekere uitgaven (w.o. de taskforce Jeugd/ Wmo en bijstandsuitkeringen) en zijn er nog een aantal bezuinigingen nog niet geheel ingevuld, w.o. Hervormingsagenda Jeugd.

Ontwikkelingen

Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2026-2030 in september is het (financiële) kader voor de Begroting 2027 vastgesteld. Hierin zijn onderstaande ontwikkelingen voorgelegd die om extra geld vragen.
Voor een toelichting van deze 'specifieke activiteiten' verwijzen we u naar deel I Beleidsbegroting.

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Basisvaardigheden	-75	-75	-75	-75
1 Samen leven	**-75**	**-75**	**-75**	**-75**
Beleidscapaciteit doelgroepflexibele regeling			-61	-61
Bestaanszekerheid	-200			
Integratie vluchtelingen zonder status	-25	-25	-25	-25
Ontwikkeling juridische ondersteuning asiel/statushouder in azc	-31	-31	-31	-31
2 Meedoen	**-256**	**-56**	**-117**	**-117**
Coördinator team Zorg Jeugd	-89	-89	-89	-89
Coördinator team Zorg Wmo	-10	-10	-10	-10
Extra formatie Sociaal Team Jeugd	-182	-182	-182	-182
Taakuitbreiding Sociaal Team Wmo	-60	-60	-60	-60
3 Zorg	**-341**	**-341**	**-341**	**-341**
Opvoering investering Noodsteunpunten 2027	-3	-6	-6	-5
Opvoering investering Noodsteunpunten 2028		-4	-7	-7
Weerbaarheid organisatie	-220	-110		
Zorgverbinder jongvolwassenen	-54	-54	-54	-54
4 Veiligheid, toezicht & handhaving	**-277**	**-174**	**-66**	**-66**
Coördinator handhaving	-54	-54	-54	-54
Passend wonen coach	-60			
6 Omgeving	**-114**	**-54**	**-54**	**-54**
Europese natuur herstel verordening	-50			
Groenvervanging en -onderhoud (vanaf 2030)				-346
Kaderrichtlijn Water, Indirecte lozingen	-20	-20	-20	-20
Tariefstijging afvalverbranding		-148	-148	-148
8 Buiten gewoon goed	**-70**	**-168**	**-168**	**-514**
Uitbreiding formatie griffie	-40	-40	-40	-40
9 Samen werken	**-40**	**-40**	**-40**	**-40**
Totaal	**-1.173**	**-907**	**-861**	**-1.207**

In bovenstaande tabel is de omvang van het nieuwe beleid weergegeven. Voor 2027 betreft dit 0,9% van het begrotingstotaal.

Dekkingsvoorstellen

Bij ontwikkelingen die om extra middelen vragen hebben we in de Perspectiefnota 2026-2030 het volgende dekkingsplan opgenomen.

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Ontwikkeling juridische ondersteuning asiel/statushouder in azc	31	31	31	31
Gedeeltelijke vrijval huisvesting statushouders	25	25	25	25
Totaal 2 Meedoen	**56**	**56**	**56**	**56**
Extra formatie Sociaal Team	115	115	115	115
Extra formatie Sociaal Team	150	150	150	150
Totaal 3 Zorg	**265**	**265**	**265**	**265**
Dekking weerbaarheid via het gementefonds	223	120	12	12
Totaal 4 Veiligheid, toezicht & handhaving	**223**	**120**	**12**	**12**
Tariefstijging afvalstoffenheffing		148	148	148
Kaderrichtlijn Water, Indirecte lozingen	20	20	20	20
Totaal 8 Buiten gewoon goed	**20**	**168**	**168**	**168**
Totaal	**564**	**609**	**501**	**501**

Meerjarenbegroting

In deze begroting worden, conform de regelgeving in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de raming van de baten en lasten van het komende jaar en de raming van de baten en lasten in meerjarenperspectief gepresenteerd.
Daarbij komen in het volgende overzicht afzonderlijk aan de orde:

- de raming van baten en lasten en het saldo daarvan per programma;
- indien van toepassing de raming van de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma;
- de raming van de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien;
- het geraamde resultaat voor en na bestemming.

Meer gedetailleerde informatie over de baten en lasten zijn per programma opgenomen in het programmaplan. Daarnaast treft u verderop een totaaloverzicht aan van de in deze begroting opgenomen bedragen voor bezuinigingen.

Baten en lasten

Bedragen x € 1.000	**Rekening 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
Lasten	116.789	125.257	129.797	129.240	124.315	123.379
Baten	122.505	124.332	129.474	129.433	125.711	122.292
Saldo van baten en lasten	5.716	-925	-322	192	1.396	-1.087
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves						
Lasten	5.137	6.022	2.804	2.780	3.744	1.730
Baten	4.532	8.138	4.220	3.015	2.898	2.216
Saldo van baten en lasten	-605	2.116	1.416	236	-846	486
Resultaat	**5.111**	**1.191**	**1.094**	**428**	**550**	**-601**

Grondslagen voor bepaling baten en lasten, incl. afwijkingen t.o.v. vorig jaar

In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven op de hiervoor gepresenteerde baten en lasten. Daarbij zal allereerst worden ingegaan op de grondslagen voor de bepaling van baten en lasten. Vervolgens wordt een toelichting gegeven op grote afwijkingen ten opzichte van voorgaande jaren.

Begrotingsuitgangspunten en –afspraken

- Structurele uitgaven worden gedekt met structurele inkomsten;
- Taken op basis van gemeentelijk beleid zijn in de basis niet structureel en (periodiek) afweegbaar;
- Voor taken op basis van gemeentelijk beleid met een structureel karakter (meerjarige verplichtingen) dient binnen de structurele financiële ruimte voldoende dekking te zijn;
- Gezien de beperkte structurele financiële ruimte geldt voor taken op basis van gemeentelijk beleid met een structureel karakter (meerjarige verplichtingen) het principe nieuw voor oud;
- Voor de raming van baten lasten wordt in meerjarenperspectief de dynamische of reële methode gehanteerd. T.a.v. loon- en prijscompensatie geldt:
    - de uitgaven worden jaarlijks bijgesteld met de loon- en prijsindex (Prijsontwikkeling overheidsconsumptie CPB obv septembercirculaire)
    - daar waar bij het opstellen van de begroting bekend is dat sprake is van afwijkende prijsontwikkelingen ten opzichte van de index, wordt rekening gehouden met de werkelijke ontwikkelingen (cao ontwikkelingen, afspraken met verbonden partijen, afspraken op basis van overige contracten);
    - de inkomsten (OZB, leges en heffingen) worden jaarlijks met het inflatiepercentage verhoogd (Prijsontwikkeling overheidsconsumptie CPB obv septembercirculaire);
- De berekening van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is gebaseerd op de septembercirculaire;
- De opbrengst rioolrechten, afvalstoffenheffing en bouwleges worden kostendekkend begroot, afwijking hiervan is een expliciete bestuurlijke keuze.

Grondslagen voor de bepaling van baten en lasten

Voor het samenstellen van de (meerjaren)begroting zijn de begrotingsuitgangspunten als volgt toegepast:

- Het bestaande gemeentelijke voorzieningenniveau, met inachtneming van hetgeen tot nu toe door de gemeenteraad is besloten, is in de meerjarenbegroting gehandhaafd.
- Voor prijsontwikkelingen is in de ramingen van de belastingen rekening gehouden met 3,05% inflatie. Dit betreft een herberekening van de inflatie over 2025 en 2026 van -0,30% en een inflatie van 3,35% over 2027.
- Voor de berekening van de stelpost voor de jaarlijkse indexering van loon- en prijsstijgingen is uitgegaan van de prijsontwikkeling op basis van de septembercirculaire 2026.
- De nu bekende vervangingsinvesteringen, die noodzakelijk zijn om bedrijfsmiddelen op een adequaat kwaliteitsniveau te kunnen handhaven, zijn meegenomen in de berekeningen. De vrijval van afschrijvingslasten voor de jaren 2027-2030 is voorzichtigheidshalve binnen de begroting gereserveerd.
- Voor de hoogte van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is de circulaire van september 2026 gehanteerd.
- De loonkosten zijn gebaseerd op de vastgestelde formatie 2027.
- In de meerjarenbegroting is een jaarlijkse stelpost voor onvoorziene uitgaven opgenomen van € 100.000.

- Alle ramingen zijn, indien van toepassing, geschoond van compensabele BTW in het kader van het BTW-compensatiefonds.
- Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn de in de begroting opgenomen stortingen in en onttrekkingen aan reserves afzonderlijk zichtbaar gemaakt in het resultaat.
- De structurele doorwerking van de Najaarsnota 2026 is in de begroting verwerkt.

Afwijkingen ten opzichte van voorgaande jaren
De grondslagen die het college heeft gehanteerd bij het opstellen van de Begroting 2027 zijn grotendeels gelijk aan de grondslagen van voorgaande jaren.

Overzicht incidentele baten en lasten

Het merendeel van de baten en lasten in deze begroting is structureel geraamd. Om goed te kunnen beoordelen wat de meerjarige uitkomsten van de begroting zijn, moeten de incidentele baten en lasten in de begroting zichtbaar worden gemaakt.

Het saldo van de meerjarenbegroting wordt gecorrigeerd met de incidentele baten en lasten en het structureel nieuw beleid dat na 2026 in gang wordt gezet. De uitkomst daarvan geeft de budgettaire positie weer.

Incidentele lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo positief; incidentele baten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo negatief.

Bedragen x € 1.000	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Baten	129.474	129.433	125.711	122.292
Lasten	129.797	129.240	124.315	123.379
Saldo baten en lasten	**-322**	**192**	**1.396**	**-1.087**
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.416	236	-846	486
Begrotingssaldo na bestemming	**1.094**	**484**	**550**	**-601**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	850	450	75	75
Structureel begrotingssaldo (budgettaire positie)	**1.944**	**878**	**625**	**-526**

Conclusie
De provincie kijkt in haar beoordeling van de begroting of de Begroting 2027 structureel sluitend is. Daarvoor wordt het begrotingssaldo gecorrigeerd voor incidentele baten en lasten.

Uit dit overzicht blijkt dat de meerjarenbegroting voor 2027 tot en met 2029 structureel sluitend is. Met ingang van 2030 is deze niet meer sluitend. Wanneer de financiële situatie op termijn niet verbetert, zijn maatregelen nodig. Om duurzaam zelfstandig te kunnen blijven, sturen we continue op een meerjarig sluitende en financieel gezonde begroting.

Bedragen x € 1.000	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Incidentele baten	7.571	7.336	649	0
Incidentele lasten	8.421	7.786	724	75
Saldo incidentele baten en lasten	**850**	**450**	**75**	**75**
Incidentele baten reserves	6.404	5.160	6.009	3.326
Incidentele lasten reserves	6.404	5.160	6.009	3.326
Saldo incidentele baten en lasten reserves	**0**	**0**	**0**	**0**

NB tegenover de onttrekkingen staan uitgaven (lasten); tegenover de stortingen staan baten

		2027	2027	2028	2028	2029	2029	2030	2030	
		baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	
Prgr	**Incidenteel**	**7.571**	**8.421**	**7.336**	**7.786**	**649**	**724**	**0**	**75**	**P&C**
1	Dorpendeal Wolfheze Subsidie provincie/ uitgaven	99	99							NJN25
1	Sociale samenhang en leefbaarheid	392	392	158	158					NJN26
1	Basisvaardigheden		75		75		75		75	B27
1	Combinatiefuncties nieuwe Rijksregelingen	183	183	183	183	183	183			NJN26
1	AZWA	327	327	399	399	466	466			NJN26
2	Verbinding tussen nieuwkomers en de samenleving		50		25					B26
2	Bestaanszekerheid		200							B27
3	Formatie meldingen WMO kwaliteit		164							B26
4	Weerbaarheid organisatie	220	220	110	110					B27
4	Opvang Oekraïners obv Doelgroep flexibele (DFR) regeling)	6.350	6.350	6.486	6.486					NJN26
6	Passend wonen coach		60							B27
8	Groenbeheerplan		350		350					B26
8	Europese natuur herstel verordening		50							B27

Bedragen x € 1.000	2027	2026	2028	2028	2029	2029	2030	2030
	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten
Incidenteel reserves	**6.404**	**6.404**	**5.160**	**5.160**	**6.009**	**6.009**	**3.326**	**3.326**
Stortingen reserves	2.362	2.362	2.338	2.338	3.302	3.302	1.288	1.288
Onttrekkingen reserves	4.042	4.042	2.822	2.822	2.707	2.707	2.038	2.038

Toelichting

In het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten per programma worden posten vanaf € 50.000 afzonderlijk gespecificeerd.

Aan de hand van de Notitie structurele en incidentele baten en lasten ('cie BBV; 2026) is bepaald dat de baten en lasten in de vorige tabel incidenteel van aard zijn.

Voor wat betreft de lasten en baten uit de 'Begroting' betreft het de geld vragende voorstellen en het dekkingsplan. Voor een toelichting op overige incidentele baten en lasten verwijzen we u naar de toelichtingen in de planning- en controldocumenten: VJN26 = Voorjaarsnota 2026; NJN25= Najaarsnota 2025; B27 = Begroting 2027

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Conform artikel 28, lid d BBV wordt een overzicht gegeven van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

Omschrijving *bedragen x € 1.000*	**2027**		**2028**		**2029**		**2030**	
	B	**L**	**B**	**L**	**B**	**L**	**B**	**L**
1B. Reserve kapitaallasten onderwijshuisvesting	26		52		52		52	
1C. Reserve kapitaallasten vastgoed; kunstgrasveld Wilhelmina	25		25		13			
1C. Reserve sportparken	117	9	117	9	117	9	117	9
2L. Reserve kapitaallasten concertzaal	8		8		8		8	
Reserve onderhoud gebouwen		433		433		433		433
Reserve kapitaallasten airco-installatie Veentjesbrug	2		1		1		1	
Totaal	**178**	**442**	**193**	**442**	**191**	**442**	**178**	**442**

B = baten; L= lasten

- 1B. Reserve kapitaallasten onderwijshuisvesting: om de kapitaallasten van de school Doorwerth gedeeltelijk te dekken wordt er na realisatie van de school een jaarlijks bedrag uit de reserve gehaald over de volledige looptijd van afschrijving van de school. Voeding van de reserve is uit de opbrengsten voormalige percelen onderwijshuisvesting, waarvan de eerste (perceel voormalige Don Bosco) voor €182.000 in de najaarsnota 2024 is opgenomen.
- 1C. Reserve kapitaallasten kunstgrasveld Wilhelmina: de onttrekking (bate) van € 25.000 heeft te maken met de dekking van de kapitaallasten voor de investering van het kunstgrasveld (eenmalige storting was € 250.000). Vanaf 2019 wordt deze in 10 jaar, jaarlijks € 25.000, uit deze reserve onttrokken om de kapitaallast van het kunstgrasveld gedeeltelijk te dekken. Kalenderjaar 2029 dekken we de resterende boekwaarde.
- 1C. Reserve sportparken is gebaseerd op de jaarlijkse storting in de voorziening onderhoud sportparken die naar een reserve is geconverteerd. De ontrekking is gebaseerd op goedgekeurde kredieten voorjaarsnota 2026. We verwachten dat ook die dekking wordt geconverteerd naar krediet net als de volledige reserve, afhankelijk van keuzes verzelfstandiging sportparken.
- Normaliter is het ongewenst om structurele lasten te dekken uit incidentele middelen (reserve). In dit geval is dat verdedigbaar vanwege de verzelfstandiging.
- 2L. Reserve kapitaallasten concertzaal: de onttrekking (bate) van € 8.000 heeft te maken met de dekking van de kapitaallasten voor de investering van de Concertzaal.
- Reserve onderhoud gebouwen: deze reserve zal worden ingezet ter dekking van de lasten groot onderhoud gebouwen.
- Airco-installatie Veentjesbrug: de onttrekking (bate) van € 2.000 heeft te maken met de dekking van de kapitaallasten voor de investering van de Airco-installatie op Veentjesbrug.

Totaaloverzicht bijstellingen en ombuigingen

Openstaande taakstellingen

In onderstaande tabel vindt u de nog openstaande taakstellingen van voor de Begroting 2027. Over de voortgang raadplegen wij u in de reguliere planning- en controlcyclus.

Prg	Omschrijving	2027	2028	2029	2030	2031
6	Milieuleges invoeren	16	16	16	16	16
8	Verkeersveiligheid: monitoren en evalueren van verkeersveiligheid, en treffen van verkeersveiligheidsmaatregelen	15	15	15	15	15
5	Verhoging toeristenbelasting t.b.v. inzet product 2J, 2K, 2L	-61	-61	-61	-61	-61
5	Loketfunctie voor ondernemers	7	7	7	7	7
5	Detailhandel	35	35	35	35	35
5	Stimuleren lokale (vrijetijds) economie	10	10	10	10	10
5	Behouden en verbeteren van werklocaties	33	33	33	33	33
5	Verhoging toeristenbelasting t.b.v. inzet product 2J, 2K, 2L	-67	-67	-67	-67	-67
5	Uitvoering geven aan het basisuitvoeringsplan behorend bij de visie Recreatie en Toerisme	0	60	60	60	60
5	Verhoging toeristenbelasting t.b.v. inzet product 2J, 2K, 2L	-67	-67	-67	-67	-67
5	Uitvoeren activiteiten cultuurvisie / basisinfrastructuur / kunstenaarsgemeente	52	68	68	68	68
8	Inzamelfrequentie pmd naar driewekelijks met een (vierde) kliko	95	95	95	95	95
9	Inhuur personeel	84	84	84	84	84
	Totaal	**152**	**228**	**228**	**228**	**228**

Met ingang van begrotingsjaar 2027 zijn er geen nieuwe ombuigingen in de begroting opgenomen.

Balanspositie

In dit deel van de begroting geven wij inzicht in het meerjarig verloop van onze balanspositie. Met het opnemen van een geprognosticeerde balans, ook in de meerjarenraming, krijgt u meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte. Daarnaast ontstaat inzicht in het meerjarig verloop van het Emu-saldo.

In het volgende overzicht is de meerjarenbalans weergegeven voor de jaren 2026 tot en met 2030. In de daarop volgende onderdelen vindt u een toelichting op het verwachte verloop van de investeringen, de reserves en voorzieningen en het Emu-saldo. Meer informatie over de financiering vindt u in paragraaf 2 Financiering.

Meerjarenbalans

Bedragen x € 1.000

Prognose meerjarenbalans	Realisatie	Begroting				
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Activa						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	11.296	12.424	12.877	12.547	12.231	11.929
Materiële vaste activa	66.893	81.508	94.013	108.509	122.971	129.543
Financiële vaste activa	7.683	7.595	7.511	7.433	7.367	7.307
Totaal vaste activa	**85.872**	**101.527**	**114.401**	**128.489**	**142.569**	**148.779**
Vlottende activa						
Voorraden	2.517	2.149	645	387	0	0
Uitzettingen	9.118	9.118	9.118	9.118	9.118	9.118
Liquide middelen	368	0	0	0	0	0
Overlopende activa	17.234	17.234	17.234	17.234	17.234	17.234
Totaal vlottende activa	**29.237**	**28.501**	**26.997**	**26.739**	**26.352**	**26.352**
Totaal activa	**115.109**	**130.028**	**141.398**	**155.228**	**168.921**	**175.131**
Passiva						
Vaste passiva						
Reserves	30.109	33.104	32.879	33.737	35.011	35.075
Resultaat boekjaar	5.111	1.191	1.093	428	550	-601
Voorzieningen	22.671	23.768	23.489	22.969	22.355	21.724
Vaste schuld	34.895	33.202	42.809	57.015	70.263	78.442
Totaal vaste passiva	**92.786**	**91.265**	**100.270**	**114.149**	**128.179**	**134.640**
Vlottende passiva						
Vlottende schuld	9.907	26.347	28.712	28.663	28.326	28.075
Overlopende passiva	12.416	12.416	12.416	12.416	12.416	12.416

Prognose meerjarenbalans	Realisatie	Begroting				
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal vlottende passiva	**22.323**	**38.763**	**41.128**	**41.079**	**40.742**	**40.491**
Totaal passiva	**115.109**	**130.028**	**141.398**	**155.228**	**168.921**	**175.131**

Verplichtingen

Naast de balanspositie van onze gemeente, kunnen er nog andere verplichtingen bestaan die onze financiële positie beïnvloeden. Daarbij wordt met name gedacht aan verplichtingen als gevolg van verleende garanties en waarborgstellingen.

Het gemeentelijk beleid voor het afgeven van gemeentelijke garanties is “nee, tenzij”. Wanneer de gemeente een garantie verleent, wordt het besluit hiertoe genomen door uw raad.

Per 31 december 2025 staat de gemeente nog garant voor leningen met een totaal bedrag van € 699.000.

Meerjareninvesteringsplan

Er wordt onderscheid gemaakt tussen investeringen met economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Investeringen hebben een economisch nut wanneer ze verhandelbaar zijn en/ of wanneer ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Bepaalde investeringen in de openbare ruimte hebben geen economisch, maar alleen maatschappelijk nut. Voorbeelden hiervan zijn wegen, bruggen en openbaar groen. Hierbij is wel duidelijk sprake van een maatschappelijk nut, maar ze genereren geen middelen en er is geen markt voor.
Alle investeringen moeten volgens het BBV worden geactiveerd op de balans, met uitzondering van kunstvoorwerpen met een cultuurhistorische waarde.

De investeringen die zijn gepland bestaan uit vervangingsinvesteringen en investeringen als gevolg van nieuw beleid. De in deze begroting opgenomen investeringen zijn terug te vinden in het volgende Meerjareninvesteringsplan (MIP):

Investeringen				**Kapitaallasten**			
Bedragen x € 1.000	**Bedrag**	**Afschr. termijn**	**Jaar**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Herinrichting openbare ruimte rondom Leerdeel Centrumplan Doorwerth	688	40	2027	22	31	30	30
Totaal grond-, weg- en waterbouwkundige werken	**688**			**22**	**31**	**30**	**30**
Noodsteunpunten 2027	65	15	2027	3	6	6	5
Noodsteunpunten 2028	80	15	2028		4	7	7
Totaal machines, apparaten en installaties	**145**			**3**	**10**	**12**	**12**
	833			**26**	**41**	**43**	**42**
1B Onderwijs							
Paasberg (oud deel)	739	25	2029	1	9	30	44
Prinses Beatrix hoofdloc.	2.378	25	2029	24	38	95	142
Totaal bedrijfsgebouwen	**3.117**			**25**	**47**	**125**	**186**
Totaal 1B Onderwijs	**3.117**			**25**	**47**	**125**	**186**
1E Zorg en Veiligheid							
Noodsteunpunten 2026	45	15	2026	4	4	4	4
Totaal machines, apparaten en installaties	**45**			**4**	**4**	**4**	**4**
Peugeot Partner V-229-SJ	35	40	2027	1	2	2	2
Toyota Hilux V-407-KD	32	8	2027	3	5	5	4
Totaal vervoermiddelen	**67**			**4**	**6**	**6**	**6**
Totaal 1E Zorg en Veiligheid	**112**			**8**	**10**	**10**	**10**

Investeringen				Kapitaallasten			
Bedragen x € 1.000	**Bedrag**	**Afschr. termijn**	**Jaar**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
2E Verkeer							
Mercedes Sprinter met kraan V-975-LK	117	8	2029			10	17
Totaal vervoermiddelen	**117**					**10**	**17**
Totaal 2E Verkeer	**117**					**10**	**17**
2L Kunst, cultuur en cultuurhistorie							
Verduurzaaming concertzaal	135	20	2027	6	9	9	9
Totaal bedrijfsgebouwen	**135**			**6**	**9**	**9**	**9**
Totaal 2L Kunst, cultuur en cultuurhistorie	**135**			**6**	**9**	**9**	**9**
2M Water en riolering							
Mono project 2027 hemelwater	500	40	2027	16	22	22	22
Mono project 2028 hemelwater	500	40	2028		16	22	22
Mono project 2029 hemelwater	500	40	2029			16	22
Mono project A3 2027 riolering	220	70	2027	6	8	7	7
Mono project A4 2027 riolering	300	70	2027	8	10	10	10
Mono project A4 2028 riolering	300	70	2028		8	10	10
Mono project A4 2029 riolering	300	70	2029			8	10
Mono project randvoorziening bouwkundig	750	45	2028	12	23	32	31
Persleidingen 2028	435	70	2028		12	15	15
Vrijvervalriolering 2028		70	2028				
Vrijvervalriolering 2028		70	2028				
Totaal grond-, weg- en waterbouwkundige werken	**3.805**			**43**	**100**	**143**	**150**
Meet- en monitoringssysteem 2027	102	15	2027	5	9	9	9
Totaal machines, apparaten en installaties	**102**			**5**	**9**	**9**	**9**
Peugeot Partner V-228-SJ	35	8	2027	3	5	5	5
Totaal vervoermiddelen	**35**			**3**	**5**	**5**	**5**
Totaal 2M Water en riolering	**3.942**			**51**	**113**	**157**	**164**
2O Groenonderhoud							
Aluminium grafbekisting/stutwanden geluiden beeld materiaa	21	10	2027	1	2	2	2
AS ruwterreinmaaier	13	8	2027	1	2	2	2
Bladblazer Kubota	6	10	2027		1	1	1
Klepelmaaier voor bermen GWR002	14	10	2027	1	2	2	2

Investeringen				Kapitaallasten			
Bedragen x € 1.000	**Bedrag**	**Afschr. termijn**	**Jaar**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Kunstmeststrooier Lely tractor	6	10	2027		1	1	1
Prikrol tractor	6	10	2027		1	1	1
Schaftwagen sport	10	10	2027	1	1	1	1
Sneeuwschuif Tuchel	7	10	2029			1	1
Totaal overige materiële vaste activa	**83**			**5**	**9**	**10**	**10**
Aanhanger grond LHG-05-J	11	10	2027	1	1	1	1
Aanhanger grond LHG-82-H	11	10	2029			1	1
Aanhanger Saris type P-kipper WS-PL-24	5	10	2027		1	1	1
Auto opzichter groen	40	7	2027	4	6	6	6
Giet-spuitcombiwagen Empas met aanhanger Hapert. WJ-HX-59	6	10	2027		1	1	1
Kiep aanhanger Saris WS-NH-07	5	10	2027		1	1	1
Mercedes Benz Vans Sprinter 315 CDI GB L2 RWD VKD-70-T	50	8	2029			4	7
Mercedes Benz Vans Vito 110 CDI KA L2 FWD VJN-21-V	27	8	2029			2	4
Mercedes Sprinter gesloten bestel VBJ-92-B	50	8	2027	4	7	7	7
Mercedes Sprinter met kraan V-511-TL	56	8	2027	5	8	8	8
Mercedes Sprinter met kraan V-662-TG	56	8	2027	5	8	8	8
Mercedes Sprinter V-587-TP	50	8	2027	4	7	7	7
Mercedes Sprinter V-991-TL	50	8	2027	4	7	7	7
Mercedes Sprinter V-992-TL	50	8	2027	4	7	7	7
Mercedes Sprinter V-993-TL	50	8	2027	4	7	7	7
Peugeot Expert V-120-RP	40	8	2027	3	6	6	5
Peugeot Expert V-121-RP	39	8	2027	3	6	6	5
Peugeot Partner V-227-SJ	35	8	2027	3	5	5	5
Peugeot Partner VN-253-S	35	8	2027	3	5	5	5
Schaffer Lader TPG-88-B	48	10	2029			3	6
Universeel voertuig transport bladblazen sportvelden TPD-50-G	43	10	2028		3	5	5
Universeel voertuig transport en bladblazen algmeen TPD-47-G	43	10	2028		3	5	5
Waterwagen Joskin vacummtank LHG-92-N	25	10	2027	2	3	3	3
Totaal vervoermiddelen	**824**			**49**	**92**	**105**	**111**
Totaal 2O Groenonderhoud	**907**			**55**	**101**	**115**	**121**
2P Wegen, straten en pleinen							
Veeg-/ borstelmachine Schaffer Lader werktuig 2701215	38	10	2029			3	5

Investeringen				Kapitaallasten			
Bedragen x € 1.000	**Bedrag**	**Afschr. termijn**	**Jaar**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Totaal overige materiële vaste activa	**38**					**3**	**5**
Actie(raam)wagen + borden (aanhangwagens/ actieraamwerken/ wegafzettingsmaterialen)Anssems BSX1 tandem (POL) WH-RB-81	15	10	2027	1	2	2	2
Actie(raam)wagen + borden (aanhangwagens/ actieraamwerken/ wegafzettingsmaterialen)Anssems BSX1 tandem (POL) WH-RB-82	15	10	2027	1	2	2	2
Auto opzichter grijs	40	7	2027	4	6	6	6
Ford Transit V-110-FF	100	10	2027	7	12	12	12
Kiep aanhanger Saris WS-NH-07	5	10	2027		1	1	1
Kiepaanhanger 51-WG-XT	7	10	2027		1	1	1
Mercedes Sprinter met grijper V-968-TN	117	8	2029			10	17
Peugeot Partner V-228-SJ	35	8	2027	3	5	5	5
Peugeot Partner VN-253-S	35	8	2027	3	5	5	5
Toyota Hilux Van 2.4D – 4D-F 2WD comfort V-988-TL	32	8	2027	3	5	5	4
Toyota Hilux Van 2.4D – 4D-F 2WD comfort V-987-TL	32	8	2027	3	5	5	4
Totaal vervoermiddelen	**433**			**25**	**43**	**51**	**58**
Totaal 2P Wegen, straten en pleinen	**471**			**25**	**43**	**54**	**62**
2Q Bos en natuurbeheer							
Aanhanger Saris type P-kipper WS-PL-24	5	10	2027		1	1	1
Toyota Hilux V-407-KD	32	8	2027	3	5	5	4
Totaal vervoermiddelen	**37**			**3**	**5**	**5**	**5**
Totaal 2Q Bos en natuurbeheer	**37**			**3**	**5**	**5**	**5**
3C Organisatie en bedrijfsvoering							
Bladblazer Kubota	6	10	2027		1	1	1
Bladblazer Osma	9	10	2029			1	1
Sneeuwschuif Tuchel	7	10	2029			1	1
Totaal overige materiële vaste activa	**21**				**1**	**3**	**3**
Mercedes Sprinter gesloten bestel VBJ-92-B	50	8	2027	4	7	7	7
Schaffer kniklader TPD-03-V	62	10	2029			7	7
Totaal vervoermiddelen	**112**			**4**	**7**	**15**	**14**
Totaal 3C Organisatie en bedrijfsvoering	**134**			**5**	**8**	**17**	**17**

Investeringen				Kapitaallasten			
Bedragen x € 1.000	**Bedrag**	**Afschr. termijn**	**Jaar**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
3D Huisvesting / Gemeentehuis							
Nieuwbouw gemeentewerf	9.600	40	2028	84	308	422	418
Totaal bedrijfsgebouwen	**9.600**			**84**	**308**	**422**	**418**
Totaal 3D Huisvesting / Gemeentehuis	**9.600**			**84**	**308**	**422**	**418**
Totaal	**19.405**			**287**	**686**	**967**	**1.050**

Conform artikel 5.2 Verordening financieel beleid, beheer en organisatie geeft de raad bij de begrotingsbehandeling aan van welke nieuwe investeringen hij op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen. De overige nieuwe investeringskredieten worden bij de begrotingsbehandeling met het vaststellen van de financiële positie geautoriseerd.

(vervangings)Investeringen zijn reeds in de door de raad vastgestelde vervangingsplannen opgenomen. Middels de voor-/ najaarsnota en jaarstukken houden we u op de hoogte van de voortgang van de projecten (investeringskredieten).
In de volgende tabel staat een verwijzing naar de door de raad vastgestelde plannen/ voorstellen:

Product/ onderdeel	**Plan**
1B Onderwijs	Integraal huisvestingsplan (IHP)
2M Water en riolering	Beheerplan water en riolering
2P Rehabilitatie wegen, straten en pleinen	Beheerplan wegen
3D Huisvesting / Gemeentehuis	Zie separate raadsvoorstellen

Reserves en voorzieningen

Het verwachte verloop van de reserves en voorzieningen in 2027 is weergegeven in de volgende tabellen.

In de eindstand van de Vrije algemene reserve is het geprognosticeerd rekeningresultaat 2026 nog niet verwerkt. Deze wordt formeel pas bij het besluit tot resultaatbestemming in de Jaarstukken 2026 aan toegevoegd.

Voor informatie over het doel, vorming, hoogte, duur en bestedingsraming per reserve en voorziening verwijzen we u naar het onderdeel 'toelichting op de balans' in de jaarstukken.

Staat van reserves	Beginstand 2027	Storting	Onttrekking	Eindstand 2027	Storting	Onttrekking	Eindstand 2028	Storting	Onttrekking	Eindstand 2029	Storting	Onttrekking	Eindstand 2030
Algemene reserve	9.953	0	-1.549	8.405	0	-586	7.819	0	-894	6.925	0	0	6.925
Weerstandsreserve	7.449	0	0	7.449	0	0	7.449	0	0	7.449	0	0	7.449
Totaal van Algemene reserve	**17.402**	**0**	**-1.549**	**15.854**	**0**	**-586**	**15.268**	**0**	**-894**	**14.374**	**0**	**0**	**14.374**
Sociaal domein	240	876	0	1.116	876	0	1.992	0	0	1.992	0	0	1.992
Landschap basisplan	156	0	0	156	0	0	156	0	0	156	0	0	156
Algemene uitkering	64	0	-40	24	0	0	24	0	0	24	0	0	24
ICT	1.343	0	0	1.343	0	0	1.343	0	0	1.343	0	0	1.343
MUP	267	0	-21	247	0	-21	226	0	-21	206	0	-21	185
Onderhoud gebouwen	1.658	489	-485	1.661	489	-436	1.715	489	-270	1.934	489	-388	2.035
Bedrijventerreinen	37	0	0	37	0	0	37	0	0	37	0	0	37
Onderwijshuisvesting	493	86	0	579	77	0	656	0	-30	625	0	-210	415
Wegen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Herstelkosten sleuven en lasgaten	50	0	-50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Openbare verlichting	220	0	-61	159	0	-61	98	0	-61	37	0	-61	-24
Kapitaallasten vastgoed	2.572	0	-66	2.506	0	-174	2.332	0	-157	2.176	0	-139	2.036
Kapitaallasten OHV	197	0	-26	171	0	-52	118	1.950	-52	2.016	0	-52	1.963
Integratie	871	46	-136	781	35	-120	696	35	-120	611	35	-50	596
Projecten	783	0	-181	602	0	-113	490	0	-93	397	0	-90	307
Beschermd wonen	1.197	0	0	1.197	0	0	1.197	0	0	1.197	0	0	1.197
Organisatie	667	0	-74	593	0	0	593	0	0	593	0	0	593
Toegankelijkheid bossen	454	0	0	454	0	0	454	0	0	454	0	0	454
Sportparken	238	117	-106	250	117	-9	358	117	-9	465	117	-9	573
Groenrenovatie	975	0	0	975	0	0	975	0	0	975	0	0	975
Projectreserve 2J, 2K en 2L	215	0	0	215	0	0	215	0	0	215	0	0	215
Realisatiestimulans	665	0	0	665	0	0	665	0	0	665	0	0	665

Staat van reserves	Beginstand 2027	Storting	Onttrekking	Eindstand 2027	Storting	Onttrekking	Eindstand 2028	Storting	Onttrekking	Eindstand 2029	Storting	Onttrekking	Eindstand 2030
Ondernemersfonds	185	0	-85	100	0	-100	0	0	0	0	0	0	0
Energie en klimaat	1.484	1.190	-1.341	1.333	1.186	-1.344	1.174	1.153	-1.191	1.136	1.089	-1.195	1.029
Groot onderhoud wegen	671	0	0	671	0	0	671	0	0	671	0	0	671
Totaal van Bestemmingsreserve	**15.701**	**2.804**	**-2.672**	**15.833**	**2.780**	**-2.429**	**16.183**	**3.744**	**-2.004**	**17.923**	**1.730**	**-2.216**	**17.437**
Totaal	**33.103**	**2.804**	**-4.220**	**31.687**	**2.780**	**-3.015**	**31.451**	**3.744**	**-2.898**	**32.297**	**1.730**	**-2.216**	**31.811**

Staat van voorzieningen	Beginstand 2027	Storting	Onttrekking	Eindstand 2027	Storting	Onttrekking	Eindstand 2028	Storting	Onttrekking	Eindstand 2029	Storting	Onttrekking	Eindstand 2030
Groot onderhoud gebouwen		0	0		0	0		0	0		0	0	
Onderhoud sportparken		0	0		0	0		0	0		0	0	
Groot onderhoud wegen		0	0		0	0		0	0		0	0	
Totaal van Egalisatie van kosten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Afvalstoffenheffingen	1.159	45	-330	874	45	-520	400	45	-519	-75	45	-519	-549
Gemeentelijke rioleringsplan	16.999	1.848	-1.588	17.259	1.835	-1.663	17.431	1.648	-1.649	17.431	1.648	-1.777	17.302
Investering stedelijke vernieuwing	31	0	0	31	0	0	31	0	0	31	0	0	31
Totaal van Van derden ontvangen middelen	**18.190**	**1.892**	**-1.918**	**18.164**	**1.880**	**-2.183**	**17.861**	**1.693**	**-2.168**	**17.387**	**1.693**	**-2.296**	**16.783**
Bovenwettelijk verlof	1.196	200	0	1.396	200	0	1.596	200	0	1.796	200	0	1.996
Niet actief personeel en wethouders	4.381	103	-557	3.927	103	-520	3.511	103	-442	3.171	103	-332	2.943
Totaal van Verplichtingen en risico's	**5.577**	**303**	**-557**	**5.324**	**303**	**-520**	**5.107**	**303**	**-442**	**4.967**	**303**	**-332**	**4.939**
Vervanging riolering		0	0		0	0		0	0		0	0	
Totaal van Voorziening vervangingsinvesteringen met een economisch nut	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal	**23.767**	**2.195**	**-2.474**	**23.488**	**2.183**	**-2.703**	**22.968**	**1.996**	**-2.610**	**22.354**	**1.996**	**-2.627**	**21.722**

EMU-saldo

De Wet Houdbare overheidsfinanciën (Hof) stelt dat de decentrale overheden een gelijkwaardige inspanning leveren bij het streven om te voldoen aan de Europese begrotingsdoelstellingen.
Als gevolg hiervan geven gemeenten in hun begroting inzicht in de ontwikkeling van het EMU-saldo.

Het verwachte verloop van het EMU-saldo is in de volgende tabel opgenomen.
De komende jaren verwachten wij een overschrijding van het EMU-saldo. Dit wordt veroorzaakt door een aantal grote investeringen in met name onderwijshuisvesting, wegen en riolering.

Bedragen x € 1.000

EMU-saldo	Begroting				
	2026	2027	2028	2029	2030
1. (+) Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	-925	-323	193	1.396	-1.087
2. (-) Mutatie (im)materiële vaste activa	15.743	12.958	14.166	14.146	6.270
3. (+) Mutatie voorzieningen	1.097	-279	-520	-614	-631
4. (-) Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-368	-1.504	-258	-387	0
5. (-) Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**-15.203**	**-12.056**	**-14.235**	**-12.977**	**-7.988**

Geraamde baten en lasten per taakveld

Op grond van artikel 66 en 71 van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) zijn, ten gunste van betrouwbare informatie voor interne sturing en externe vergelijkbaarheid, taakvelden ingevoerd (indeling die wordt gebruikt voor rapportage aan het CBS).

Een taakveld is een eenheid waarin de programma's worden onderverdeeld. In de begroting en jaarrekening wordt een totaaloverzicht met geraamde (begroting) dan wel gerealiseerde (jaarrekening) baten en lasten per taakveld opgenomen (art. 7 BBV). Tevens geeft dit overzicht het verdelingsprincipe op basis waarvan de taakvelden over de programma's zijn verdeeld.

Geraamde baten en lasten per taakveld

Taakveld BBV (bedragen * € 1.000)	2027	2028	2029	2030
0.1 Bestuur	**1.808**	**1.783**	**1.783**	**1.783**
Lasten	1.808	1.783	1.783	1.783
Baten				
0.2 Burgerzaken	**359**	**366**	**329**	**329**
Lasten	1.112	1.010	807	683
Baten	-753	-644	-478	-354
0.3 Beheer ov. gebouwen en gronden	**722**	**671**	**501**	**618**
Lasten	925	874	703	820
Baten	-203	-203	-203	-203
0.4 Overhead	**18.097**	**18.003**	**18.154**	**18.139**
Lasten	18.765	18.671	18.821	18.806
Baten	-667	-667	-667	-667
0.5 Treasury	**-1.322**	**-1.106**	**-866**	**-581**
Lasten	1.891	2.388	2.916	3.330
Baten	-3.214	-3.495	-3.781	-3.911
0.61 OZB woningen	**-10.643**	**-11.114**	**-11.541**	**-11.978**
Lasten	99	99	99	99
Baten	-10.742	-11.213	-11.640	-12.077
0.62 OZB niet-woningen	**-3.427**	**-3.834**	**-3.830**	**-3.837**
Lasten				
Baten	-3.427	-3.834	-3.830	-3.837
0.64 Belastingen overig	**279**	**279**	**279**	**279**
Lasten	503	503	503	503
Baten	-224	-224	-224	-224
0.7 Alg. uitk. e ov. uitk. gem.fonds	**-70.041**	**-69.906**	**-70.202**	**-72.880**
Lasten				
Baten	-70.041	-69.906	-70.202	-72.880
0.8 Overige baten en lasten	**3.299**	**5.787**	**6.353**	**8.945**
Lasten	3.299	5.787	6.353	8.945
Baten				
0.10 Mutaties reserves	**-1.416**	**-236**	**846**	**-486**
Lasten	2.804	2.780	3.744	1.730
Baten	-4.220	-3.015	-2.898	-2.216
0.11 Res. v.de rek. van baten lasten	**1.093**	**428**	**550**	**-601**
Lasten				
Baten	1.093	428	550	-601
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	**2.783**	**2.803**	**2.801**	**2.799**
Lasten	3.009	2.925	2.815	2.813
Baten	-225	-122	-14	-14
1.2 Openbare orde en veiligheid	**1.509**	**1.496**	**1.485**	**1.485**
Lasten	1.509	1.496	1.485	1.485
Baten				
2.1 Verkeer en vervoer	**5.413**	**5.365**	**5.537**	**5.679**
Lasten	5.549	5.510	5.697	5.849

Taakveld BBV (bedragen * € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Baten	-137	-145	-160	-169
2.2 Parkeren	**1**	**1**	**1**	**1**
Lasten	28	28	28	28
Baten	-27	-27	-27	-27
2.5 Openbaar vervoer	**53**	**53**	**53**	**53**
Lasten	107	107	107	107
Baten	-54	-54	-54	-54
3.1 Economische ontwikkeling	**734**	**507**	**407**	**407**
Lasten	734	507	407	407
Baten				
3.3 Bedr.loket en bedr.regelingen	**100**	**100**	**99**	**99**
Lasten	110	109	109	109
Baten	-10	-10	-10	-10
3.4 Economische promotie	**-591**	**-682**	**-708**	**-736**
Lasten	274	210	210	208
Baten	-865	-893	-918	-944
4.2 Onderwijshuisvesting	**2.263**	**2.321**	**487**	**2.641**
Lasten	3.021	2.754	2.869	3.074
Baten	-757	-433	-2.383	-433
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**947**	**906**	**906**	**906**
Lasten	1.250	1.209	1.209	1.209
Baten	-303	-303	-303	-303
5.1 Sportbeleid en activering	**215**	**175**	**175**	**175**
Lasten	398	358	358	175
Baten	-183	-183	-183	
5.2 Sportaccommodaties	**2.199**	**1.983**	**1.952**	**1.916**
Lasten	2.343	2.127	2.096	2.060
Baten	-144	-144	-144	-144
5.3 Cultuurpresentatie, prod.partic.	**579**	**308**	**307**	**294**
Lasten	654	380	379	366
Baten	-75	-72	-72	-72
5.4 Musea	**115**	**110**	**110**	**110**
Lasten	115	110	110	110
Baten				
5.5 Cultureel erfgoed	**35**	**35**	**35**	**35**
Lasten	35	35	35	35
Baten				
5.6 Media	**1.006**	**1.006**	**1.006**	**1.006**
Lasten	1.006	1.006	1.006	1.006
Baten				
5.7 Openbaar groen en recreatie	**3.465**	**3.458**	**3.130**	**3.489**
Lasten	3.513	3.475	3.147	3.496
Baten	-48	-17	-17	-8
6.1 Samenkracht en burgerparticip.	**1.752**	**1.460**	**2.371**	**2.321**
Lasten	9.013	8.513	2.779	2.729
Baten	-7.261	-7.053	-409	-409

Taakveld BBV (bedragen * € 1.000)	2027	2028	2029	2030
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorz.Wmo	**242**	**242**	**242**	**242**
Lasten	242	242	242	242
Baten				
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorz. je	**40**	**40**	**40**	**40**
Lasten	40	40	40	40
Baten				
6.3 Inkomensregelingen	**3.547**	**3.345**	**3.344**	**3.264**
Lasten	14.607	14.405	14.404	14.324
Baten	-11.060	-11.060	-11.060	-11.060
6.4 WSW en beschut werk	**2.040**	**2.070**	**2.065**	**2.049**
Lasten	2.540	2.570	2.565	2.549
Baten	-500	-500	-500	-500
6.5 Arbeidsparticipatie	**1.297**	**1.302**	**1.303**	**1.303**
Lasten	1.297	1.302	1.303	1.303
Baten				
6.60 hulpmiddelen en diensten (Wmo)	**1.727**	**1.801**	**1.797**	**1.797**
Lasten	1.797	1.877	1.881	1.881
Baten	-70	-76	-84	-84
6.711 Huishoudelijk hulp (Wmo)	**3.695**	**3.695**	**3.695**	**3.846**
Lasten	3.695	3.695	3.695	3.846
Baten				
6.712 Begeleiding (Wmo)	**4.706**	**4.790**	**4.965**	**4.965**
Lasten	4.706	4.790	4.965	4.965
Baten				
6.713 Dagbesteding (Wmo)	**450**	**458**	**460**	**460**
Lasten	450	458	460	460
Baten				
6.714 Ov.maatwerkarrangement (Wmo)	**-350**	**-350**	**-350**	**-350**
Lasten				
Baten	-350	-350	-350	-350
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	**145**	**145**	**145**	**145**
Lasten	145	145	145	145
Baten				
6.752 jeugdhulp ambulant regionaal	**8.653**	**8.673**	**8.692**	**8.692**
Lasten	8.653	8.673	8.692	8.692
Baten				
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	**-56**	**-693**	**-693**	**-693**
Lasten	-56	-693	-693	-693
Baten				
6.762 Jeugdhulp met verblijf regiona	**3.504**	**3.504**	**3.504**	**3.504**
Lasten	3.504	3.504	3.504	3.504
Baten				
6.763 Jeugdhulp met verblijf landeli	**349**	**-289**	**-289**	**-289**
Lasten	349	-289	-289	-289
Baten				
6.791 PGB Wmo	**317**	**317**	**317**	**317**

Taakveld BBV (bedragen * € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Lasten	317	317	317	317
Baten				
6.792 PGB Jeugd	**425**	**425**	**425**	**425**
Lasten	425	425	425	425
Baten				
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	**-243**	**214**	**214**	**214**
Lasten	214	214	214	214
Baten	-457			
6.812 Maatsch.- en vrouwenopvang Wmo	**101**	**101**	**101**	**101**
Lasten	101	101	101	101
Baten				
6.821 Jeugdbescherming	**636**	**636**	**636**	**636**
Lasten	636	636	636	636
Baten				
6.822 Jeugdreclassering	**138**	**138**	**138**	**138**
Lasten	138	138	138	138
Baten				
6.91 Coordinatie en beleid Wmo	**1.552**	**1.385**	**1.385**	**1.385**
Lasten	1.552	1.385	1.385	1.385
Baten				
6.92 Coordinatie en beleid Jeugd	**2.271**	**2.271**	**2.271**	**2.271**
Lasten	2.271	2.271	2.271	2.271
Baten				
7.1 Volksgezondheid	**1.725**	**1.725**	**1.725**	**1.727**
Lasten	2.051	2.124	2.192	1.727
Baten	-327	-399	-466	
7.2 Riolering	**-1.709**	**-1.712**	**-1.716**	**-1.717**
Lasten	4.512	4.647	4.777	4.990
Baten	-6.220	-6.360	-6.493	-6.707
7.3 Afval	**-1.158**	**-1.158**	**-1.158**	**-1.158**
Lasten	3.822	4.011	4.011	4.011
Baten	-4.980	-5.169	-5.169	-5.169
7.4 Milieubeheer	**2.237**	**2.245**	**2.124**	**2.193**
Lasten	2.493	2.261	2.140	2.209
Baten	-255	-16	-16	-16
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	**103**	**106**	**106**	**106**
Lasten	459	462	462	462
Baten	-356	-356	-356	-356
8.1 Ruimte en leefomgeving	**771**	**765**	**741**	**739**
Lasten	812	806	782	780
Baten	-41	-41	-41	-41
8.2 Grondexpl. (niet-bedr.terreinen)	**-101**	**-121**	**-121**	**-121**
Lasten	4.684	4.618	4.625	413
Baten	-4.785	-4.739	-4.746	-534
8.3 Wonen en bouwen	**1.559**	**1.407**	**1.383**	**1.362**
Lasten	2.273	2.133	2.095	2.098

Taakveld BBV (bedragen * € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Baten	-714	-726	-712	-736
Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**

Verdelingsprincipe taakvelden aan programma's

Taakveld BBV (bedragen * € 1.000)	2027	2028	2029	2030
1 Samen leven	**9.983**	**9.790**	**9.779**	**9.732**
0.10 Mutaties reserves	**93**	**360**	**2.215**	**98**
Lasten	456	446	2.319	370
Baten	-363	-87	-105	-272
4.2 Onderwijshuisvesting	**2.263**	**2.321**	**487**	**2.641**
Lasten	3.021	2.754	2.869	3.074
Baten	-757	-433	-2.383	-433
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**354**	**313**	**313**	**313**
Lasten	654	613	613	613
Baten	-300	-300	-300	-300
5.1 Sportbeleid en activering	**215**	**175**	**175**	**175**
Lasten	398	358	358	175
Baten	-183	-183	-183	
5.2 Sportaccommodaties	**2.049**	**1.833**	**1.803**	**1.766**
Lasten	2.193	1.977	1.947	1.910
Baten	-144	-144	-144	-144
5.3 Cultuurpresentatie, prod.partic.	**88**	**78**	**78**	**78**
Lasten	111	97	97	97
Baten	-23	-19	-19	-19
5.6 Media	**981**	**981**	**981**	**981**
Lasten	981	981	981	981
Baten				
6.1 Samenkracht en burgerparticip.	**2.108**	**1.897**	**1.896**	**1.846**
Lasten	2.636	2.092	1.933	1.883
Baten	-528	-196	-37	-37
6.4 WSW en beschut werk	**82**	**82**	**82**	**82**
Lasten	82	82	82	82
Baten				
7.1 Volksgezondheid	**1.725**	**1.725**	**1.725**	**1.727**
Lasten	2.051	2.124	2.192	1.727
Baten	-327	-399	-466	
7.4 Milieubeheer	**25**	**25**	**25**	**25**
Lasten	25	25	25	25
Baten				
2 Meedoen	**6.957**	**6.715**	**6.746**	**6.720**
0.10 Mutaties reserves	**802**	**791**	**-85**	**-15**
Lasten	922	911	35	35
Baten	-120	-120	-120	-50
6.1 Samenkracht en burgerparticip.	**-472**	**-536**	**376**	**376**
Lasten	6.261	6.322	748	748
Baten	-6.732	-6.857	-371	-371
6.3 Inkomensregelingen	**3.371**	**3.169**	**3.169**	**3.089**
Lasten	14.431	14.229	14.229	14.149
Baten	-11.060	-11.060	-11.060	-11.060

Taakveld BBV (bedragen * € 1.000)	2027	2028	2029	2030
6.4 WSW en beschut werk	**1.958**	**1.988**	**1.984**	**1.967**
Lasten	2.458	2.488	2.484	2.467
Baten	-500	-500	-500	-500
6.5 Arbeidsparticipatie	**1.297**	**1.302**	**1.303**	**1.303**
Lasten	1.297	1.302	1.303	1.303
Baten				
3 Zorg	**27.766**	**26.967**	**27.159**	**27.310**
2.2 Parkeren				
Lasten	23	23	23	23
Baten	-23	-23	-23	-23
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**578**	**578**	**578**	**578**
Lasten	581	581	581	581
Baten	-3	-3	-3	-3
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorz.Wmo	**232**	**232**	**232**	**232**
Lasten	232	232	232	232
Baten				
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorz. je	**40**	**40**	**40**	**40**
Lasten	40	40	40	40
Baten				
6.60 hulpmiddelen en diensten (Wmo)	**1.727**	**1.801**	**1.797**	**1.797**
Lasten	1.797	1.877	1.881	1.881
Baten	-70	-76	-84	-84
6.711 Huishoudelijk hulp (Wmo)	**3.695**	**3.695**	**3.695**	**3.846**
Lasten	3.695	3.695	3.695	3.846
Baten				
6.712 Begeleiding (Wmo)	**4.706**	**4.790**	**4.965**	**4.965**
Lasten	4.706	4.790	4.965	4.965
Baten				
6.713 Dagbesteding (Wmo)	**450**	**458**	**460**	**460**
Lasten	450	458	460	460
Baten				
6.714 Ov.maatwerkarrangement (Wmo)	**-350**	**-350**	**-350**	**-350**
Lasten				
Baten	-350	-350	-350	-350
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	**145**	**145**	**145**	**145**
Lasten	145	145	145	145
Baten				
6.752 jeugdhulp ambulant regionaal	**8.653**	**8.673**	**8.692**	**8.692**
Lasten	8.653	8.673	8.692	8.692
Baten				
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	**-56**	**-693**	**-693**	**-693**
Lasten	-56	-693	-693	-693
Baten				
6.762 Jeugdhulp met verblijf regiona	**3.504**	**3.504**	**3.504**	**3.504**
Lasten	3.504	3.504	3.504	3.504
Baten				

Taakveld BBV (bedragen * € 1.000)	2027	2028	2029	2030
6.763 Jeugdhulp met verblijf landeli	**349**	**-289**	**-289**	**-289**
Lasten	349	-289	-289	-289
Baten				
6.791 PGB Wmo	**317**	**317**	**317**	**317**
Lasten	317	317	317	317
Baten				
6.792 PGB Jeugd	**425**	**425**	**425**	**425**
Lasten	425	425	425	425
Baten				
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	**-243**	**214**	**214**	**214**
Lasten	214	214	214	214
Baten	-457			
6.821 Jeugdbescherming	**636**	**636**	**636**	**636**
Lasten	636	636	636	636
Baten				
6.822 Jeugdreclassering	**138**	**138**	**138**	**138**
Lasten	138	138	138	138
Baten				
6.91 Coordinatie en beleid Wmo	**1.509**	**1.342**	**1.342**	**1.342**
Lasten	1.509	1.342	1.342	1.342
Baten				
6.92 Coordinatie en beleid Jeugd	**1.312**	**1.312**	**1.312**	**1.312**
Lasten	1.312	1.312	1.312	1.312
Baten				
4 Veiligheid, toezicht & handhaving	**5.506**	**5.496**	**5.482**	**5.480**
0.2 Burgerzaken	**-8**	**-8**	**-8**	**-8**
Lasten				
Baten	-8	-8	-8	-8
0.10 Mutaties reserves	**74**	**74**	**74**	**74**
Lasten	77	77	77	77
Baten	-3	-3	-3	-3
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	**2.783**	**2.803**	**2.801**	**2.799**
Lasten	3.009	2.925	2.815	2.813
Baten	-225	-122	-14	-14
1.2 Openbare orde en veiligheid	**1.438**	**1.424**	**1.413**	**1.413**
Lasten	1.438	1.424	1.413	1.413
Baten				
6.1 Samenkracht en burgerparticip.	**116**	**99**	**99**	**99**
Lasten	116	99	99	99
Baten				
6.812 Maatsch.- en vrouwenopvang Wmo	**101**	**101**	**101**	**101**
Lasten	101	101	101	101
Baten				
6.91 Coordinatie en beleid Wmo	**43**	**43**	**43**	**43**
Lasten	43	43	43	43
Baten				

Taakveld BBV (bedragen * € 1.000)	2027	2028	2029	2030
6.92 Coordinatie en beleid Jeugd	**959**	**959**	**959**	**959**
Lasten	959	959	959	959
Baten				
5 Levendigheid	**1.704**	**1.174**	**1.173**	**1.160**
0.10 Mutaties reserves	**-86**	**-59**	**41**	**41**
Lasten	48	48	48	48
Baten	-135	-108	-8	-8
3.1 Economische ontwikkeling	**734**	**507**	**407**	**407**
Lasten	734	507	407	407
Baten				
3.3 Bedr.loket en bedr.regelingen	**100**	**100**	**99**	**99**
Lasten	110	109	109	109
Baten	-10	-10	-10	-10
3.4 Economische promotie	**274**	**210**	**210**	**208**
Lasten	274	210	210	208
Baten				
5.3 Cultuurpresentatie, prod.partic.	**491**	**230**	**229**	**216**
Lasten	543	282	281	268
Baten	-53	-53	-53	-53
5.4 Musea	**115**	**110**	**110**	**110**
Lasten	115	110	110	110
Baten				
5.5 Cultureel erfgoed	**35**	**35**	**35**	**35**
Lasten	35	35	35	35
Baten				
5.6 Media	**25**	**25**	**25**	**25**
Lasten	25	25	25	25
Baten				
5.7 Openbaar groen en recreatie	**16**	**17**	**17**	**19**
Lasten	16	17	17	19
Baten				
6 Omgeving	**2.267**	**1.764**	**1.418**	**2.291**
0.10 Mutaties reserves	**-384**	**-688**	**-987**	**-90**
Lasten				
Baten	-384	-688	-987	-90
5.7 Openbaar groen en recreatie	**-4**	**-4**	**-4**	**-4**
Lasten				
Baten	-4	-4	-4	-4
7.4 Milieubeheer	**424**	**404**	**404**	**404**
Lasten	440	420	420	420
Baten	-16	-16	-16	-16
8.1 Ruimte en leefomgeving	**771**	**765**	**741**	**739**
Lasten	812	806	782	780
Baten	-41	-41	-41	-41
8.2 Grondexpl. (niet-bedr.terreinen)	**-101**	**-121**	**-121**	**-121**
Lasten	4.684	4.618	4.625	413

Taakveld BBV (bedragen * € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Baten	-4.785	-4.739	-4.746	-534
8.3 Wonen en bouwen	**1.559**	**1.407**	**1.383**	**1.362**
Lasten	2.273	2.133	2.095	2.098
Baten	-714	-726	-712	-736
7 Duurzame samenleving	**1.636**	**1.656**	**1.656**	**1.656**
0.10 Mutaties reserves	**-151**	**-159**	**-38**	**-107**
Lasten	1.190	1.186	1.153	1.089
Baten	-1.341	-1.344	-1.191	-1.195
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**15**	**15**	**15**	**15**
Lasten	15	15	15	15
Baten				
7.4 Milieubeheer	**1.772**	**1.799**	**1.679**	**1.747**
Lasten	2.011	1.799	1.679	1.747
Baten	-239			
8 Buiten gewoon goed	**6.282**	**6.275**	**6.114**	**6.614**
0.3 Beheer ov. gebouwen en gronden	**-42**	**-42**	**-42**	**-42**
Lasten	5	5	5	5
Baten	-46	-46	-46	-46
0.10 Mutaties reserves	**-70**	**-20**	**-20**	**-20**
Lasten	61	61	61	61
Baten	-132	-82	-82	-82
1.2 Openbare orde en veiligheid	**72**	**72**	**72**	**72**
Lasten	72	72	72	72
Baten				
2.1 Verkeer en vervoer	**5.413**	**5.365**	**5.537**	**5.679**
Lasten	5.549	5.510	5.697	5.849
Baten	-137	-145	-160	-169
2.2 Parkeren	**1**	**1**	**1**	**1**
Lasten	5	5	5	5
Baten	-4	-4	-4	-4
2.5 Openbaar vervoer	**53**	**53**	**53**	**53**
Lasten	107	107	107	107
Baten	-54	-54	-54	-54
5.2 Sportaccommodaties	**150**	**150**	**150**	**150**
Lasten	150	150	150	150
Baten				
5.7 Openbaar groen en recreatie	**3.453**	**3.445**	**3.116**	**3.473**
Lasten	3.497	3.458	3.130	3.478
Baten	-45	-13	-13	-4
7.2 Riolering	**-1.709**	**-1.712**	**-1.716**	**-1.717**
Lasten	4.512	4.647	4.777	4.990
Baten	-6.220	-6.360	-6.493	-6.707
7.3 Afval	**-1.158**	**-1.158**	**-1.158**	**-1.158**
Lasten	3.822	4.011	4.011	4.011
Baten	-4.980	-5.169	-5.169	-5.169
7.4 Milieubeheer	**16**	**16**	**16**	**16**

Taakveld BBV (bedragen * € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Lasten	16	16	16	16
Baten				
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	**103**	**106**	**106**	**106**
Lasten	459	462	462	462
Baten	-356	-356	-356	-356
9 Samen werken	**20.171**	**20.026**	**20.139**	**20.130**
0.1 Bestuur	**1.808**	**1.783**	**1.783**	**1.783**
Lasten	1.808	1.783	1.783	1.783
Baten				
0.2 Burgerzaken	**367**	**374**	**337**	**337**
Lasten	1.112	1.010	807	683
Baten	-746	-636	-470	-347
0.4 Overhead	**18.097**	**18.003**	**18.154**	**18.139**
Lasten	18.765	18.671	18.821	18.806
Baten	-667	-667	-667	-667
0.10 Mutaties reserves	**-110**	**-144**	**-144**	**-138**
Lasten	35	35	35	35
Baten	-145	-179	-179	-173
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorz.Wmo	**10**	**10**	**10**	**10**
Lasten	10	10	10	10
Baten				
Financiën	**-83.365**	**-80.290**	**-80.216**	**-80.490**
0.3 Beheer ov. gebouwen en gronden	**763**	**713**	**542**	**659**
Lasten	920	870	699	816
Baten	-157	-157	-157	-157
0.5 Treasury	**-1.322**	**-1.106**	**-866**	**-581**
Lasten	1.891	2.388	2.916	3.330
Baten	-3.214	-3.495	-3.781	-3.911
0.61 OZB woningen	**-10.643**	**-11.114**	**-11.541**	**-11.978**
Lasten	99	99	99	99
Baten	-10.742	-11.213	-11.640	-12.077
0.62 OZB niet-woningen	**-3.427**	**-3.834**	**-3.830**	**-3.837**
Lasten				
Baten	-3.427	-3.834	-3.830	-3.837
0.64 Belastingen overig	**279**	**279**	**279**	**279**
Lasten	503	503	503	503
Baten	-224	-224	-224	-224
0.7 Alg. uitk. e ov. uitk. gem.fonds	**-70.041**	**-69.906**	**-70.202**	**-72.880**
Lasten				
Baten	-70.041	-69.906	-70.202	-72.880
0.8 Overige baten en lasten	**3.299**	**5.787**	**6.353**	**8.945**
Lasten	3.299	5.787	6.353	8.945
Baten				
0.10 Mutaties reserves	**-1.583**	**-390**	**-209**	**-328**
Lasten	15	15	15	15
Baten	-1.598	-405	-224	-344

Taakveld BBV (bedragen * € 1.000)	2027	2028	2029	2030
3.4 Economische promotie	**-865**	**-893**	**-918**	**-944**
Lasten				
Baten	-865	-893	-918	-944
6.3 Inkomensregelingen	**176**	**176**	**176**	**176**
Lasten	176	176	176	176
Baten				
Totaal	**-1.094**	**-428**	**-550**	**601**

Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, Vennootschapsbelasting en Onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen

De genoemde lasten en baten per programma resulteren in een uitgavenpost die gedekt wordt door de algemene dekkingsmiddelen. Deze algemene dekkingsmiddelen zijn, in tegenstelling tot de bij de programma's genoemde baten, vrij in te zetten binnen de begroting. Daarnaast is in de begroting een niet programmagebonden bedrag apart gezet voor onvoorziene uitgaven.

In de volgende tabel is weergegeven welke lasten de uitvoering van de programma's per saldo met zich meebrengen en welke algemene dekkingsmiddelen hier tegenover staan:

Saldo lasten en baten (bedragen * € 1.000)	
Programma's	
1 Samen leven	-9.983
2 Meedoen	-6.957
3 Zorg	-27.766
4 Veiligheid, toezicht & handhaving	-5.506
5 Levendigheid	-1.704
6 Omgeving	-2.267
7 Duurzame samenleving	-1.636
8 Buiten gewoon goed	-6.282
9 Samen werken	-20.171
Subtotaal	-82.272
4D Onvoorzien	-100
4E VPB	
Subtotaal	-100
Totaal	-82.372
Dekkingsmiddelen	
4A Algemene uitkering	70.041
4B Belastingen	14.883
4C Overige algemene dekkingsmiddelen	-1.459
Subtotaal	**83.465**
Saldo begroting	**1.094**

Algemene uitkering

Voor de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds wordt het volgende uitgangspunt gehanteerd:

- De inkomsten uit de Algemene uitkering zijn op basis van de mei- en septembercirculaire 2026.

Belastingen

De belastingen die de gemeente int zijn:

- OZB voor eigenaren van woningen en eigenaren en gebruikers van niet-woningen;
- toeristenbelasting;
- reclamebelasting;

De begrote inkomsten per belastingsoort zijn weergegeven in de volgende tabel.

Belastingen	
Bedragen * € 1.000	
Baten OZB eigenaren	13.147
Baten OZB gebruikers	1.033
Baten reclamebelasting	174
Baten toeristenbelasting	865
Subtotaal	**15.218**

Uitgaven met betrekking tot heffing en invordering	
Bedragen * € 1.000	
Kwijtscheldingen belastingen	176
Lasten heffing en invord. gemeente	463
Reserve belastingen	-403
Uitvoering Wet Woz	99
Subtotaal	**335**

Voor meer informatie over de tariefstelling voor deze belastingen en de uitgangspunten die daarbij worden gehanteerd wordt verwezen naar paragraaf 1 Lokale heffingen.

Behalve de hiervoor genoemde algemene dekkingsmiddelen zijn er nog een aantal algemene dekkingsmiddelen opgenomen in de begroting. In deze paragraaf worden genoemd:

- de dividenden die we als gemeente ontvangen;
- het saldo van de rentebaten en -lasten (financieringsfunctie);
- overige algemene dekkingsmiddelen.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Dividenden

De inkomsten die we als gemeente ontvangen uit dividenden zijn gering. De belangrijkste dividenden zijn afkomstig van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en de Afvalcombinatie De Vallei.

Saldo van de rentebaten- en lasten

Het gebruik van eigen en externe financieringsmiddelen heeft rentelasten en -baten tot gevolg. Deze kosten worden met een vast rentepercentage doorberekend aan de investeringen in de programma's. Uit praktische overwegingen wordt deze zogenaamde 'rekenrente' niet jaarlijks aangepast. Wij rekenen op dit moment met een rekenrente van 2,00%.

De rente voor kortlopende geldleningen en voor langlopende leningen zij hoger dan 2%. In de meerjaren begroting is hiermee rekening gehouden.

Overige algemene dekkingsmiddelen
De overige dekkingsmiddelen bestaan uit onder andere de bespaarde rente over eigen financieringsmiddelen, stelposten voor loon- en prijsontwikkeling en vervangingsinvesteringen.
In deze begroting stellen we voor de werkwijze met de stelpost voor loon- en prijsstijgingen te wijzigen In deze begroting is uitgaan van het jaarlijks doorrekenen van de inflatie op alle opbrengsten. Daarnaast is de verwachte kostenontwikkeling op alle budgetten doorgerekend. Het gevolg van deze realistische benadering van de begroting is dat de huidige stelpost loon- en prijscompensatie op basis van deze uitgangspunten wordt bepaald.

Mutaties reserves
Binnen de begroting worden onttrekkingen en toevoegingen aan reserves opgenomen. De mutaties voor 2026 zijn opgenomen in de tabellen per programma. Een verloopoverzicht per reserve is opgenomen in de financiële begroting onderdeel balanspositie, reserves en voorzieningen.

Overhead, Vennootschapsbelasting, Onvoorzien
Voor een toelichting op deze onderdelen wordt verwezen naar de betreffende onderdelen.

Overhead

Naar aanleiding van het 'Besluit houdende de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV; 5 maart 2016)' wordt in het programmaplan een apart overzicht opgenomen van de kosten van de overhead. Op deze wijze krijgt uw raad meer inzicht in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten.
In de programma's worden de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces.

De definitie van 'overhead' luidt als volgt: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

De opbouw van de overhead in gemeente Renkum is als volgt:

Bedragen x € 1.000	**Saldo van lasten en baten**
MT en staf + Leidinggevenden primair proces	2.603
Financiën, toezicht en controle	1.013
Inkoop	84
P&O / HRM	2.235
Juridische zaken	783
Communicatie	583
Bestuurszaken en bestuursondersteuning*	337
Informatievoorziening en automatisering (ICT)	1.849
Facilitaire zaken en Huisvesting*	1.336
DIV	213
Managementondersteuning primair proces*	253
Bedrijfsvoering De Connectie	4.704
Overigen*	2.105
Totaal	**18.097**

*) Bestuurszaken en bestuursondersteuning/managementondersteuning primair proces: formatie bestuurs- en management-ondersteuning is van De Connectie overgegaan naar gemeente Renkum;
*) Facilitaire zaken en Huisvesting: facilitair medewerkers zijn van De Connectie overgegaan naar gemeente Renkum; betreft verder huisvesting gemeentehuis/- werf;
*) Overigen: lasten uitloopschalen en 'overige personele kosten', zoals opleidingen, teamuitjes, differentiatie in beloning, catering, lidmaatschappen, overige overheadkosten etc.

Bedrijfsvoering De Connectie
Een belangrijk deel van onze bedrijfsvoering ondersteund vanuit de Connectie. De Connectie biedt producten en diensten op de volgende terreinen: ICT, inkoop & aanbesteding, facilitaire zaken & frontoffice, documentaire informatievoorziening (DIV), personeels- en salarisadministratie, financiële administratie, verzekeringen, belastingen, basisregistraties en secretariaat. Met uitzondering van de ondersteuning op belastingen, betreft dit producten en diensten die worden gerubriceerd onder de overhead.

Vennootschapsbelasting

De gemeente is vennootschapsbelastingplichtig voor activiteit waarvoor zij voldoet aan de fiscale ondernemerscriteria. Jaarlijks toets de gemeente haar activiteiten inclusief de grondexploitaties aan deze ondernemerscriteria. Uit deze toetsing volgt belastingplicht voor oud papier en reclame. Dit gaat om marginale bedragen. De jaarlijkse Vpb-druk is minder dan € 5.000. Zolang de grondexploitaties verlieslatend blijven, verwachten wij geen relevante mutaties. De eventuele Vpb-last dient conform Besluit Begroting en Verantwoording te worden begroot in het Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen. In de begroting nemen we geen aparte post voor vennootschapsbelasting (hierna: Vpb) op.

Onvoorzien

Op basis van artikel 4 van de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Renkum 2025 bedraagt de post onvoorzien die in de (meerjaren)begroting is opgenomen € 100.000.
Onvoorziene uitgaven die zich in de loop van het begrotingsjaar voordoen, kunnen door het college ten laste van de stelpost worden gebracht. Daarbij moet worden voldaan aan de voorwaarde dat het een onvoorziene èn onuitstelbare èn onvermijdbare gebeurtenis betreft.
Structurele onvoorziene uitgaven kunnen alleen het eerste jaar ten laste van de stelpost worden gebracht. Deze uitgaven zullen dus in het volgende begrotingsjaar meegenomen moeten worden in de begroting.

Bijlage

Leeswijzer

In deze leeswijzer zal eerst kort worden ingaan op de achtergronden van deze begroting. Vervolgens komt de opbouw van deze begroting aan de orde.
De raad heeft de functie van volksvertegenwoordiger. De belangrijkste taken bestaan uit kaderstellen en controleren. Het college houdt zich bezig met de uitvoering van het beleid en het afleggen van verantwoording hierover. De begroting is wellicht het belangrijkste kaderstellende document.
Deze kaders kunnen vervolgens worden gebruikt voor de controle op de uitvoering van dit beleid. Het college legt verantwoording af over het gevoerde beleid in de tussentijdse rapportages (voor- en najaarsnota) en de jaarstukken.

De indeling van deze begroting is conform de richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Dit houdt in dat de begroting bestaat uit twee delen: de beleidsbegroting in deel I en de financiële begroting in deel II.

Vanaf de Begroting 2027 werken we met programma's in plaats van producten om zo meer focus aan te brengen en sterker te kunnen sturen op hoofdlijnen. Dit komt ten goede aan de kaderstellende en controlerende rol van de raad.
Om nog een vergelijking te kunnen maken met de Begroting 2026 zijn de oude producten (inclusief productcode) aan het begin van elk programma vermeld.

I Beleidsbegroting
In de beleidsbegroting wordt door middel van programma's (programmaplan) en paragrafen aangegeven wat we binnen de gemeente willen bereiken, welke activiteiten daarvoor worden uitgevoerd en wat daarvan de kosten zijn.
Het programmaplan bestaat uit een drie programma's en een wettelijk verplicht onderdeel Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en Vpb.

Dit onderdeel gaat in op de inkomstenbronnen die er zijn om de uitgaven van de programma's te bekostigen. Het gaat daarbij alleen om 'algemene' inkomsten. De inkomsten die zijn toe te wijzen aan een product zijn bij de baten van het betreffende product verantwoord. Daarnaast gaat dit onderdeel in op de overhead, de Vennootschapsbelasting en de ruimte die binnen de begroting is vrijgemaakt voor onvoorziene uitgaven.

Doorbraakdossiers
in het Coalitieakkoord 2026-2030 'Met lef en vertrouwen' is opgenomen dat een aantal dossiers al langere tijd om duidelijkheid en voortgang vraagt. In deze bestuursperiode zetten wij daarom in op het doorbreken van stilstand en het maken van richtinggevende keuzes. Wij willen op deze onderwerpen knopen doorhakken en concrete stappen zetten die leiden tot zichtbare voortgang.
Deze 'doorbraakdossiers' vindt u terug in onderdeel 1 Beleidsbegroting, in de volgende programma's:

Programma	**Doorbraakdossier**
2	Structurele invulling spreidingswet
6	Klooster Renkum
6	Talsmalaan
6	Herontwikkeling Generaal Urquhartlaan 4 (gebied)

Programma	Doorbraakdossier
6	Herontwikkeling Wilhelminasportpark
9	Renkum zelfstandig georganiseerd
9	Nieuw gemeentehuis
9	Concertzaal

Paragrafen

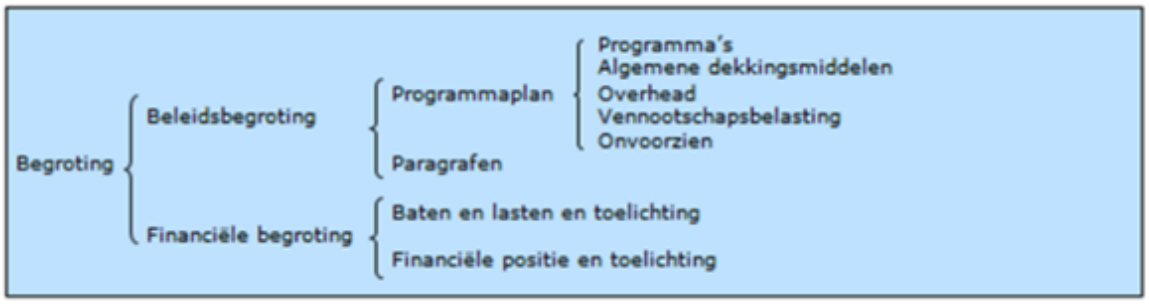
In de paragrafen wordt een dwarsdoorsnede van de begroting gegeven voor wat betreft de beleidslijnen met betrekking tot beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Dit betekent dat hier algemene beleidsregels worden geformuleerd die doorwerken in verschillende programma's. Het is dan ook mogelijk dat er doublures ontstaan met hetgeen gemeld is in de programma's zelf.
Paragrafen die verplicht (BBV) moeten worden opgenomen zijn:

1. lokale heffingen;
2. weerstandsvermogen;
3. onderhoud kapitaalgoederen;
4. financiering;
5. bedrijfsvoering;
6. verbonden partijen;
7. grondbeleid;
8. openbaarheidsparagraaf.

II Financiële begroting

In de financiële begroting komt aan de orde: de financiële positie (w.o. de financiële consequenties van het voorgenomen beleid en eventuele dekkingsvoorstellen), het meerjarenperspectief, de balanspositie en de geraamde baten en lasten per taakveld.

In schema betekent dit dat de begroting als volgt is opgebouwd:

De uitkomst van de begroting vindt u terug in het onderdeel financiële positie.